

NUMISMATA
PONTIFICUM
ROMANORUM,

Aliorumque
ECCLESIASTICORUM,

Rariora & Elegantiora:

Ex

CIMELIARCHIO
REGIO - ELECTORALI
BRANDENBURGICO,

Selecta,

Æreque expressa, & Dialogo illustrata,

à

LAURENTIO BEGERO,

AUGUSTISSIMI REGIS BORUSSIÆ, ET ELECTORIS BRANDENBURGICI,
Confiliario ab Antiquitatibus & Bibliotheca.

COLONIÆ BRANDENBURGICÆ,
Typis ULRICI LIEPERTI, Typographi Regii.
MDCCIV.

*AUGUSTISSIMO ET POTENTISSIMO
PRINCIPI AC DOMINO,*

DOMINO

FRIDERICO I.

REGI BORUSSIAE

GLORIOSISSIMO:

MARCHIONI BRANDENBURGICO:

SACR. ROM. IMP.

ARCHICAMERARIO ET ELECTORI:

SUPREMO ARAUSIONUM PRINCIPI:

MAGDE.

MAGDEBURGI, CLIVIÆ, JULIÆ, MON-
TIUM, STETTINI, POMERANORUM, CAS-
SUBIORUM, VANDALORUM, IN
SILESIA, CROSNÆ

D U C I:

BURGGRAVIO NORIMBERGENSI:

PRINCIPI

HALBERSTADII, MINDÆ ET CAMINÆ:

COMITI

HOHENZOLLERANO, MARCÆ ET

RAVENSBERGÆ, LINGÆ, MOERSIÆ,

BURÆ ET LEERDAMI:

MARCHIONI

VERIARUM ET FLISSINGÆ:

DOMINO

IN RAVENSTEIN, NEC NON TERRARUM

LAUENBURGI & BUTOW, ARLAIÆ ET

BREDA: &c. &c. &c.

Domino meo longè Clementissimo.

*Atere REX AUGUSTIS-
SIME, ut, qui hactenus antiquas
CIMELIARCHII TUI Gazas justis Vo-
luminibus publicavi, nunc, ubi de
Modernis agitur, UNICA, quam cer-
nis, Operis non minus magni, SE-
CTIONE Te devenerer. SECTIONEM UNICAM afferò, sed
ex qua ditissimi Tui Thesauri copia clarissimè elucet;
Quis enim, ubi tot rarissima PONTIFICUM, aliorumque
ECCLESIASTICORUM, Numismata, ex reliquorum acervo,
seligi potuisse viderit: Quis, inquam, est, qui non
simul*

*simul judicet, non minorem numerum etiam in reliquis
effulsurum? Tantis sanè, & tot, rarissimorum Numi-
smatum ex Gemmulis, Corona hæc concinnata est, ut
ejusmodi SECTIONES ad huc NOVEN, ex solo selectu, con-
ceperim. Sequi possunt*

SECTIONE II. Numismata IMPERATORUM, & REGUM
ROMANORUM.

SECTIONE III. Numismata REGUM HISPANIÆ, GAL-
LIARUM, & NAVARRÆ:

SECTIONE IV. Numismata REGUM ANGLIÆ, DANIÆ,
& SUECIÆ.

SECTIONE V. Numismata REGUM BORUSSIÆ, POLO-
NIÆ, BOHEMIÆ, & HUNGARIÆ.

SECTIONE VI. Numismata ELECTORUM SECUL-
RIUM.

SECTIONE VII. Numismata DUCUM, & PRINCIPUM.

SECTIONE VIII. Numismata COMITUM, & ILLU-
TRIUM.

SECTIONE IX. Numismata URBIUM.

SECTIONE X. Numismata NATALITIA, NUPTIALIA,
CORONATIONUM, PRÆLIORUM, PACIFICATIONUM,
& quæ finem vitæ ob oculos ponunt, EMORTUALIA.

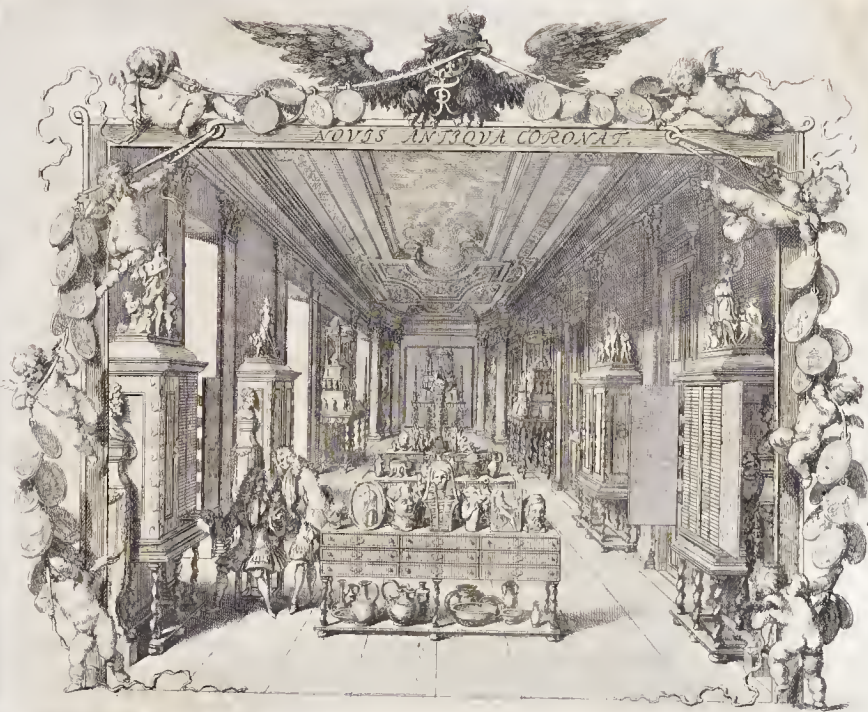
*Hæc Ego vel præcipuè recordor: & ut indies recorder,
infirma corpusculi mei sanitas me monet. Arbori si-
milis sum, quæ carie exesa, non amplius pleno virore
superbit; sed vix aliquot ramusculos generat, indices,
utut ad huc viventis, languentis tamen in trunco spiri-
tûs. Ita affectum non tantùm fatum terrenorum com-
mune movit, de quo Poëta:*

Vitæ summa brevis spem nos vetat inchoare
longam;

*Sed & Exemplum MORELLII, qui, dum magnum
Opus Orbi Literato pollicetur, morte interceptus, ejus
nihil*

nihil dedit. Cautius igitur agendum censeo, itaque subducendas rationes, ut quandocunque suprema advenit hora, tamen, si non magnum Laborum meorum volumen, minimùm exigua quaedam Operis, sanè non exigui, pars superesset, & Gloriæ Tuæ indicium, & voluntatis meæ monumentum. Voluntatis, inquam, meæ; Si enim divina Majestas mihi vitam & vires dederit, persequar institutum, & Sapiens illius instar, per partes agam, quod simul me posse desperaveram. PRIMAE SECUTURÆ SECTIONIS reliquarum specimen esto! Esto & Gloriæ Tuæ Tubicen, AUGUSTISSIME REX! Discat Eruditus Orbis, Cimeliario Tuo in Regio eadem copiâ asservari NUMISMATA MODERNA, quâ nuper didicit, asservari ANTIQUA! Miretur TE HERCULEM, qui, ut in Urbibus hosti ereptis, ita & hîc, Cornu Acheloo avulsum non abjicis, sed Nymphis tradis, & FLORIBUS IMPLENDUM, & COPIÆ SECUTURÆ NUNCIUM.

*H*actenus antiquos lustravimus artis honores,

*Quas Romæ splendor, quas ardens Græcia Gazas
Intra Brennonici jactat penetralia Cæli.
Nunc nostris propiora annis: (nam non minor horum
Copia se tollit) simili tentabimus ausu.*

Ita in Cimeliarchio Regio, laborum suorum eventu exultans DULODORUS, cum post editos REGIQUE PRUSSIÆ AUGUSTISSIMO, sub adventum Regium, humillimè oblatos, suos in antiquitates Regias cum *Archæophilo* Dialogos, mandatum de *vulgandis etiam Numismatibus Modernis* accepisset.

Audiit loquentem, qui fortè advenerat, NEARISTOZETUS: Et illicò, cum humanissimè hunc compellasset, optatàque comitate ab eo fuisset exceptus: Faventibus, exclamavit, ut video Dîs, Berolinum ingressus sum; Nihil enim magis mihi in votis erat, quàm ut *Numismata* Cimeliarchii Regio-Elect. Brandenburgici *Moderna* mihi liceret inspicere: Et ecce! Te offendo, DULODORE, id idem molientem. & quidem tantò proriore voluntate, quantò majore mandato ad id agendum exurgis. Beabis igitur eadem felicitate, si placet, & me, quâ nuper *Archæophilum* in antiquis, cui ne concedere videar, dabo operam, ut non minore *æmuli* etiam modernis lucem aspergendi tibi ansam præbeam, quàm nuper cum illo antiqua lustrasti: Id felicitatis meæ præmium sperans, ut & votis meis potiar, & simul eruditione tuâ perfruar. Eruditionis nomen, respondit DULODORUS, à me procul est. Voluntati autem tuæ libentissimè obsequor, certus, Tuâ experientiâ suppletum iri, quod mihi circa

antiqua hæcenus occupato, in modernis adhuc deficit. His dictis cum Scrinia reclusurus esset, NEARISTOZETUS, magnificentiam Conclavis contem-
platus: An hoc idem est, interrogavit, quod nuper ad antiqua vulgasti? Nihil
minus, respondit DULODORUS, Ab eo enim tempore REX NOSTER
gloriosissimus, ut omnia dignò suâ Majestate splendore donat, ita & Antiqui-
tatis suis Augustius hoc domicilium tradidit, ut digno tantæ Gazæ conspe-
ctu patecerent, simulque Orbi Literato testarentur, quantis in honoribus ejus
decora in *Aula Regio-Elect. Brandenburgica* essent: In *summis* videlicet, unde &
summitatem Palatii sui REX AUGUSTISSIMUS iis attribuit, cubiculoque suo
propinqua voluit, omnique artium, vel exquisitissimarum, paratu excoluit.
Quæ ego non memorarém, nisi nobis Moderna contemplaturis commo-
de viderentur & ipsa novitatem traxissè. Sed ad Propositum! En series
locupletissimas ex Auro, Argento, & Ære, eâ ratione ternis ordinibus adornatas,
quæ & Antiqua tribus his Metallis censentur. Ab Aureis ordiri juvat, inquit
NEARISTOZETUS; nam hæc, ut metallo, ita & pondere & numero
præstantissima video. Pondere & numero, respondit DULODORUS, etiam
Argentæ & Æreæ excellunt: Et illa quidem reliquis quàm maximè. Mihi au-
tem metalla miscenda, unâque ad eò serie instituto defungi, consultum videtur,
id quod etiam in antiquis feci. Sed à *Jove Principium* ut fumant Musæ, etiam
Ethnici suasèrunt. Multò magis id nobis dictum erit, Christianâ veritate feli-
cibus, ut videlicet & ipsi à Deo ordiamur. Tempus id monet; Hæc ipsâ
enim horâ in *Sacello REGIS Aulico* Concio habebitur, quam negligere piacu-
lum foret. Auditò *Sacelli Aulici* vocabulò, NEARISTOZETUS: justissi-
mum hoc est, exclamavit, & si desiderii divinis humanas voluptates miscere
liceret, id vel idèo libentius me facere profiterer, quòd *Sacelli Regio-Aulici*
videndi & ipse cupidine ducar. Sed præi! Sequar. His dictis propositum
aliquantisper distulerunt, occlusòque rursus *Cimeliarchiò*, *Sacellum versus*,
gradum moverunt.

*Oelica Melliflvo divinus Doctor ab ore
Fuderat in sanctum Scripturae semina cætum.
Jamque preces, cantusque sacros, benedictio suavis
Fimierat : jam dulce melos, clangorque tubarum,
More recedentem solito demulserat Aulam.*

Solus adhuc NEARISTOZETUS restabat,
non, ut concionem audierat, attentus, & devotis ad
Deum gestibus conspicuus ; Sed hilaris, oculisque
nunc huc, nunc illuc, avidè conversis, ut non ob-

scure colligeres, ornatu sacelli cum mirificè delectari. Tandem cum se reli-
ctum animadvertit, pudore victus, DULODORUM, qui cum aliis jam
exierat, citatò gradu inscutus est, eique jam appropinquans : Heus, Amice!
inquit, quid properas ? Cultus Dei mihi fraudi non debet esse. Quin potius
voti mei me compotem nunc futurum, eò certius confido, quò clarior divina
gratiæ radius mihi animum refecit. Gaudeo, inquit DULODORUS, Sed
concione finitâ non arbitrabar te diutius moraturum. Concione durante,
respondit NEARISTOZETUS, à perorantis ore pependi, mentem cælo
intuleram : Eâ autem finitâ sacellum contemplatus sum, quòd, simili oc-
casione an rursus potiturus essem ? mihi dubium videbatur. Et quid de hoc
judicas ? inquit DULODORUS. Regium esse, respondit NEARISTOZE-
TUS, adeò Suggestûs artificiosa placuit structura : adeò Sedis Regiæ mirificus
ornatus ; sculpturarum picturarumque nitidissima variatio : Columnarum
marmorearum excelsa sublimitas, ubi fidem omnem superat, tantas ex uno
lapide inveniri potuisse. Quod natura negat, subjecit DULODORUS, id
Regi nostro sufficit. Columnæ, quas vidisti marmoreæ non sunt, sed ex

Gypso confecta, marmoris nitorem ex aëre referunt, colores superant. An autem & observasti, unde Lux sacello infundatur? Ex supremo vertice, respondit NEARISTOZETUS, idque Ego sacello convenientissimum protinus agnovi, quod lux hæc lucem divinam non incongruè referat, quæ & ipsa animis hominum cœlitus infunditur. Rectè hoc, inquit DULODORUS. Illud autem juxta notandum, eodem artificio olim & *Pantheon* constructum fuisse, quod hodiè *la Rotonda* vocatur.

Hæc, & alia, dum inter se DULODORUS & NEARISTOZETUS colloquuntur, Cimeliarchio Regio rursus appropinquarunt. Eò igitur recluso cum Tabulas DULODORUS extraxisset: Commodè, inquit, Panthei modò mentionem fecimus. Romæ id hodiènum visitur: Et statim in contemplationis nostræ exordio

NUMISMATA ROMANORUM PONTIFICUM

Se fissent. Numerosa series! exclamavit NEARISTOZETUS. Tantam fanè apud REGEM RELIGIONIS REFORMATÆ non quæsissem. Et quid? tot *Numismata* horum *Aurea*? tot *Argentea*? At Bonannus, qui post Molinetum Pontificum Romanorum Numismata studiosissimè collegit, eumque in finem pleraque, ne dicam omnia, Principum Italicorum Cimeliarchia excussit, tot *Aurea*, tot *Argentea* in tota sua Collectione non dedit. Plura dedit ex *Ære*, excepit DULODORUS, & quidem ea ferè omnia, quæ hîc ex *Argento* cernis. Ego licet diversitate metalli tempus terendum non arbitrer, tamen cum Cimeliarchio Regio-Elect. Brandenburgico ea non parum gloriæ conciliatura sit, & insuper in Germania Bonanni Opus rarissimè occurrat, variaque adhuc ejus dilucidationibus addi possint, potiora quædam aspergere non gravabor, in cæteris nihil daturus, nisi vel à Romanis omissum, vel diversum, vel saltem interpretationis novitate memorandum. Bonannus, excepit NEARISTOZETUS, in dè & ante eum Molinetus, Numismatum seriem à Martino V. orsi sunt; At in Cimeliarchio hoc Regio, video & primorum temporum, LINUM primum, ANACLETUM primum, ANTIRUM primum & SYLVESTRUM primum: Et illos quidem in aversa cum duabus clavibus, inscriptis CLAVES REGNI COELORUM; sed hunc cum Effigie Christi in sudario. Quid igitur causæ, ut hæc fuerint omisssa? Suppositicia sunt, respondit DULODORUS, nec series inde continua fluit. Mihi nec à Martino V. ordini placet; Nam Genuina tantum producere animus est. Primum erit

5

FICUM ROMANORUM.
 NUMISMA AUREUM
PAULI II. VENETI,
 Hinc
CONSISTORIUM PUBLICUM
 inde
ULTIMUM CHRISTI JUDICIUM
 adumbrans.

Duplicem fanè meritò hoc Tibi ostendo. Non ob raritatem tantùm; sed etiam,
 & vel potissimùm, idcò, quòd *Alexander II. P. M. id Bogislao X. Duci Pomeraniae,*
ex Terra Sancta reduci, simul cum Pileo Ducali & Gladio aureo donaverit.
 Apud Bonannum, ni fallor, insit **NEARISTOZETUS**, imò & apud Molinetum,
 sub Paulo Veneto, confèssum Cardinalium eadem cum inscriptione
 vidi, quàm & in proposito, videlicet: **SACRUM PUBLICUM APOSTOLICUM**
CONCILIUM PAULUS VENETUS P. P. II. Scio, inquit **DULODORUS**; sed aversam,
 Judicium videlicet Christi ultimum, neuter expressit. Meminit quidem
 Bonannus ex Macro, apud Cardinalem Braccacium asservati; sed nec metalli
 meminit, nec vidisse videtur, cum ipse nummum ex ære fufum, & à
 Molineto simili modò, id est, multis erroribus deformatum, publicare
 maluerit. Quod de erroribus memoras, inquit **NEARISTOZETUS**, non
 intelligo. Si fufus est Bonanni Nummus, procul dubio ad prototypum erit
 fufus; Sed non id, respondit **DULODORUS**, quod hic vulgamus. Ubi enim
 apud Bonannum & Molinetum duo Angeli supra Pontificem globis insistentes,
 & scutum tenentes? Intuere! Intuere & Cardinales ab utroque
 Pontificis latere! Intuere, & numera! Molinetus & Bonannus *quinque*
 à dextra & *totidem* à sinistra habent; At in nostro Numismate
 sunt *sex*, tam à dextra, quàm à sinistra, quot & in Nummo Cardinalis
 Braccacii cerni, ex Macro Bonannus fatetur. Res eodem cadit, exceptis
NEARISTOZETUS. Numerus certus pro incerto videtur poni, quod vel
 inde patet, quia Cardinalium numerus sæpè variavit, id quod Bonannus
 pluribus docet. Ego, respondit **DULODORUS**, mysterium subesse
 crediderim; Uti enim in aversa *duodecim*, procul dubio *Apostoli*, ab
 utroque Christi latere primas

primas tenent; ita & hic duodecim Cardinales ab utroque Pontificis latere. An Confistorium suum, interrogavit NEARISTOZETUS, iudicio Christi assimilaverit Paulus? Id ex nummo patet, respondit DULODORUS. Et quid mirum, cum Christi Vicarios se Pontifices ferant? & secundum dictionem Pontificiorum, quod apud Panormitanum in cap. venerabilem de Elect. legitur: *Deus & Papa habeant unum confessorium*; Quamquam Paulo peculiaris in his ratio suffragetur. Iustum, imò & juxta clementem, fuisse, Platinae asser-tum est, cui fides eò major habenda, quò enormius ab eo læsus, iniquiorem aliàs calamum strinxit. Egregiam justitiam! exclamavit NEARISTOZE-TUS, cum eodem Platina teste, solo metu adactus, innocentes torturæ sub-jecerit, & licet innocentia detecta, non tamen dimiserit, ne videretur errasse: Quæ cum ita sint, nonne hic arrogantiam crediderim concurrere, ut illud Paulus juxta inculcaverit, *judicia sua cecâ ratione admittenda, non minus ac Christi, nec de justitia eorum dubitandum; sed ut recte in averfa de Christo id sit, ita & de se dicendum: JUSTUS ES DOMINE, ET RECTUM JUDICIUM TUUM. MISERERE NOSTRI DOMINE, MISERERE NOSTRI!* Id sanè si dixissent & Platina & Abbreviatores, quos Paulus exaucto-raverat, non incidissent in calamitates postea secutas. Quicquid sit, inquit DULODORUS, Confistorii iudicium cum iudicio Christi extremo hic cen-ferri, ejusque justitiam commendari indubium est; Non enim placet sententia Molineti, qui ad illud Nummum restringit, quod Paulus Anno 1470. congre-gavit, ad quod etiam Legati Principum Christianorum, & præcipue Italicorum fuerint admissi, quibus suaserit, ut cunctis sedatis discordiis in unum fœdus convenirent adversus Turcos, Epiro captâ jam in Illyricum irruturos; Hæc enim, licet historica fide nitantur, in Nummo tamen non apparent, Quidni? excepit NEARISTOZETUS. Annon duo illi viri, qui in Numi-smatis basi adsunt, Principum Legatos credam? Nequaquam, respondit DV-LODORVS. Potius *Servientes Armorum* credideris, nam Pontificis insigni-bus adsunt, manibusque scepra præferunt. Quod tu scepra arbitraris, in-quit NEARISTOZETVS, id sellam facit sculptor & Molineti & Bonanni; Neuter benè, respondit DVLODORVS. Inspicienti sanè scepra obscura esse non possunt; manibus enim præferuntur: & si sellæ pars forent, altius deberent esse posita. At, inquit NEARISTOZETUS, Confistorium hoc ordinarium non fuisse, ex adjunctis honoribus patet, SACRVM vocatur, vocatur PVBLICVM, & vocatur APOSTOLICVM. Confistorium, re-spondit DVLODORVS, vel *solenne* est & *publicum*, vel *secretum*; Ita enim distinguit Bonannus ex Macro, aitque: *in secreto Cardinales tantum, in publico autem etiam alios Aula Romanæ præsulum ordinis admitti, celebravique ob insi-gnem aliquam actionem, v. gr. cum ad sacrâ purpuram aliquis promovetur & pileus datur &c.* Optimè hoc, excepit NEARISTOZETVS, indeque nec dubito, quin & huic Numismati insignis aliqua actio originem dederit. Bo-nannus, respondit DVLODORVS, ad decretoriam sententiam respicit, quâ ob Hæresis ctimen, jure regni Georgius Bodicbratius, Bohemiæ Tyrannus, ut vo-catur, depulsus est: adèò ut Paulus Pontifex rectitudinem suæ sententiæ, ut-pote post maturam ejus causæ discussionem, ac sententiis virorum omnium scientia insignium auditis, in Georgium latæ, expresso in averfa iudicio Christi, indicare voluerit. Probabiliter hoc, inquit NEARISTOZETVS; Quid enim aliud produci possêt? Probabiliter, respondit DULODORUS; sed fatis obscurè; Quid enim in Numismate hoc arguit? Quidni potius ad justitiam

tiam in genere respicimus? neque enim tantum ob insignem aliquam actionem Consistorium Publicum celebrabatur; sed & ob alias iustitias discussiones. Res ex allegato à Carolo du Fresne, ex gestis Innocentii III. P. P. loco clarissime patet. *Ter, inquit, in hebdomada SOLENNE CONSISTORIUM, quod in defuetudinem jam devenerat, PUBLICE celebrabat, in quo auditis querimonis singulorum, minores causas examinabat per se, tam subtiliter & prudenter, ut omnes super ipsius subtilitate & prudentia mirarentur.* Quicquid autem sit, illud tamen meretur notari, qui Consistorium hic, iudicio Christi extremo comparat, eà die Consistorium habuisse, quæ mortem ejus præcessit; Ita enim Platina: *Pontifex ipse apoplexiâ moritur, secundâ horâ noctis, solus in cubiculo, nemine vidente, cum eò die letus etiam Consistorium habuisset.* An vindictæ divinæ hoc adscribis? inquit NEARISTOZETVS. Non dixerim, respondit DVLADORVS: Licet sublimis Pontificis & Thronus & Ornatus manufactudinem Christi non imitentur. Sed laudatur etiam hoc in Paulo: *Fuit in homine, inquit Platina, quantum ad corpus pertinet, Majestas Pontifice digna; Erat enim magni ac vasti corporis, adeò ut dum ad rem divinam proficisceretur, solus emineret.* Circa cultum corporis, etsi morosus non erat, nequam tamen negligens habebatur. *Enere etiam, qui dicerent, Eum, dum in publicum prodiret, faciem sibi fucis concinnare.* De apparatu Pontificio non est cur ambigas. *Majores ab hoc uno superatos, REGNO præfertim, sive MITRAM velis appellare, in quam multas opes contulit, coëmptis undique, ac magnis pretiis, adamantibus, sappiris, smaragdus, chrysolithis, jaspidibus, unioibus, & quicquid gemmarum in pretio est, quibus ornatus tanquam alter Aaron in publicum formâ, humanâ augustiore, prodibat. Inspici tam ab omnibus volebat & admirari.* Hætenus Platina, & ad simulacrum ejus, in Numifmate coronatum, & sublime, quam apposuit? Nisi Numifina suffragaretur, inquit NEARISTOZETVS, Platina fidem suspectam haberem. Idem, inquit DVLADORVS, docent & Ægidius Viterbiensis, & Cardinalis Papiensis, quorum loca Victorellus aspersit: *Incredibili pretio, inquit Viterbiensis, emit sacravitque Mitram maximam, insolito pretiofissimarum gemmarum pondere opplevit, quâ ornatus cum prodiret, oculos omnium luce radiusque seriebat. Vocari cœpta est maxima illa Mitra REGNUM MUNDI, quam Paulus sublimi fastigio surgentem, regna pretio superantem primus reddidit, primus lectissimarum gemmarum, toto orbe questitarum, luce exornavit. Ambitum trium coronarum; quarum usus ex arcans agnosci solum potest.* Ad Cardinales respicio, inquit NEARISTOZETVS. Hos Pilcis Cardinalitii, quibus hodiernum utuntur, conspicuos video: An autem habitus hic tantæ antiquitatis est? Est, respondit DVLADORVS. Pauli gratia enim & hac in re emittit. *Ne solus disferre à cæteris videretur, inquit Platina, publico decreto mandavit, propositâ panâ, ne quispiam Bireta coccinea (ita appellant capitis tegmen) præter Cardinales ferret: quibus etiam, primò Pontificatus sui annò, pannum ejusdem coloris dedit, quò equos vel mulas sternereut, dum equitant. Voluit prætereà in decretum referre, ut Galeri Cardinalium ex serico coccineo fierent; sed id quò minus decerneretur, vetuere illi, qui bene sentientes, diminuendam esse Ecclesie pompam, non augendam cum detrimento Christianæ religionis, prædicabant.* Hæc Platina, & ex eo Ciacconicus. Victorellus etiam Volaterranum & Cardinalem Papiensem addit, quorum Ille *tegumenta ruffata*, Hic *Capitia rubra* Cardinalibus à Paulo II. data memorat, altero etiam solos Antistites Romanos iis antea usos, asserente. Sed etiam in subselliis est, quod observes. Et quid? exceptit NEARISTOZETVS.

TVS. Eorum altitudo, respondit DVLODORVS; nam etiam hæc Paullo ortum debet; Ita enim Viçtorcellus d.l. *Cardinalis Papiensis alia adhuc Paulum Cardinalibus dedisse narrat, SUBSELLA scilicet ALTIORA, tum ad Senatûs, tum rerum sacrarum confessum* Res aperta est, inquit NEARISTOZETVS: Quid autem Leo trabe divisus, cui Claves & Mitra Pontificalis imminet? Insignia *Barborum* sunt, inquit DVLODORVS, ex quorum familia Paulus oriundus erat, Nicolai Barbi & Polyxenæ, Eugenii IV. fororis, filius, *Petrus Barbus* ante Pontificatum appellatus.

Nimis diu, inquit NEARISTOZETVS, ad Numismatis aduersam hæsimus. Aversa iudicium Christi extremum adumbrat, in coque Te docente, Duodecim Apostoli primas tenent. Quæ rei ratio? Effatum Christi, inquit DVLODORVS, qui Matthæi cap. XIX. v. 28. ita ad eos inquit: *Hoc vobis confirmo (inquit eis) Vos, qui me secuti estis, in renovata via, quum sedebit Filius Hominis in suo glorioso tribunali, sessuros esse vos quoque in duodecim tribunalibus, judicantes duodecim Tribus Israelitarum.* Locus apprinè quadrat, inquit NEARISTOZETVS; Sed retrò hos duodecim, video adhuc alios. Et ipsi Christi discipuli videntur, respondit DVLODORVS; Numerum enim præcipuorum, etiam in hac vita, ad *septuaginta* furrexisse, ex Sacris indubium est. At, inquit ALTER, annon etiam plures Cardinales fuere? Fuere, respondit DVLODORVS; Sed cum iudicium duodecim Apostolis tantum adscriptum fuerit, totidem utique & in iudicio Pontificis videntur expressi, ut anulum iudicii divini nosceretur. Thronum Christi admiror, inquit NEARISTOZETVS; undique enim Angelis circumdatus est, & à tergo beatorum myriades cernuntur, uti ad latera Sol & Luna cum stellis. Omnia hæc, respondit DVLODORVS, & ipsa ad Sacræ Pagine præscriptum; Ita enim Matth. cap. XXV. v. 31. *Quum autem venerit Filius Hominis cum sua gloria, nec non omnes sancti Angeli cum eo, tum sedebit in suo glorioso tribunali.* sed quis hæc negat? Quis nescit Solem & Lunam tenebris obducendos, & sidera de cælo castra, omniaque Cælorum robora concussa iri, cum tamen hoc apud eundem Evangelistam cap. XXIV. v. 29. expressis verbis legatur? Ita nec in Numismatis basi Angelos tubas inflantes miraberis, nec mortuos è sepulcris prodeuntes; Et ipsi enim eodem capite v. 22. prædictum est. Non hoc me angit, inquit NEARISTOZETVS; sed quid in medio Cista illa, cum variis impositis instrumentis, quorum ab altero latere femina velata, ab altero vir amictu pelliceo visitur ornatus? Cista illa, respondit DVLODORVS, sepulcrum Christi mihi videtur, quo reliqua Mortuorum sepulcra sanctificata sunt. Instrumenta videntur, supplicii Crucis esse, *Columna* sc. in medio, inde *Duo Clavi, Hasta Cuspis, Arundo cum Spongia & Scuticæ.* *Crux* ipsa, cum *corona spinea*, his superposita, duobus hinc inde angelis attingitur. *Mulier & Vir* ad latera, *Maria & Johannes* sunt, ubi tamen illud notandum, falso Johanni amictum pelliceum aptari, cum hic Johannis Baptistæ fuerit, non autem Evangelistæ, qui cruci cum matre Domini memoratur adstitisse. Transcant hæc, inquit NEARISTOZETVS. Illud velim scire, unde Tibi innotuerit, quod ab initio asseruisti, Numisma scilicet hoc ab Alexandro VI. Bogislao Pomeraniæ Duci datum esse. Philippus II. respondit DVLODORVS, & ipse Pomeraniæ Dux mihi testis est. Is Numisma hoc, ad sua usque tempora inter Ducum pretiosa asservatum, Menstræ suæ artificiali, quam vocant, suis sumptibus constructæ, & postea ad Electorem Brandenburgicum, nunc & Regem Borussia, devolutæ immisit, non nudum; sed sequenti cum

cum inscriptione: Dies Stugte Goldes ist von Papsi Alexandro VI. zu Roma/
Herzog Bugschlafen den 10. von Pommern/ in seiner J. G. Wiederkunfft vom
heiligen/ Grabe Anno 1497. am S. Christtag nach gehaltener Hoch-Mess/ nebst
einem Herzog-Hut und guldenen Schwerdt verehret/ hat am Gewicht 20.
Ducaten. Sed ad alia transimus. Sequitur

NUMISMA AUREUM
SIXTI QVARTI,
ANNO JUBILEI CUSUM.

Rarissimum hoc est, insit NEARISTOZETUS. Nec Molinetus, nec Bonannus id publicavere. Ita est, respondit DULODORUS. Non metallum tantum, sed & Magnitudo id commendat: ut taceam, nulli Authorum, quod sciam, hactenus esse memoratum: Taceam & res eo expressas, quæ & ipsæ observatu dignissimæ sunt. Nihil video, excipit NEARISTOZETUS, nisi Christum, Petro oves tradentem, cum mandato: PETRE PASCE OVES MEAS: & in averfa Navim, & extra hanc Christum, Petro fluctibus percuncti manum porrigentem, cum hujus preceatione: DOMINE ADJUVA NOS; Et illius oburgatione: MODICE FIDEI QVARE DUBITASTI? quæ utique ex Evangelistis notiora sunt, quam ut de iis quæri debeat. Nota sunt, excipit DULODORUS; Sed quomodo Sixto debeant & possint applicari? de eo omnino querendum. Ego autem, antequam ad hæc descendam, merito de ipso Sixti nomine præfandum duco. Quid ad nomen diceres? insit NEARISTOZETUS. Notum est, Pontifices nomina pro lubitu mutasse: Indeque & Sixtum appellatum, qui antea *Franciscus* vocabatur. Sit ita, respondit DULODORUS, quanquam Roccius in ejus vita Msc. teste Victorello & Sixtum, duplici nomine in Baptifinatis lavacro, & *Franciscum* appellatum scribat. Si Roccio fides, reposuit NEARISTOZETVS, videtur querendum, cur omisso nomine *Francisci*, retinuerit Nomen *Sixti*, cum tamen Inscriptione & Picturâ Xenodochii apud Platinam docentibus:

SANCTUS FRANCISCUS
LUCINÆ,
SIXTUM IV. PARTURIENTI,
PER VISUM IN SOMNIO APPARUERIT,
ET ORDINIS SUI HABITUM
EI PORRIGERE VISUS SIT.

Francisco, respondit DULODORUS, assumptò à teneris *Francisci* & habitu & ordine satisfecit. Cur autem *Sixti* nomen post Pontificatum vel retinuerit, vel assumerit, teste Ciacconio illud causæ fertur, quòd die *Sixti* festò

Cardinales Conclave ingressi fuerint, ex quo ipse Pontifex M. exivit. Ratio placet, inquit NEARISTOZETUS. Quid autem Clypeus, cum arbore à fune suspensus, quem ab utroque latere Angeli alis passis evehunt, clavibus decussatim clypeo immincentibus, Coronamque Pontificalem sustinentibus? Arbor in Clypeo, respondit DULODORUS, *Quercus est Ruverreorum* insigne; Quercus enim, sive Robur, Italis *Rovere* dictum, idem Ciacconius author est: quam in rem Virgilio l. 3. Georg. *antiquo robore Quercus.* & l. 3. *Æneid. Valido cum robore Quercus* canitur. Angeli hoc insigne tunibus suspensum elevant, ut adumbretur elevatio Sixti: & quousque? id indicat Corona Pontificis, & Claves Clypeo impositæ: Ad Pontificatum videlicet Maximum, cuius *dignitas* coronâ triplici, *potestas* clavibus indicatur; nam his regnum Cœlorum & claudere solent Pontifices & aperire: quæ ratio est, ut duas claves gerent. De nihilo autem non arbitraris esse, quòd Claves & Corona, clypeo, sive insignibus Ruverreorum, impositæ sint: Nec etiam quòd impositas, simul cum clypeo, elevent Angeli; Illud enim gravitatem & officii & dignitatis Pontificalis adumbrat: hoc adumbrat non tantum divinam clementiam, quæ Sixtum ad Pontificatum evexerit, sed etiam divinum auxilium, quò nixus tantum onus eò facilius se sustentaturum confisus sit. Divinam Clementiam, excepit NEARISTOZETUS, quæ Sixtus ad Pontificatum effectus est, etiam Christus innuit, *Petro*, ut in inscriptione legitur, & in figuris exprimitur, *suas oves pascendas committens*: quod ad Sixtum pertinere, adjectum Sixti nomen dubitare non sinit. Rem tenes, subiecit DULODORUS; sed addenda ratio, cur tam in adversa, quam in averfa hujus Numismatis se Petro Sixtus assimulaverit? Ratio, respondit NEARISTOZETUS, ei cum omnibus Pontificibus Maximis communis est; Omnes enim se Petri successores ferunt; Imò est & Sixto propria, excepit DULODORUS, Cardinalis *S. Petri ad vincula* vocabatur, cum Pontifex fieret. Ita enim Ciacconius: *Fr. Franciscus de Ruvere Savonenfis Ligur, Ordinis Minorum, Presbyter Ca. dinalis titulo S. PETRI AD VINCULA electus Papa.* Bene hoc, excepit NEARISTOZETUS; sed mirari subit, quòd Sixtus hic sub habitu Petri, claves cœli ferentis, Christi oves mandato ejus sibi concreditas mentiat, cum tamen constet, cum pacto interveniente ad Pontificatum pervenisse, cum B. Barion eâ se ratione Pontificem creari velle pernegasset. Id idem Ciacconius memorat, inquit DULODORUS. Sed Sixto res nihil obest. An nescis, hodièque Imperatores nostros intervenientibus Pactis ad Imperium aspirare, & tamen Dei Gratia electos videri? Sixtus certe, Coronatione celebratâ (quod ante fores Basilicæ Principis Apostolorum factum, adeòque & altera ratio esse potest, cur Petro se assimulaverit?) statim ad rem Ecclesiasticam, Christianamque animum memoratur adjecisse, laudabilique progressu usque ad vitæ finem per annos. Tredecim & dies quatuor, videlicet ab anno 1471. d. 9. Augusti, quò Electus est, ad annum 1484. diem 13. Augusti, quò mortuus, durasse: Cujus Zeli non Historia tantum, sed & extracta ejus auspicii, piis usibus Palatia & Tempia se testes sistunt. In nostro Numismate, annus Jubilei prodit, sive, ut legitur *JOBILEI*, cujus solennitatem Sixtus annò Christi 1475. celebravit, viginti quinque annis, postquam Nicolaus V. eundem Romæ celebrasset. Annis viginti quinque? interrogavit NEARISTOZETUS. At annos Centum intercedere credebam. Id ab initio, respondit DULODORUS. Clemens VI. autem, docente Ciacconio sub Bonifacio VIII. ad quinquagesimum annum Jubileum reduxit: Urbanus VI. ad Triginta quatuor

contraxit: Bonifacius IX. in Quinquaginta restituit, celebravitque anno 1400. Paulus II. ad viginti quinque reduxit. Paulus II? denuò, excepit NEARISTOZETUS; At hic Jubilæum non celebravit? sed omninò Sixtus, de quo hic loquimur, Quartus? Paulus, respondit DULODORUS, teste Victorello, tempus celebrandi Jubilæum ad 25. annum revocavit, anno 1470. 13. Kal. Maji Constit. *Ineffabilis* &c. insignem celebritatem anno 1475. obiturus, si superstes fuisset. Paulo extinctò celebravit Sixtus, qui & annò 1473. die 29. Aug. Constit. *Quemadmodum* &c. illius Constitutionem firmaverat. Ad averfam transeo, inquit NEARISTOZETUS. Hic navem video, Christi Apostolis refertam, & extra hanc Petrum fluctibus mergendum, Christique adstantis auxilium implorantem, planè qualiter Matthæi cap. XIV. v. 3. seqq. describitur. Sed quid hoc ad Sixtum? Navis, respondit DULODORUS, Ecclesiæ typus est, & quidem fluctibus & ventis agitata, Ecclesiæ variis persecutionum & fortunæ tempestatibus obnoxia. Sit ita, respondit NEARISTOZETUS. An autem Sixtus, cum Pontificatum adiret, (id enim præcipuè hic vertitur,) extra Ecclesiam se vastis persecutionum & fortunæ procellis objecit? Extra Ecclesiam gubernandam, respondit DULODORUS, idque jussu Christi, & ad Christum, quod utique in Christi Vicario non mireris, cum & Christus hic extra navim supra fluctus incedat. Superbiam hoc sapit, inquit NEARISTOZETUS, ut videlicet in omnibus Christo similis videatur. Utinam nos omnes Christo similes essemus! respondit DULODORUS. Superbiam certè non præsumseris in pereunte, & auxilium divinum implorante: multò minus in eo, qui Christi objurgationem Numismati imprimendò, non obscure culpam passus est. Sixtus videlicet ad Pontificatum evectus, rectè hic sub personà Petri, extra navim, aut Ecclesiam gubernandam, in vastum & horridum procellis mare fingitur jussu Christi se coniecisse: considerando procellas, quibus Ecclesia agitari solet, quibusque ejus gubernator se objicere necesse habet: Rectè Petrò dubitanti se comparasse; nam & ipse se dubitasse fatetur, in Epistola ad Interamenses. Verba adjicio, ne quid obscurum sit: *Creator noster, & redemptor DOMINUS JESUS CHRISTUS, cum mundum ex nihilo condens, cetera omnia mirò quòdam ordine, incomprehensibilique ratione disposuerit atque formaverit; Sanctam tamen ECCLESIAM, Corpus suum Mysticum figurantem, eà prosecutus est caritate, eà pietate fundavit & stabilivit, ut agitari QUIDEM FLUCTIBUS TEMPESTATIBUS QUAE QUASI POSSSET, mergi autem & omninò naufragium facere non posset. Sed ut potius, quò videretur aliquando, extreme forti proximior em, eò in salutis, tranquillitatisque portum, per successionem Vicariorum ejus, vel aliam quamvis divinitus factam rerum Commutationem, reductam consolaretur: Sicut nuper sel. record. Paulo II. Romano Pontifice, Prædecessore nostro, de mortali hujus vitæ ærumnis ad cælestem patriam, die 7. Kal. Augusti, sicut Domino placuit, evocato, afflictæ talis Pastoris amissione mœrebat sancta Ecclesia, cum venerabiles Cardinales, de quorum numero tunc eramus, solliciti, prout gravitas rei exigebat, de futura Romani Pontificis Electione, modò & tempore congruis, in Palatio Apostolico, apud Basilicam PRINCIPIS APOSTOLORUM de urbe conclave ingressi, nobiscum in unum convenientes, & super tanti negotii deliberatione aliquandiu consultantes, tandem Sancti Spiritus, à quo Ecclesia ipsa Christi Sponsa regitur, infusione eorum animorum sic assistente, licet in alios majorum longè meritorum consentire potuissent, tamen ad personam nostram vota sua unanimiter dirigentes, V. Idus Aug. Nos tunc titulo S. PETRI AD VINCULA PRESBYTERUM CAR-*

*DINALEM, nescimus quo occulto, sed ceriò NOBIS TREMENDO Dei judicio, in APOSTOLICÆ CELSITUDINIS FASTIGIO CONCORDITER COLLOCARUNT. Super qua re, licet ipsi de Nostra imbecillitate, consci, virium nostrarum tenuitatem ad dignè perseverendum tantæ sarcinæ onus animo metientes, aliquandiu, quid nobis esset agendum, DUBII deliberavimus. Hæc bene, inquit NEARISTOZETUS; Sed ubi invocatio? Eam, respondit DULODORUS, Sixti symbolum arguit. Factus Pontifex, inquit Oldoinus, nomen Sixti ejus nuncupationis IIII. assumpsit, & symbolum ex Psalmis David cepit: AUXILIUM MEUM A DOMINO, QUI FECIT COELUM ET TERRAM. Idem confirmat & ipse in eadem Epistola: *Apostolicæ servitutis jugo, inquit, collum submisimus, sperantes illum, qui ab ipsa suæ Ecclesiæ fundatione infirma mundi elegit, ut confunderet fortia, qui & Electionis ipsius auctor fuit, vires suas in tanta necessitate nobis subministraturum.* Intelligis, NEARISTOZETE, nervum & invocationis Petri, & confirmationis Christi? Intelligo, inquit ILLE; sed miror, quòd hæc Electioni suæ convenientia, Nummo Jubilei Sixtus imprelerit? An tunc ratio fuit, ut Electionis memoriam renovaret? Fuit, inquit DULODORUS. Si enim unquam, certè tunc Romana Ecclesia afflicta, auxiliumque divinum necessarium videbatur, Bellis, ut Ciacconius ait, in Gallia, Burgundia, Germania, Hungaria, Polonia, & Hispania ferventibus: undè etiam, si Ciacconio fides, rarissimi in Urbem accessere; Quamquam Oldoinus, inter reliquos, qui magno numero in urbem confluerint ad Jubileum, fuisse asserat Ferdinandum Regem Neapolitanum, Catharinam Reginam Bosniae, & Reginam Daciae, uxorem Chriiterni Regis: Item Andream Palæologum Moreæ despotam, Leonardum Taccum, despotam Albaniae, Carlottam Reginam Cypri & Hierusalem; eosque omnes, è Regnis ejectos, Sixtum sumptibus suis sustentavisse. An hoc ob Annonæ caritatem? excepit NEARISTOZETUS. Non dixerim, respondit DULODORUS; multos Annonam congestisse, Ciacconius auctor est; Licet enim & juxta asserat, initio Annonam caram fuisse: addit tamen, propter bella & raritatem ventitantium in sine fertilissimam fuisse. Non autem tam *Annona*, quàm vel *Bella*, vel certè *Inundatio Tiberis*, Numismatis causæ videntur. *Anno 1475. mense Novembris, inquit idem Ciacconius, Tiberis aded intumuit, & Roman inundavit, ut qui ad sanctum Paulum Jubilei gratiâ essent adituri, non aliter quàm scaphis iter agere possent, multa urbi detrimenta inferens.* Quid videtur NEARISTOZETE? Nonne rectè tunc Sixtus, cum Petro fluctibus circumdato, potuerit exclamare: DOMINE ADJUVA NOS! Succedit*

NUMISMA AUREUM
ALEXANDRI VI. P. M.
PRINCIPES APOSTOLORUM VENERANTIS.

Alexandri Nomen video, inquit NEARISTOZETUS: Effigiem non video. In nomine, respondit DULODORUS, si non effigies, tamen vigor animi radiat.

diat. Angelus certè Politianus, teste Andrea Viçtorello, Pontificem allocutus, *Ipsum Alexandri nomen*, inquit, *omnibus Orientis Populis formidabile, quod Tibi credo non frustra, sed divinitus adoptasti, magna quedam de te nobis, rara, ardua, singularia, incredibilia, inaudita, pollicetur.* Si tamen & vultum desideres, videri potest apud Molinetum & Bonannum, addique Nicolai Tigrini elogium: *Quid iste tuus, inquit, divinus & Majestate plenus aspectus? Quid vultus & facies venerabilis? &c.* Adèò ut Joh. Cantor in Epigrammate non adèò vanè cecinerit:

Vivat Alexander celebrandus imagine Magni!

Fastigio major, non probitate minor.

Alexander M. probitas, exceptit NEARISTOZETUS, tanta non fuit. Alexandri Pontificis quanta fuerit, testantur vitia, quibus passim diffamatur. An hæc vera sint, respondit DULODORUS, an autem conficta? hoc loco non disquirimus. Genium in nomine contemplamur. Genius, subjecit NEARISTOZETUS, ex factis elucet. Spiritus Martios non tantum Historia, sed fortassis etiam Numismatis averfa adumbrat; Neque enim *Petrum* tantum, cujus se successores Pontifices ferunt, cum *clave*; sed & *Paulum* cum *gladio* expressit: cosque insignibus, & Pontificiis & gentilitiis, imminentes, cum elogio: PRINCIPES APOSTOLORUM. *Petrum* & *Paulum*, subjecit DULODORUS, etiam alii expresserunt. Sed non cum gladio elato, respondit NEARISTOZETUS; Cumque Alexander, etiam insignia iis subjecerit, quis non videt, hoc typo indicaturum, *tutelam Pontificiæ suæ dignitatis se non Petro tantum, sed & Paulo committere?* aut ut apertius loquar, *non potestate tantum clavium, sed & gladii tuiturum*, id quod re ipsa fecisse legitur; Contra Carolum VIII. enim, Regem Gallia, ut Ciacconius testatur, multas cohortes scripsit, quibus Urbem sequere à Gallorum armis tueretur: Ut foedus cum Arragonio & Florentinis taceam, in quod & Hispanum & Venetos, sed frustra, invitavit. Contra Carolum, subjecit DULODORUS, potestas gladii nihil valuit. Fusis ad Maccram amnem Florentinorum copiis, Rex militari robore Romam ingressus est. Pontificem ad foedus compulit. Hoc diuturnum non fuit, respondit NEARISTOZETUS; Alexander enim, cum aliquandiu Regis iram *Petri clave* vitasset, sanctitatisque ostentatione suspicionis impetum fregisset, uti apud Viçtorellum videre est, eò digressò, & Regnum Neapolitanum Viçtoris peragrante, ad *gladium* reversus est, foedusque cum Cæsare, Rege Hispania Catholico Ferdinando, Duce Ludovico Sfortia Mediolanensi, & Venetis, pro Italia salute denuò contra Gallos inivit, pugnaque ad Farum torrentem, quò Gallorum vires fractæ sunt, particeps fuit. Et hoc Carolo vivo. Sequenti tempore genium apertius prodidit. Variis officiis à Carolo successore delinitus, execrabile, ut Ciacconio vocatur, & Italia funestum foedus, cum Ludovico XII. Florentinis, Venetis, & Ferdinando Hispano, contra Ludovicum Sfortiam Mediolanensem, & Fridericum Regem Neapolitanum, iis conditionibus percussit, ut Principatu Mediolanensi acquisitò, Cremona Venetis dederetur, & Cæsar Borgias, Papæ filius, sociorum auxilio Æmiliam, Flaminiam, Picenum, & Umbriam, veteribus Dominis ejectis, obtineret. Intra consilium res non stetit. Dum confederati Viçtricia arma circumferunt; Cæsar Borgias copiarum Pontificiarum Dux, Regulos aggredi cœpit, *patreque adjuvante*, maximum sibi in Italia Imperium comparavit. Quid est, si hoc non est, *Pauli gladio uti?* Convenit, ut dixi, etiam habitus, quod gladium hunc Paulus elevelt, & quidem supra insignia Pon-

tificatus: Tiarâ & duplici Clave, clypeo Gentilitio impositis, quibus nescio, an aliud intendi possit? Vereor assentiri, excepit DULODORUS; Gladium Pauli enim potius de *gladio spiritus* interpretarer. Id videri poterit, subjecit NEARISTOZETUS: Sed historia, & occultior Alexandri sensus aliud suadent. Mihi, subjecit DULODORUS, aliud non videtur; neque enim Pontificem, ejusmodi à Pontificis officio aliena, crediderim, vel intellexisse, vel æternitati commendasse. Gladius elatus ad rem nihil facit, cum is in dimidiatis figuris deprimi non potuerit. Quid, quod adjunctus Petrus etiam clavem elatam gesserit, nullâ omnino indignâ Pontifice significatione? At, inquit NEARISTOZETUS, si hoc Alexander non respexit, cur poterit Typum expressisse? Gratitude ergo, respondit DULODORUS, quod *Die S. S. Apostolorum Petri & Pauli sacro, Tubi vaporarii casu graviter quidem sauciatus, incolumis tamen evasisset. Rem enarrat Oldoinus: Die S. S. Apostolorum Petri & Pauli sacro, horâ quartâ post meridiem, orto violentissimo turbine imbrî & grandinis, ventorumque vehementi procellâ, tubus vaporarius excessus, supra canationem, ubi Pontifex agebat, tabulis confractis, duos ad pedes Pontificis occisos projecit, ac tertium gravi vulnere saucium. Et ne Pontificis caput comminueretur lateribus ac tabulis cadentibus, superstantis umbellæ tegmen prohibuit; Capite tamen & manu graviter sauciatis exspiranti similis inter ruderâ repertus, abductus est. Per urbem ac per Italiam illicò Pontificis mors divulgata. Verum eas molitiones, restituta brevi Pontificis valetudo frenavit; die enim vigesima quinta Julii ad Ecclesiam S. Mariæ del Populo publicè equitare conspectus est, ad redendas Deo gratias de recuperata sanitate. Hæc Olduinus: Adcò, ut non abs re credas, Pontificem, quod *Die Petri & Pauli sacro* gravissimum casum evasisset, eorundem tutelæ id adscripsisse, idque proposito Numismate testatum esse. Res in medio sit! inquit NEARISTOZETUS. Mihi de Insignibus querere libet; Clypeum enim in medio divisum, & in altero segmento bovem video. Bos, respondit DULODORUS, *Borgiorum* insigne est, ex quibus Alexander per Matrem ortum duxit, uti à *Lenzolis*, quorum insigne altero segmento continetur, per Patrem: Filius videlicet *Josredi Lenzolii* Equitis, & *Johannæ, Callisti Papæ sororis*, qui ei *Borgiorum* & nomen & insignia contulit, unde ante Pontificatum, *Rodericum Borgiam Lenzolium* tradidère dictum. Ad bovem notandum, quod *Coirus*, teste Olduino, satis mordaciter dixit: *ingressum eum esse in Pontificatum mansuetè, ut BOVEM; sed administrasse, ut LEONEM.* Quicquid sit, Nemesin non effugit, cum ab annò 1492. 3. Id. Augusti, ad annum 1503. 15. Kal. Sept. sedisset, venenò extinctus est, se, ut creditur, conficio, scelere filii aliis paratò: sibi autem & filio, pocillatoris errore, an potius justa Dei vindicta? porrectò. Sequitur*

NUMISMA ARGENTEUM
JULII II. P. M.
CUM ARCE ET PORTU CENTUMCELLENSI

Elegans est nummus, inquit NEARISTOZETUS; Sed, nisi fallor, apud Molinetum & Bonannum existat, referturque ad *Arcem Urbis Veteris*, ad quam extruendam Julius anno 1508. primum lapidem posuerit: Quæ igitur ratio, ut denudè proponatur? Julii facies, inquit DVLODORUS, & Centum-cellarum obscuritas: ut nihil de diversitate metalli dicam; quamvis Bonannus tantum *æreum* dederit. Quod faciem atinet, Julium imberbem exhibent Numismata, non hoc tantum; sed & ea, quæ apud Molinetum & Bonannum prostant, cum tamen & Luckius & Onuphrius, & Ciacconius prolixè barbaturum exhibeant, & hic talem fuisse, etiam testimonio suo asserat: *Primus omnium Pontificum*, inquit, *Julius contra majorem consuetudinem barbaturum prolixam aluit, ut majorem intuentibus reverentiam incuteret, idque reliqui post eum Romani Pontifices probasse usu videntur.* Hæc sunt verba Ciacconii, quæ ex Massono hausta, Victorellus observavit. Quid sequar? inquit NEARISTOZETVS. An fidem Numismatum? an assertum Ciacconii? Utrum libet, respondit DVLODORVS; Licet enim Molinetus Clementem VII. hujus moris authorem statuatur, quod is intra molem Hadriani per septem menses, à Carolo V. Exercitu obsclus barbaturum radere neglexisset, indeque venter prodierit, eoque in statu deinceps, quod virum gravem & Populis vancouverandum is magis decere videretur, remanserit; tamen & Julium barbaturum aluisse, non tantum Ciacconius testatur; sed & Monumentum ejus marmorum à M. Angelo Bonarota in Templo D. Petri ad vincula erectum, in quo ejus simulacrum jacentis barbaturum visitur: adeo ut mirum non sit, quod idem Molinetus sub Clemente VII. ait, *inveniri etiam Numisma Julii II. cujus vultus barbaturum etiam prolixam habeat.* Talia sane etiam apud Luckium prostant, unde barbaturum videtur aluisse circa vitæ finem, cum ab initio & medio probe sanè raderetur, id quod inter cætera & ex hoc Nummo patet; Percussum enim esse medio Pontificatus tempore ex historia patet, cum anno 1502. electus sit, anno 1508. autem, Decembri ineunte, primum lapidem & Numismata ad extruendam Urbis Veteris Arcem posuerit, ut ex Diariis M^{se}. Parisi de Craffo observat Victorellus. Arcem Urbis Veteris memoras, inquit NEARISTOZETVS; An eadem illa est, quæ hodiè *Civita Vecchia* appellatur, & quam antiquitùs *Centum-cellas* dictam Molinetus tradit? Ea ipsa, respondit DVLODORVS. Videri de ea potest Cluverius *in Ital. Antiqua*, & Alii. Ignota est nominis ratio, exceperit NEARISTOZETVS. At nota erit, respondit DVLODORVS, si ex Philippo Cluverio meminieris, *Cellas dici navium stationes*, quæ Græcis *Νεώσοικοι* appellantur. Id si verum, ratio in portus capacitate consistit, quod centum stationibus superbiat. Stationes eas in Nummo non video, inquit NEARISTOZETVS. An hodiènum sint? an non? respondit DVLODORVS, mihi non liquet. sola Arx in Nummo est, ad quam, ut modò audivimus, extruendam Julius noster primum lapidem posuit. Licet autem hodiè Centum illas Cellas non amplius habeat hic portus, proculdubio tamen habuit ab initio. Quis ejus author? exceperit NEARISTOZETVS. Proculdubio Trajanus, respondit DVLODORVS; Ita enim Plinius junior lib. VI. Ep. XXXI. cum à Cæsare Centum-cellas in consilium se evocatum dixisset, lateque judicii causas, Cæsarisque liberalitatem narrasset: *locus ipse, inquit, per jucundus fuit. Villa pulcherrima cingitur viridissimis agris: Imminet litori, cujus in sinu quàm maximus Portus, velut Amphibeatrum. Hujus sinistrum brachium firmissimo opere munitum est: dextrum elaboratur. In ore portus Insula adsurgit, quæ illatum vento mare objacens frangit, tutumque ab utroque latere*

latere decursum navibus præstat. Adfurgit autem arte visenda. Ingentia saxa latissima navis provebit: contra hæc alia super alia erecta ipsò pondere manent, ac sensim, quòdam velut aggere construuntur. Eminent jam & apparet saxum dorsum, impactosque fluctus in immensum elidit & tollit. Vastus illic fragor, eanumque circa Mare. Saxis deinde pilæ adjiciuntur, quæ procedenti tempore enatam insulam imitentur. Habebit hic portus etiam NOMEN AUCTORIS, eritque vel maximè salutaris; Nam per longissimum spatium litus importuosum hoc receptaculo utetur. Hæc Plinius de portus hujus origine. Luculenter fa-teor, inquit NEARISTOZETVS. Quid autem est, quod ait, *Autoris nomen habiturum!* Id quod Ptolomæus tradit, respondit DVLODORVS; Ei enim non *Centum cellæ*, sed ὁ Τριακῶδες λιμὴν *Trajanus Portus* dicitur.

Originem vidimus, inquit NEARISTOZETVS. Quid autem de progressu. Variâ fortunâ agitabatur, ut omnia, respondit DVLODORUS. Centum-Cellas jam prope desértas, propter collapsâ mœnia, restituit Gregorius III. P. M. qui anno 731. creatus, annos decem & aliquot menses præfuit, uti videri est apud Ciaconium: Easdem à Saracenis solò æquatas à Leone IV. qui ab annò 847. octo annos sedit, aliò, & quidem locò divinitus sibi ostensò, restitutas, indeque *Leopolim* dictas, memorant Anastasius Bibliothecarius, & ex eo Oldoinus. Inde Amicus Agnifilus, quem Paulus Venetus Cardinalem creavit, ad Centum-cellarum oram, arcem munitissimam extruxit, nunc etiam existantem: id quod ex multis titulis constare, idem Oldoinus author est. Tandem Julius noster, & Alii qui secuti sunt, de quibus infra, si occasio erit, ulterius agemus. Quid non longæva valet mutare vetustas! exclamavit NEARISTOZETVS. Sola Numismatum gratia Æternitatem spirat! Servant hæc Arcis à Julio ad Portum Centumcellensem extracta imaginem, cum aliorum nihil nisi sterilis memoria superfit. Sed quid? An Julius *Ligur* fuit? Originem generis, inquit DVLODORVS, non tutius, quàm verbis Ciaconii exponemus: *Julius II.* inquit, *qui ante Pontificatum JULIANUS DE RUVERE dicebatur, à GENTE ROBOREA, vulgò RUVEREA, inter Subalpinas nobili, genus & gentilitia insignia, quæ Robore seu Quercu aurea sunt expressa, ducebat: Origo Gentis à Longobardis, familieque author Hermundus fuit, qui anno Christi 700. vixisse fertur. Simon Ruvereus ex Taurinis, ubi hæc familia apud Augustam Prætoriam ortum habuit, in Ligures ad Vada Sabatia, quam Savonam vocant, concessit, ibique fixo domicilio, ab eo Gens de Ruvere in illa urbe, reliquis familiis nobilitate haud inferior manavit. Ex hac familiâ Savonis, Ligustici maris Oppido, anno 1443. natus Julius secundus, Patrem habuit Rphaelem Ruvereum, Sixti IV. Papæ fratrem; Matrem verò Theodoram Manerolam &c.* Luculenta hæc est generis descriptio, inquit NEARISTOZETVS; sed quando Electus? Et quando mortuus? Electus est, inquit DVLODORVS, annò 1503. die 22. Septembris: Obiit annò 1513. die 11. Februarii, Septuagenarius Senex; sed hæc apud Historiographos trita sunt. Sequitur

FIGUM ROMANORUM.
NUMISMA AUREUM

17

Cum

LEONIS X. P. M.

TRIBUS REGIBUS DUCE STELLA EQUITANTIBUS.

Numisma hoc, excepit NEARISTOZETUS, etiam Bonannus ex auro vulgavit. Sed non explicavit, excepit DULODORUS, ingenue factus, cur tres Magos Reges, equitantes sub sidere Duce, quod omnes adspiciunt, Leo Pontifex expresserit? ignotum sibi esse, cum è nullo ejus monumento potuerit arguere. Ne tamen jejunos omninò imaginem profèqueretur, Regum habitum considerat, Chlamydem videlicet & Coronam radiatam, antiquò more expressas: Quanquam in aliis monumentis, ut ait, Magorum capita vel Pallio, vel Galcis, vel Tiaris, vel Biretis, aut Cucullis tecta, vel denique omninò nuda occurrant. De habitu, inquit NEARISTOZETUS, ego sollicitus non sum: Imò nec quæsierim, an Equites? an pedites? iter ingressi sint. Potius Pontificis mentem juvabit inspicere, quàm notissimam hanc de Magis, sive Regibus Tribus, historiam Numismati suo impresserit? An nihil omninò de his Bonannus? Conjecturam adfert, inquit DULODORUS, de signo, quò pro Bullis Pontifex usus fuit, cujusque inscriptio erat: *Ad Dominum cum tribularer clamavi, & exaudivit me*; Sed mihi ea valde infirma videtur; Quid enim hoc ad Magos Reges? Quid ad inscriptionem Numismatis, LUX VERA IN TENEBRIS LUCET? Quicquid autem sit, licebit Conjecturam Conjecturà pensare, non ut arbitror tutili; sed ex ipsà re depromptà. Inscriptio LUX VERA IN TENEBRIS LUCET, satis indicat de *Luce fidei* typum intelligendum esse: Et ne dubites, cujus fidei Lux, vera significetur? subjicitur, ROMA: idque in Nummo Romani Pontificis. Si hoc admittam, inquit NEARISTOZETUS, quid erunt Tenebræ? Et quid Reges lucem veram respicientes? ejusque ad splendorem iter dirigentes? Facilis est responsio, excepit DULODORUS. Tenebræ intelliguntur Hæreses, sub Leone contra fidem Romanam exortæ, qualis decantata illa, si Diis placet, Lutheri. Reges sunt *Carolus V.* Imperator, *Franciscus II.* Rex Galliæ, & *Henricus VIII.* Angliæ, qui præcipuè fidem Romanam contra Lutherum secuti sunt, imò & propugnârunt: Aded, ut & *Henricus VIII.* Rex Angliæ Librum eam in rem scripserit, Pontificique obtulerit. Verissimiliter hoc eruis, inquit NEARISTOZETUS. Quid autem *Tridens* Romæ nomini subjectus? Eosdem Reges denotat, respondit DULODORUS, Romæ Potentiæ subjectos. Imò & aliud connotatur. Quid possit? interrogavit NEARISTOZETUS; An Regis Angliæ potentia? Rex enim Regni maritimi Dominus, quidni Tridente adumbretur? Forassis, subjicit DULODORUS; Quanquam & reliquorum mentio esse possit. Tridente scilicet Neptunus tempestates fingitur discutere, commotumque mare pacare: Quid igitur, si Leo hoc schemate indigiterit, Trium Regum, *Caroli* scilicet, *Francisci*, & *Henrici*, potentia se tenebras hæresium, tempesta-

C

tesque

tesque à Luthero motas, facile discussurum ? Hæc non ad eò malè ; excepit NEARISTOZETUS, & jam mihi videor lucem veram hujus Numismatis affecutus, licet id hætenus in tenebris jacuerit. De eo, perrexit DULODORUS, judicabunt Periti. Ego ita Numisma explicari posse credo, si sensu historico id sumatur. Si autem sensu Emblematico examines, latebit præterea non vulgare Leonis Elogium, quod ego non attingerem, nisi summa Romano-Catholicorum in Pontifices Maximos veneratio in propatulo jaceret. Sensu Emblematico, inquit NEARISTOZETUS, Lemma LUX VERA IN TENEBRIS LUCET, etiam de ipso Pontifice intelligi debet: At quò modò hoc fieri potest ? Eò, respondit DULODORUS, quò Romani Pontifices se *Caput Ecclesiæ*, & quidem, ut ipsi dicunt, *veræ, verique Dei Vicarios* ferunt, quos proinde *lucem veram* se appellare quid mirum ? cum tamen quilibet fidelium, secundum sacras paginas, & stellæ & luci rectè comparetur ? Quid mirum, si Leo dicat, *se in tenebris lucere* ? cum tunc temporis sedi Romanæ præfuerit, quibus maximè eam hæresium, quas ferunt, tenebræ obscurarunt ? Quid mirum, si Reges hortatus credatur, ut contentis tenebris, aut hæreticorum dogmatibus, se sequantur, summum videlicet sacrarum paginarum Mystam & arbitrum, ad eòque *lucem veram*, tutissimamque, quæ ad Christum illos certò ductura sit, & vitæ & fidei Cynosuram ? Sed sequitur

NUMISMA ARGENTEUM

Ejusdem

LEONIS X.

LIBERALITATE, ET AMORE MUSICES, INCLYTI.

Id quod Molinetus ex Panvino illustrat, cujus de Leone hæc sunt : *Fuit, inquit, omnium, qui ad hanc diem fuerunt, Romanorum Pontificum liberalissimus. Musicos magnoperè amavit, quum esset ejus artis peritissimus. Addit Bonannus, qui hoc Numisma ex ære vulgavit, in pompam coronationis 100. Aureorum millia in vias diffusa, ex Ciacconio : Pauperes vacuos redire non passum : Crumenam aureis quotidie sibi repleti jussisse, in liberalitates incertas : Imò nec artium fama celebres indonatos reliquisse : Quibus testimoniis Numismatis averfa, in quo liberalitas Nummos ex Cornucopiæ effundit, adjectaque à tergo sunt Instrumenta Musica, abundè declaratur. Fatcor, inquit NEARISTOZETUS ; An autem Liberalitas hæc, Pontificia inscribi mereatur ? forsitan non abs re dubites. Quidni potius Leonis ? Pontificis sanè Liberalitas non in voluptates : non in pompam aut artes politicas ; sed in causas pias videtur exercenda fuisse. At, inquit DULODORUS, hoc ipsum Nummus innuit ; Liberalitas enim non in Instrumenta Musica, sed iis à tergo relicta, in Libros & Mitras Episcopales & Cardinalitias, Pedumque Pastorale Nummos fundit : Adeò ut Leo sinistram fortassis, ob Musices amorem, de se famam hoc Numismate videri possit voluisse diluere. Musices sanè studium inter alia in illo reprehendit etiam Panvinius :*

vinus: *Id unum, inquit, ei datum, quod voluptatibus, venationibus, aucupii effusè deditus, luxui & splendidissimis conviviis, MUSICÆ QIJE magis, quàm tantum Pontificem deceret, totus impenderet.* At ego, inquit NEARISTOZETUS, nisi fallor etiam Instrumenta Musica Numismatibus respersi video. Rectè vides, respondit DULODORUS; Sed non vides pleno lumine in ea effundi, qualiter in res sacras. Scilicet Leo voluptates & Musicam non erat relicturus, sed innuit hoc Nummo, plenam se Liberalitatem in causas pias exercere: Exercendo tamen illam, quædam etiam in voluptates & Musicos recidere, qui utique nec Principi negandi sunt, cum muniis publicis fessò, ad relaxandum animum & ipsi ferviant. Acute rem exponis, excepit NEARISTOZETUS. An autem tantà Liberalitate in Sacris inclaruit, ut jure hoc Numisma percussisset? De Liberalitate ejus, respondit DULODORUS, pleni sunt Historicorum Libri. Ego, ut satisfaciam, singula persequar. *Libros in nummo vides. Proculdubio Doctorum ii symbola sunt. De his audi, quid Oldoinus narret: Pluribus, inquit, Scientiarum magni nominis præceptoribus, in urbem Leo evocatis, Gymnasium Romæ inflauravit: Tantaque benignitate & amplitudine premiorum, Literatos fovebat, ut omnes ad studia excolenda, & PONTIFICIS MUNIFICENTIAM celebrandam accenderentur.* Libris imminet Corona. Corona secularis potestatis insigne est. Denotat ergo Liberalitatem Leonis, quâ Patrimonium Divi Petri auxit, cujus rei memorandum exemplum suppeditat idem Oldoinus: *Mutinam, inquit, Alphonso Ferrarie Duce competitore, amplius 30. millibus aureorum ab Imperatore Maximiliano, cujus magna erat exhaustis Ærariis indigentia, coëmit.* Juxta Coronam sunt *Pedum Episcopale, Mitra, & Pileus Cardinalium* insigne: Quid hæc? Annon statum & personas Ecclesiasticas denotant? De his sunt sequentia ex additione Oldoini: *Sacerdotes quoque, Religiosos viros, & sacras virgines, quæ intra septa religiosè pudicitiam custodirent, mensuris subsidii Eleemosynæ nomine juvabat.* Ex quibus omnibus utique palam est, quod dixi, non in pompam tantum & voluptates, sed etiam, & quidem præcipue, in Res Sacras Leonem liberalem fuisse, adèoque hanc ejus Liberalitatem rectè Pontificiam inscribi, licet à tergo quædam etiam in instrumenta Musica recidant. Sed unde Liberalitatis fomes? interrogavit NEARISTOZETUS: An reditus Pontificii suffecerint? Onuphrius docebit, respondit DULODORUS. Is, licet in fine asserat, Leonem sacerdotium nullum unquam venale proposuisse, paulò ante tamen, *pecunie querende, inquit, causâ, quum multa tum ædificiis, tum effugis largitionibus, & bellorum usibus absorpisset, pretio Cardinales aliquot legi, & officia quædam venalia excogitavit, ut cubicularios, scutiferos milites, S. Petri & Ripæ portionarios.* Et quid? An Tu nescis, emissio Tezelio, venditisque indulgentiis, Eum totam ferè emunxisse Germaniam? Recordor, inquit NEARISTOZETUS, & bene res acta est; Nam fidibus canente LEONE, saltavit LUTHERUS. Cæterum & Musico digna est facies, hilaris illa quidem, qualis Cantorem decet. De facie, respondit DULODORUS, est ejusdem Onuphrii testimonium: *Corpore, inquit, fuit procero, decora facie, naso grandiore, oculis cæcutientibus & cæcis, adpectu grato & venerabili.* Sed quid notis inhæremus? Succedit

NUMISMATA PONTI-
 NUMISMA ARGENTEUM
 ADRIANI VI. P. M.
 ERUDITIONEM SPIRITU DEI ANIMATAM
 ADUMBRANS.

Res aperta est, inquit NEARISTOZETUS. Pontificis hujus Eruditionem, cum cœlestis sapientiæ dono conjunctam, famâ suâ orbem replevisse, Molineus ait; Ob doctrinam enim, Lovanienſis Academiæ Cancellarius designatus, & Carolo V. Cæsari in Præceptorem traditus: Inde summus Hispaniæ Minister Regni clavum Eò absente tenuit, donec tandem ad Supremam Pontificatus Maximi dignitatem eveheretur: Adeò, ut in Numismate Pontificis doctrinam per *Libros*, Sapientiam autem per *Spiritum Sanctum* designari, recte credas, qui spirat ubi vult, ut sua dona infundat. *Ubi vult?* excepit DULODORUS. An tu credas hanc Pontificis mentem fuisse, cum tamen Romano-Catholici operibus suis Spiritus sancti dona se mereri posse contendant? De his ego non disputabo, respondit NEARISTOZETUS. Disputet Molineus, cujus ea verba sunt. Scio, inquit DULODORUS; sed uti in hoc cum Scriptura sancta, non ex fide suâ locutus videtur: ita & in reliquis mentem Pontificis, nescio, an assecutus videri possit? Non enim Numisma dicit, *Spiritum Sanctum esse Sapientiam*; sed esse Spiritum Sapientiæ: Adeò, ut humanam Eruditionem Spiritu sancto animatam jactet, non autem Sapientiam per Spiritum sanctum, dicat, designari. Eruditio humana vulgo sapientia dicitur, indeque & in Numismate per libros designatur; sed ea sapientia, nisi Spiritu sancto animetur, quasi mortua, certè vana est. Libros plures video, inquit NEARISTOZETUS. An diversarum hi facultatem credantur? Id non abs re credideris, respondit DULODORUS; Ita enim de eo Onuphrius: *Liberalibus disciplinis se totum ita dedit, ut brevi tempore inter Dialecticos, Philosophos, Mathematicos & Theologos principem locum obtinuerit. Sed nec Pontificii juris expertus fuit.* Hoc remigio Adrianus Pontificale culmen ascendit; Sed puduit credo Romanos, quòd solo virtutis nomine, præteritis tot Illustrissimis, suæ coronæ viris, ultra Alpes, ex infima stirpe sibi Pontificem accivissent: Hinc veneno quibusdam sublatu credebatur, cum annò unò, mensè octo, dies sex, Pontificatu præfuisset. Sequitur

FIGUM ROMANORUM.
 NUMISMA AUREUM
CLEMENTIS VII.
 JUBILÆO INDICTO PORTAM AUREAM RESE-
 RANTIS.

21

Quod non obscuritatis gratia produco, sed ob Gloriam *Cimeliarchii Regio-Ele-
 ctoralis Brandenburgici*, quod aureum asservat, cum Bonannus tot Cimeliarchiis
 excussis, non nisi aureum protulerit. Bonannus, excepit NEARISTOZE-
 TUS, inscriptionem adversæ ita legit: APERTÆ SUNT ET PORTÆ COELLI.
 Sed quædò DULODORE? Annon legendum: ET PORTÆ COELLI APER-
 TÆ SUNT? Fortassis, inquit ILLE; Est enim & illud juxta notandum, post
 vocem SUNT, non stellam, ut Bonannus in Commentario habet, sed crucem
 esse expressam, id quod & Bonanni sculptor secutus est: Quanquam nec Bo-
 nanni lectio rejicienda videatur, utpote typo non minus conveniens, utrinque
 ut innuatur; *non tantum in terris portas aperiri, sed APERTAS ESSE ET
 PORTAS COELLI*. Mentem capio, inquit NEARISTOZETUS. Quid
 autem signi sub Pontificis pedibus? nam hoc Bonannus non explicavit.
 Monogramma videtur, respondit DULODORUS, Artificis Nomen referens:
 Compositum scilicet ex J. V. & L. initialibus literis *Julii Romani*, quem Num-
 mismata sub Clemente percussisse, Molinetus in præfatione author est. Initio
 Jubilei hic Nummus addicitur, excepit NEARISTOZETUS, & patet id ex
 voce *Hodie*; Ea enim non tantum *Natalis Christi* significatur, sed etiam *dies
 primus Jubilei*, quò Pontifex, ut in adversa est, portam auream reseravit.
 Stellam video, inquit DULODORUS, eamque super Christo in præsepi ja-
 cente, quæ tamen non memoratur, nisi cum Magis. Aduerit autem Magi,
 non ipso Christi Natali; sed longò itinere confectò, cum & Hierosolymis in-
 quirendo tempus trivissent. Quid inde? excepit NEARISTOZETUS.
 Sub voce *Hodie*, respondit DULODORUS, non Diem nativitatis Christi
 intelligendam, sed diem adventus Magorum, quâ stella super Christum con-
 stitit; tunc enim verè salus facta est Mundo, cum antea tantum Genti Judæo-
 rum ea facta videretur. Et quàm concinnè hoc de Jubileo, quò & ipso, ex
 Pontificiorum dogmate, peregrinis, qui retrò Pontificem supplices cernuntur,
 ex omni terrarum angulo Romam advenientibus, salus animarum venditur?
 eâ potissimum celebritate, quâ Pontifice Portam Auream, ut in adversa est,
 aperiente, Petrus in Cælo Portam Cæli recludere fingitur. An hoc orthodoxè
 subjecit NEARISTOZETUS. An hoc coincidit cum illo Salvatoris:
 Matth. 16. v. 19. *Dabo tibi claves Regni Cælorum, quicquid in terris ligaveris?*
 At Salvator hoc ad Petrum dixit, non quòd Petrus acturus sit in Cælo, quod
 Pontifex, Petri ex mente Pontificiorum successor, in terris agit, ut Numisma
 indicat; sed quòd in Cælo ratum futurum sit, quicquid Petrus, & post cum

Legitimi Petri successores in terris ligaturi aut soluturi essent. Id ex nostra fide, respondit DULODORUS, & ex veritate. Numismati autem favisse videri possunt verba? *Dabo tibi claves Regni Cælorum*, quæ licet mysticè intelligenda, Pontificiis tamen, & Authori Numismatis, propriè videntur sumi. Sed prodit

NUMISMA ÆREUM

Ejusdem

CLEMENTIS VII. P. M.

cum

JOSEPHO FRATRIBUS IGNOSCENTE.

Annon, inquit NEARISTOZETVS, hic ille Pontifex est, quem Caroli V. Exercitus intra molem Hadriani conclusum obsedit? Is ipse, respondit DVLODORVS; sed quid inde? Aversæ claritas, respondit NEARISTOZETVS; Quis enim non videt, pace inscutâ Pontificem inimicis veniam dantem hic adumbrari? non Columnensibus tantum, sed & omni agminis hostilis factioni? De Columnensibus, reposuit DVLODORVS, subolsfecit etiam Molinetus. Luckius autem ad Fœdus typum retulit, quod Clemens cum Anglo, Gallo, Venetis & Francisco Sfortia contra Carolum V. anno 1526. inivit, Luckii sententiæ, respondit NEARISTOZETVS, assertum Molineti prævalet; Quæ enim similitudo inter Reges in fœdus cum Pontifice coeuntes, & Josepho se fratribus, qui contra eum peccaverant, manifestante, & dulci *fratris* nomine metum nocentibus eximente? Rei series, excepit DVLODORVS, etiam Molineti placitum rejicit. Veniam Columnensibus datam, si Onuphrium audis, Clemens brevi revocavit, eosque inter Ecclesiæ hostes retulit, Pompejum senatoriâ dignitate, adempto pilei rubri usu, movit: addidit diras, aqua & igni interdixit, & armis persecutus est, omnia eorum in Latio oppida, ad XIV. insigni crudelitate diripuit incenditque, & in his Sublaqueum, Proprias Cardinalis delitias. Quid censet, NEARISTOZETE? An tale quid in fratres suos iis reconciliatus admisit Josephus? Ego, respondit ILLE, potius ad secundam Pontificis necessitatem respicerem, quâ, Româ denuò occupatâ, ipse non tantum in Castello obsessus, sed & captus est; Tunc enim animo fractus, amicitiam non cum Columnensibus tantum, sed & cum Cæsare ipso renovavit, & deinceps infractâ usus est. Ad recuperandam, qui ipsum offenderant, Regum & Populorum gratiam, ostendendamque suam Clementiam, ritè utique cum Josepho tunc dixerit: EGO SUM FRATER VESTER, Ille scilicet ipse, quem in carcere, ut Josephum in puteo, paulo ante necaturi eratis. Numium se dimisisset Pontifex, excepit DVLODORVS, se *fratrem* appellando, qui spiritualis *pater* erat. Necessitas, respondit NEARISTOZETVS, hoc

hoc nomen potuit expressisse. Quamquam etiam sit magnum arrogantiae argumentum habitus eorum videatur, qui Pontifici, aut potius Josepho, supplices sunt. Rectè ais, subiecit DULODORUS; Tales enim non hostes Pontifici, sed Pontifex hosti fuere: adeò ut & Hugo Moncata primò, quem Molineus, ex Ciacconio, sceleris impietate deterritum, pacem composuisse dicit, Onuphrio teste, non nisi magnis Clementis precibus ad Colloquium venerit: Imò & postea Casariani, non nisi magnâ pecuniæ vi deliniti sint: Ipsèque Cæsar non, nisi obligatâ sibi sanctius Clementis fide, datisque in obfides V. Cardinalibus, in liberationem ejus consenserit. Quicquid sit, perrexit NEARISTOZETVS, pace composita tamen omnes ad officium rediere, adeò ut nec ipsum Casarem coram Pontifice genu flectere puduerit; Jovio enim teste, *ad Pontificis pedes flexo genu provolutus, ac mox dextrâ læti arridentisque Pontificis erectus ad osculum: veni, inquit, Sanctissime Pater, ad pedes Tuos, &c.* Quid tunc Pontifex? Annon ritè dixerit cum Josepho, *Ego sum frater vester?* Accedat opinioni, subiecit DVLODORVS, quicumque voluerit. Mihi tamen cum Bonanno sentire volupe est. Ad Florentinos is respicit, quorum *fratrem* se Pontifex idèò videtur appellare, quòd & ipse Florentinus, adeòque eadem in patria natus fuisset. Florentini sanè, licet Pontificem insigniter læsissent, Medicis, suis Principibus, quorum ex familiâ ipse descenderat, urbe & patria ejactis & pulsis: Licet etiam enormi pertinaciâ, plurimisque facinoribus, contumeliosæ licentiæ plenissimis, culpam eò usque produxissent, ut omnis reconciliationis spes præcisâ videretur; tamen, cum Cæsaris armis & metu exitii ad pacem petendam adacti essent, in gratiam summo cum Pontificis gaudio recepti sunt, urbe paucissimorum pœna, adeòque *temperatâ severitate*, ut Jovius loquitur, perniciosis civibus repurgatâ. Josephus, excepit NEARISTOZETVS, fratribus pœnam non inflixit. Imò nec hic, respondit DVLODORVS, nisi cum acriore objurgatione eas probasset, ad clementiam processit. *Poculum*, quod pedibus appositum cernis, quodque Benjamini sacco immiserat, cum furti insinulaturus, rem abundè demonstrat. Typum autem ad Florentinos pertinere, vel ex punctis sedili adjectis poteris arguere; proculdubio enim ad Mediceorum insignia pertinent. Si hoc arbitaris, excepit NEARISTOZETVS, Ego sub Josepho, non tam Pontificem, quàm Alexandrum Medicum intelligerem, cui Principatus restitutus legitur. Numisma Pontificis est, respondit DVLODORVS, indeque potius averfa de Hoc sumenda, sive Pacem Florentinis hoc typo suaserit, id quod Clementiam venditando non semel fecisse legitur: sive clementer datam, quod ob supplices verius arbitror, ad posteritatem eò commendaverit. Quamquam ne quid dissimulem, etiam aliena merita suis Nummis interdum Pontifex hic expresserit. Id sanè arguit

NUMISMATA PONTI-
NUMISMA ÆREUM
E JUSDEM,

Cùm

REGE ET CAPTIVIS CIVITATIS AI
Josuæ adductis.

Adulterinum hoc esse, excepit NEARISTOZETVS, teste Bonanno, Joh. Baptista Palatius affirmat. Et bene; Apertè enim averſa ad Carolum V. pertinet, cujus in Numismate apud Luckium proſtat. Idem Caroli V. Numisma, reſpondit DULODORUS, & quidem aureum, etiam hoc ipſo in Cimeliario Regio fulget. Sed notandum, Typum tunc ex Nummo Pontificis repetitum, Imperatorisque Victoriæ Tunetanæ applicatum eſſe, qui reverà ad Florentinos fuerat excogitatus; Neque enim ad Romanos referendus eſt, licet ad hos Bonannus abeat. Ad Florentinos, inquit NEARISTOZETUS, modò reſpeximus, an autem idem & hic agendum ſit, neſcio, annon rectè dubitem? Quid enim? An Joſephus cum fratribus etiam hìc expreſſus eſt? Id Bonannus arbitratur, reſpondit DULODORUS; ſed minus accurate. Non enim Joſephus cum fratribus, ſed *Jofua eſt, cui Rex & Captivi Civitatis Ai* producuntur, ubi legere eſt in Codice Sacro Lib. Joſuæ Cap. VIII. v. 23. Quid hi ad Pontificem? excepit NEARISTOZETUS. Ut clementia ejus eluceret, periret DULODORUS, Florentinique cernerent, quid meriti eſſent, ſi ex vigore juris bellici Pontifex agere voluiſſet: Idem ſcilicet, quod Civitas Ai, cujus Rex in Numismate Joſuæ adducitur, cujusque Cives occiſi, urbs combuſta, divitiæ direptæ, & Rex ſuſpenſus memorantur. Regem in Numismate inter captivos non video, inquit NEARISTOZETUS. Is eſt, reſpondit DULODORUS, qui ſub brachio Joſuæ protenſo, coronâ radiatâ inſignitur. *Coronâ* inquam *radiatâ*, quæ Regem apertè arguit, quæque licet hæcenus obſervata non fuerit, tamen probe inſpicienti obſcura non eſt. Agnoſco, inquit NEARISTOZETUS, adeoque hìſtoriam Joſuæ de adducto ei Rege Ai, facile aſſumerem. Quid autem hoc ad Florentinos, qui Regem non habuere? Habuere Dictatorem, reſpondit DULODORUS, Franciſcum ſcilicet Carduccium, popularis ſeditionis acerbiffimum ducem, qui ut cum reliquis complicibus, judicio Octovirorum, qui jus vitæ & necis, traditamque à Decurionibus habebant poteſtatem, capitali ſupplicio affectus eſt; ita & ſub Rege urbis Ai, in Numismate expreſſo, ut intelligatur, non video quid obefſe poſſit? Utut hæc ſint, inquit NEARISTOZETUS, Joſua tamen, qui Pontificis Maximi typus eſſe poſſit, non video; Quid? an Dux exercitûs, tam ſancti in Eccleſiâ Patris? Joſua, reſpondit DULODORUS, Dux exercitûs quidem fuit; ſed Exer-

Exercitus Israelitarum, Populi ex omnibus à Deo selecti. Sed esto! Alius sub Josua intelligatur; sed talis, qui Pontificis auspiciis rem gessit, uti Josua auspiciis ipsius Dei usus est. Si huc respicias, nonne Typus Pontificis Gloriæ, an ambitioni, conveniet? Conveniet omnino, respondit NEARISTOZETUS; Quis autem ille sit, velim edoceas. Non alius, respondit DULODORUS, quam Imperator Carolus V. Hujus enim armis Florentini succubere: adeo ut sub hoc Josuæ simulacro Carolus, & cum Carolo Pontifex, Florentinis idem videri possit exprobrare, quod in Diplomate apud Jovium facit: *Se urbem eorum, armis saneque perdomitam, jure optimo expugnare, atque militibus diripiendam tradere, imò etiam, non Dilectorem tantum & complices, quos ipsi in penitentia tesseram necassent; sed & universum Populum, ipsamque adeo urbem, ut rebellionis memoria tolleretur, excindere potuisse.* Victoriæ sane indicat Laurea, toti in averâ Historiæ circumducta: Et victoriæ Caroli V. contra Florentinos, evincit Aquila Lauream ferens, sub insigni Pontificio, in limbo Pluvialis ipsius Pontificis expressa: ut proinde nec de ingenuitate Numismatis impofterum dubitari debeat; sed simul intelligatur, non adeo absurdè Typum eundem, qui hic in Nummo Clementis occurrit, post Pontificis mortem etiam Cæsari dicatum esse. De eo, exceptit NEARISTOZETUS, videbimus infra. Mihi dubium ex anno nascitur, Nummus signatus est annò Pontificatûs XI. adeoque ultimò, qui coincidit cum Anno Christi 1534. At victoriæ & pax cum Florentinis memoratur anno 1530. Ita est, respondit DULODORUS; sed id Numismati non officit; Quid ni enim credamus, post aliquot demum annos Numisma fuisse cûsum? cum procul dubio Typi inventum, & cœlaturæ labor, aliquod temporis spatium absumerint. Ut taceam ad Cæsaris diploma Urbis statum demum Anno 1531. reformatum fuisse, ut Jovius testatur: Et quid si Pontifex, recolendo Cæsaris memoriam hęc Typò, suspicionem de se, quasi Galli amicitiam Cæsariane præferret, videatur voluisse amovere? Prolixe sanè tunc temporis testatum, se nunquam ejus fœderis & amicitia jura violaturum, Jovius auctor est. Duo, inquit NEARISTOZETUS, in Pontificis pectore Capita video. Hæc an Clementis & Caroli? An Caroli & Francisci? Prius, respondit DULODORUS, vix dicerem, cum Clemens, utpote longiore barba conspicuus, sinistram occuparet, quod Pontificem fecisse, credibile non est. Si pofterius arbitreris, Carolum cum Francisco, pace licet infidâ adhuc utentem, idè in pectore Pontificis expressum putabis, ut indicetur, spiritualem hunc Parentem, utrumque, & Imperatorem & Regem æquâ benevolentia & complecti & curare: Quam fortasse verius hæc capita *Petri & Pauli* credantur, cum Pontifices etiam in sigillis ea expriment, & Ipse hic notter Clemens, alio in Numismate, *caput Petri directum* hoc loco ostenderit. Succedit.

NUMISMATA PONTI-
NUMISMA ARGENTEUM
PAULI III. P. M.

Cum
RUFINA, ET TUSCULO RESTITUTO.

Rufinam, inquit NEARISTOZETUS, domum esse, quam apud Tusculum, nunc *Frascati*, suburbano recessui commodum, Paulus construi curaverit, Molinetus Author est. Idem ait: & ipsam urbem Tusculum, bellorum injuriis dirutam, cum reparasse, ejusque in beneficii monumentum, nummum hunc esse editum. Quid præterea desiderem? Et Origines & Fortunam, respondit DULODORUS, ultra quas ut numisma denuo proponam, litera FV, iisque adjectum quoddam ædificium persuadent, quæ apud Molinetum exstant, in nostro autem non apparent, quamvis, quod fatendum, & Bonannus Numisma nostrum absque iis literis exhibuerit, sed ex ære, cum nostrum ex argenteo sit. Fortassis, inquit NEARISTOZETUS, apud Molinetum non FV, sed RV legendum erat, intelligendaque *Rufinella*, quam Mattheus Greuter Germanus in ære, expressa, annoque 1625. edita Tusculi & circumjacentium villarum Topographia eò loci collocavit. Si arbitris, respondit DULODORUS, etiam Rufinellæ author fuerit Paulus, sed hoc asserere vereor, cum Numisma nostrum An. XVI. & ita sub finem vitæ percussum in adversa legatur. Hoc autem me non augeat. Tusculi potius antiquitatem veneror, cum à Telegono, Ulyssis & Circes filio, conditum esse luculento auctorum testimonio Phil. Cluverius probet. Recordor, inquit NEARISTOZETUS, & quidem *Tusculanum* etiam *Ciceronis*, memoriam subit. Hoc nihil ad rem, excepit DULODORUS, cum si Horatii Commentatori fides, in Odam primam *Ἐποδῶν*, ad latera montis fuerit, in quo Tusculum situm erat. At, inquit NEARISTOZETUS, Montis speciem etiam Numisma refert. Sed non montis latera, respondit DULODORUS, in quibus Villa Ciceronis; sed faciem anteriorem, in quo Tusculum & Rufina: quanquam forsân non abs re hodiernum Tusculum, quod in Nummo expressum est, vulgòque nunc *Frascati* vocatur, à veteri illo diversum itatus; Vetus enim in montis dorso situm fuisse, auctorum idæcorum suffragiò constat, hodiernum autem, quod & in nummo contemplatur, ad montis ratices jacet. Quicquid sit, inquit NEARISTOZETUS, amenitas loci proculdubio Paulo causâ fuit, ut Tusculum restitueret. Rufinamque conderet; nam video montem juxta Rufinam arboribus consitum. De amenitate, respondit DULODORUS, dubium non est; Cur autem Paulus huic loco favorit, fortasse & inde intelligas quod Onuphrio docente, a Leone X. ex Diacono Cardinale S. Eustachii, Episcopus Cardinalis *Tusculanus* factus est. Locus autem rem facit, inquit NEARISTOZETUS, nec est, quod ultra quæram, modò de Numismatis ætate satisfacias. Anno Pontificatus XVI. id percussum ex Inscriptione noscitur, cum tamen annos tantum XV. Paulus legatur sedisse; Ita enim

enim Onuphrius: *Evita*, inquit, *discessit anno à partu Virginis M D XLIX. ætatis I. XXX. mense VIII. die X. Pontificatus verò XV. die XXIX. &c.* Hæc Numismati non contradicunt, respondit DULODORUS, cum utique post annum XV. die 28. adeoque anno Pontificatus XVI. currente memoretur obiisse: Quò positò Numisma, uti jam supra monui, sub vitæ exitum percussum fuerit; quanquam ne quid reticeam, alii non dies XXIX. sed Mensem I. & dies VII. supra XV. annos eum præfuisse statuunt. Audi Oldoinum in Additione ad Ciacconum: *Decessit quarto Idus Novembris anni 1549. hora decima tertia, postquam vixisset annum unum, menses octo, dies decem, supra octoginta. Plus tamen vitæ eidem nonnulli tribuunt, ac sedisset annos quindecim, mensem unum, dies septem. Male illi, qui dies tantum viginti octo, supra quindecim annos, Paulo tribuunt.* Sed de his hæctenus. Sequitur

NUMISMA ARGENTEUM

JULII III.

JUSTITIAM ET ANNONAM PONTIFICIAM
JACTANTIS.

Annonam video, inquit NEARISTOZETUS, sed cum Palladio stantem, qualiter apud Oldoinum & Molinetum & Bonannum, non sub Julio Tertio, sed sub Gregorio XIII. prostat. Eò rarius est hoc numisma, respondit DULODORUS, ostenditque rem expressam non Gregorio tantum, sed & Julio quadrare. De re, excepit NEARISTOZETUS, non tantum Annona scdens apud Molinetum, sed & citatus Onuphrii locus edocent: *Quum urbs gravi frumenti inopia laboraret, tritico advecto famis incommoda, quantum potuit, sublevavit.* Idem, respondit DULODORUS, etiam Ciacconius testatur: *Post hæc, inquit, Julius rebus urbanis intentus, Populo, ANNONÆ charitate & fame laboranti, missis in varias partes frumentatoribus, magnam frumenti copiam in urbem attulit, & inopie atque Civium incommodis occurrit.* Hæc Ciacconius, ex quo loco non tantum ratio navis in Numismate expressæ, quam & Onuphrius tangit, sed & tempus patefcit; cum enim in anterioribus de Concilio Tridentino locutus esset, quod anno 1551. instauratum est, subjecit immediate Ciacconius: *Posthæc populo annonæ &c.* Julius videlicet 8. Febr. anni 1550. Electus erat: anno 1551. sive dignitatis suæ secundo, Concilium Tridentinum instauravit, & posthæc, anno scilicet Pontificatus III. qui & in Numismate nostro signatus est, annonæ charitatem sublevavit. Anno III. inquit NEARISTOZETUS, at in Numismate Molineti & Bonanni annus V. expressus est. Id nihil obstat, respondit DULODORUS, sive Numisma tunc restitutum, sive beneficium iteratum contendas. Cæterum, quod Tu Palladium, in manu annonæ, arbitraris: id non Palladium, sed ipsa Roma est, quam Annona Pontificia cum sublevaret, quid mirum, quod ejus simulacrum in nummo extollat? His Ego

facile assentior, inquit NEARISTOZETUS, sed miror, unde Pontificis justitiam demonstrare velis, cum tamen ejus in nummo ne vestigium quidem appareat. Imò apparet in fibula, inquit DULODORUS, pallium Pontificale super pectus connectente. Exigua quidem est figura, sed intentis oculis rem lustranti scemina cum bilance clarissimè apparet, uti in Pallii limbo Pontifex Externorum Principum Legatos excipiens. Hæc ego ornamenta crediderim, inquit NEARISTOZETUS, ex sculptoris genio elaborata. Imò basin in historia habent, respondit DULODORUS, Onuphrio in teste, non tantum Pater Julii Jurisconsultus fuit, sed & Julius Ipse, juvenis adhuc, in Gymnasiis juris, Perusiæ & Senis, ante omnia Civili Pontificioque operam strenuè navavit, indeque non vile elogium meruit, ut *Mirificus justitiæ & æquitatis cultor* audiret. Idem fere Ciacconius: *Ante ipsum Pontificatum, inquit, ita justitiam constanter coluit Julius, & rerum civilium actionibus intentus adeo fuit, ut nullus eo diligentius, æquius, fidelius, aut laboriosius per multos annos in Romana Curia versatus dignosceretur.* Luculenta hæc sunt justitia testimonia, excepit NEARISTOZETVS, quis autem de Legatis receptis? Idem Onuphrius, respondit DVLODORVS: *Eodem anno (Jubilei scilicet, sive biennio ante Numisma percussum,) Catholicorum omnium Principum & Rerum publicarum Oratores, publicis in Consistoriis, vetere Romanæ Ecclesie instituto, ad prestandam sibi obedientiam admisit.* Non placet opinio, excepit NEARISTOZETVS; Quod enim hic Consistorii vestigium? Et quæ ratio, ut factum ante biennium, cum facto posteriore jungatur? At, inquit DVLODORVS, etiam justitia hic cum annona conjungitur, quanquam non tam in Pontificatu, quam ante Pontificatum Justitiam coluerit, *in Pontificatu, vel Onuphrio teste, minus rerum diligens, sed si hæc opinio minus placet, poteris Pontificem, Romanorum de annonæ charitate querelas audientem, hic adumbratum credere.* Mihi ea res parvo in discrimine ponitur. Ipsam potius Pontificis faciem intueor, de qua Onuphrius: *Fuit Julius staturâ procerus, inquit, facie subagressi, proluxa barba, naso grandiore, ore paululum contracto, acri oculorum intuitu, ut facilis in excalescendo, sic irâ statim depositâ mitissimus.* Sed

NUMISMA ARGENTEUM
MARCELLI II,
CLAVES REGNI COELORUM A CHRISTO
RECIPIENTIS,

Nos vocat, non tam proponendum, quòd à Molineto diversi quid contineat, quam ob Elegantiam & diversitatem à Bonanno, qui aureum publicavit, Petrumque ROMA subscripsit. Petrum video, inquit NEARISTOZETVS, & quidem claves à Christo recipientem, sed non Marcellum. Rectè vides, respondit DVLODORVS; Sed Petri successores Pontifices esse, tota utique Ponti-

Pontifici subiecta ratio clamat. Ego de hoc non disputabo. Illud autem negandum non est, si quisquam Pontificum, dignum se Petri successorem gessit, certe Marcellum II. id intendisse. Audi verba, quæ ad Comitata properans, ad Pertinaciam Prætozem Michaelem Turrianum, Episcopum Cenetensem fudisse, Onuphrio memoratur! *Fieri posse, ut is Pontifex Maximus Dei benignitate afflictæ Ecclesiæ concederetur, qui veteres illos sanctos Pontifices, martyrii, doctrine, & sanctitatis gloria illustres, imitaretur, ea ex officio agens, quæ Christi in terris Vicario convenirent.* Quibus verbis, quin se ipsum indigitaverit, dubitari non debet; eodem enim teste, *præfulgebat sanctitate, moribus, & doctrina, sic ut ejus vita omnium censura haberi posset.* Egregia laus! excepit NEARISTOZETUS, & dignus Pontifex, qui Ecclesiæ æternum præficeret. Præmatura mors ei claves excussit, respondit DULODORUS, die Pontificatus 22. mortuus est, *bonesto aliàs corporis cultu, facie decorus, ore venerabilis, staturâ procerus, corpore gracili, capillo subrufo, supercilij disparibus atque altero paulo eminentiore.* Horum pleraque, inquit NEARISTOZETUS, etiam in Numismate apparent; Quid autem ornamenti in vestitu? an Ara? eique adstantes precantium more manus tendunt? Id ipsum, respondit DULODORUS: Et procul dubio, ut Pontificis sanctitas adumbretur, cujus magnum specimen in tam corrupto sæculo reluxisse, eodem authore docemur. Succedit

NUMISMA ARGENTEUM

P II IV.

SECURITATEM POPULI ROMANI SPONENTIS.

Securitas quadratæ basi insidet, inquit NEARISTOZETUS, eodem pietatis ornamento insignita, quod modò in Marcelli Pallio vidimus. Quid hoc rei est? An pietate suâ, Populi Romani securitatem Pius Pontifex, hoc schemate, innuerit nixam? Fortassis, respondit DULODORUS; idem enim & aram juxta securitatem posuit. Nominis hæc index esse poterit, reposuit NEARISTOZETUS. Imò & rei, respondit DULODORUS, ita enim de eo Onuphrius: *Ex presbytero Cardinale tituli SANCTÆ PRISCÆ potissimè electus est Romanus Pontifex, qui suâ humanitate & clementiâ urbem Romanam, superiore bellò afflictam, recrearet: quam spem confirmare omninò & augere visus est PII nomine sibi inditò:* Spei hoc testimonium est, excepit NEARISTOZETUS: Quid autem de re? An veniam Populo Romano condonatam eorum licebit in medium adferre, quæ in Pauli IV. marmorum simulacrum patrataverat? Hoc ab initio Pontificatus factum est, respondit DULODORUS, Numisma autem Anno IV. percussum esse, ex Inscriptione patet. Mihi potissimum ad propositum id facere videtur, quod Onuphrius in sequentibus narrat: *Carcerum & Custodum salaria limitavit, extorsiones coercuit, Homicidas, homines*

*ficarios, sacierofos, & ceteros hujusmodi, qui à Magistratibus absoluti non fuif-
sent, Pii II. Xysti IV. Innocentii VIII. Julii II. Clementis VII. legibus repetitis,
urbe & omni ecclesiasticâ ditione exegit: illorum absolutiones multis difficultati-
bus interjectis difficiliore reddidit: Sclopetos, qui duorum Palmorum mensuram
non excederent, prohibuit: Asyla omnia, quæ tam in Cardinalium & Principum
Legatorum ædibus, quàm alibi in urbe erant, sustulit: & contra eos, qui publicis
Lictoribus sese opponerent, & Juridicorum edicta contemnerent, gravia decreta
promulgavit. Quid videtur, NEARISTOZETE? Qui hæc egit, nonne vi-
debitur securitati Populi Romani consulisse? Idem certe, qui hic securitatem
Populi Romani jactat, idem & in Vaticano Palatio, primo & secundo for-
nici, Oldoino teste, sequentia inscripsit:*

PIUS. IV. MEDICES. PONT. MAX. MEDIOLANENSIS.

PACIS. AUCTOR. ET. CUSTOS.

PARATA. SECURITATE. RERUM. OMNIUM. COPIAM. ET. UBERTA-
TEM. INTRODUXIT.

Res aperta est, inquit NEARISTOZETUS, sed Numisma, nisi fallor, vul-
gare. Sub aliis forsitan, respondit DULODORUS; nam occurrit sub Paulo
III. & iterum sub Gregorio XIII. Sub Pio IV. autem apud Molinetum non pro-
stat; Bonannus quidem exhibuit, sed æreum, eaque mihi causa justissima visa
est, ut denuò producerem. Sequuntur

NUMISMATA ÆREA

Ejusdem

PII IV.

RELIGIONIS CHRISTIANÆ CONCORDIAM, ET PORTAM
PIAM ADUMBRANTIA.

Primum Numisma, excepit NEARISTOZETUS, ad Concilium Tridenti-
num spectare, author est Molinetus; Molineto subscripsit & Bonannus, licet
sub Paulo III. ad Hospitale & Monasterium, pro Neophytis & Catechumenis à
Paulo III. fundatum, lemma reducerat. Mihi typus ad ipsùm Pontificem spe-
ctare visus est, apologiam scilicet exhibens contra id, quod Onuphrius ait:
PIUM, qui hæcenus humanus, patiens, beneficus, gratus, mitis, pecunie minime
cupidus, existimatus fuerat, imò Pontificatu de repente naturam mutasse, & statim
alie-

alienam personam, alienos mores induisse visum. Arguta conjectura est, respondit DULODORUS, & fateor inscriptionem fortasse id indicare posse. Cum autem figuræ, à latere sinistro Numismatis anterioris, aperte *Pauli & Petri* Apostolorum sint, auscultantiumque habitum præferant, quid alter à latere dextero ex libro, quem tenet, legat? omninò arbitret, Religionis concordiam hic adumbri, quæ inter Ecclesias Orientis & Occidentis jam inde ab Apostolis fuerit, cujusque respectu Ecclesia, cujus simulacrum in medio dextram attollit, hæc verba ad Christum, Religionis Christianæ & auspiciem & basin, pronunciet: TU AUTEM ILLE IPSE ES, ac si diceret: TU CHRISTE, quem hic in Oriente prædicari audimus, Tu idem ipse es, qui & prædicaris in Occidente! TU CHRISTE, qui ab initio Apostolis apparuisti, Tu idem ipse es, qui hodie adhuc utroque in Mundi hemisphærio celebraris! hæcque constantia & concordia mihi, Ecclesiæ Tuæ, constat unitas, quam pii omnes profitentur & agnoscunt. Hæc, inquit NEARISTOZETUS, si ita cogitaverit Pontifex, non culpaverim; quid autem, si in medio non Ecclesiâ, sed Christum credatur? Ne sic quidem malè, respondit DULODORUS, poterunt enim Eum subscriptis verbis alloqui videri utrinque confidentes. De Ecclesiis certè Occidentis & Orientis suffragatur Historia. Nosti, NEARISTOZETE, quid de Patriarcha Chaldaeorum Onuphrius scribat: *Per id tempus, inquit, Abdisu id est Servus Jesu, Christianorum Orientalium, trans Euphratem commorantium, maximus Patriarcha, vir doctus, Chaldaicis Arabicis, & Assyriis literis ornatus, cujus jurisdictione interiores usque ad Indos penetrat, Romam Apostolorum limina & Pontificem salutaturus, cum aliquot sociis, longissimo itinere pervenit, ut ab eo confirmatum Pallium de corpore Sancti Petri susciperet. Pontifici ablatus ei perpetuam obedientiam promittit, & per interpretem Sanctæ Romanæ Ecclesiæ fidem professus est, cujus syngrapha, in Concilio Tridentini sessione XXII. lecta, ejusmodi fuit: Confessus sum puro corde, & fide non ficta, coram Reverendissimis DD. Michaelè tituli S. Sabine Alexandrino, & M. Antonio tituli S. Marcelli Anulo, Sanctæ Romanæ Ecclesiæ presbyteris Cardinalibus, in hæc formam: Ego Abdisu, filius Johannis, de domo Marcia, ex civitate Gezira in Tigridi flumine, olim Monachus Sancti Antonii, Monasterii Sanctorum Reche & Johannis fratrum, electus Primas sive Patriarcha civitatis Muzale in Assyria Orientali, Juro, quòd ita corde credo, & ore confiteor Sanctæ Romanæ Ecclesiæ fidem, approbatus omnibus & singulis illis, que ipsa approbat, & damnatis similiter omnibus, que damnat, amplector & promitto, & omnes fratres meos Metropolitanos, sive Episcopos sive Vicefanos, meæ jurisdictioni subiectos, ita tenendum & credendum esse docebo, & modis omnibus, pro quibus potero, persuadere conabor. Ita me Deus amet, & hæc sancta Dei Evangelia! In quorum fidem hæc meam fidei professionem & attestationem manu meâ scripsi, &c. Actum Romæ die VII. Martii anno MDLXII. De multis & difficillimis questionibus interrogatus, scite respondit: Cunctos veteris novique Testamenti libros, antiquos Græcos, Latinosque Patres, quibus nos Catholici utimur, Chaldaicâ, Assyricâ & Arabicâ Linguâ versos, & alios nobis ignotos, quos memoriter tenebat, se legisse dixit: Cunctos ferè S. R. E. ritus & Sacramenta apud suos servari docebat: Fidem Christi ab Apostolis Thoma Thaddæo, ipsorumque discipulo Marco, majores suos accepisse, & hodie retinere, professus est. Luculenta est hæc narratio, inquit NEARISTOZETUS. Si huc Numisma referendum censeas, procul dubio, uti à latere sinistro Paulus & Petrus, Occidentis scilicet Apostoli: ita à latere dextro Thomas Thaddæus, Ejusque Discipulus, Marcus aliique Orientis erunt: ita ut fidem horum hoc significat*

significet, ab illis examinatum, & simul probatum. Rem tenes, inquit DULODORUS, còque facilius nunc assequeris, quid in secundo Numismate post inscriptionem capitis PIUS IIII. PON. MAX. adjectæ literæ O.P. significant: Procul dubio enim, si non OPTIMUS PRINCEPS aut PATER, tamen ORBIS PATER explicabuntur. Quidni Optimus Pontifex? excepit NEARISTOZETUS. Pontificis vocabulum iteratum non crederem, respondit DULODORUS: Caterum ad Portam Piam, quæ hic representatur, facit Oldoinus: *Viam & Portam, inquit, quæ præcis temporibus NOMENTANA dicebatur, à Pio in ampliorem restitutam formam, PIAM ipse appellari voluit, hæc in marmore sculptâ memoriâ:*

PIUS IIII. PONT. MAX.

PORTAM PIAM

SUBLATA NOMENTANA EXSTRUXIT.

VIAM PIAM

ÆQUATA ALTA SEMITA DUXIT.

Hæc ex Molineto recorder, inquit NEARISTOZETUS. De prosopographia velim addas. Talis est apud Onuphrium, respondit DULODORUS: *Staturâ sicut iustâ, fronte latâ, oculis cæruleis, adspèctû obliquò, nasò eminenti & rubidò, barbâ mediocri, habitudine corporis pinguiore, sed non in facie aut incessû dignitas: in risum magis, quàm tanti magistratûs gradus exposceret, aliquando prouus.* Sed ad alia transimus. En

NUMISMATA ARGENTEA

PII V.

PAULUM IV. ET VICTORIAM DE TURCIS DIVINAM
CELEBRANTIS.

Hæc rara non sunt, inquit NEARISTOZETUS. Recenset Molinæus, quanquam nullò idonei Authoris testimonio. Et quid opus erat: respondit DULODORUS, aperta Pii V. ex ipsis nummis gratitudine, illic quidem in Paulum, hic in Deum? At volupe fuisset, excepit NEARISTOZETUS, rem penitius nosse; Quæ enim merita Pauli in Pium? & quid Deo acceptum referat Pontifex, quod humanis viribus partum erat? Parcius ista! regessit DULODORUS. Sine Deo humanum robur nihil est; Ut tamen de

de utroque tibi satisfaciam, quod & Bonannus potuisset, qui utrumque Numisma ex ære publicavit, demonstrumque, fuisse Pio nostro causam, cur & PAULO gratias haberet, & DEO, Authorum verba subjiciam : De meritis Pauli in Pium ita Oldoinus : *Anno 1551. à Johanne Petro Caraya* (is ipse hic est, qui postea Paulus III.) *Cardinale Neapolitano, inter sanctæ Inquisitionis Cardinales prepositos primas tenente, cui Fr. Michaelis* (is est, qui postea Pius V.) *Virtus & in eò genere industria ac labores non erant ignoti, Julio III. permittente, de aliorum collegarum consilio, Generalis Commissarius Inquisitionis eligitur, à quo etiam renunciato Pontifice, & PAULO IV. dicto, Episcopus primo Nepejus & Sutrinus inventus electus, & per triennium & amplius eam rexit Ecclesiam. Anno postea Julii 1557. Pontificatus secundo, die Lune Idibus Martii, presbyter Cardinalis titulo S. Mariæ super Minervam, postea S. Sabinae & sanctæ Inquisitionis supremus Inquisitor deputatus est.* Magna hæc merita, inquit NEARISTOZETUS, & numismate dignissima ; Non numismate tantum, respondit DULODORUS, imò & aliis beneficiis gratitudinem suam testatus est PIUS : Ita enim Ciacconius : *Carrassas à Pio IV. damnatos, ad honorum & dignitatum jura admittendos, examinata rursus eorum causâ, judicavit, ex quorum familia Antonium sibi notum, & virtute probatum virum, purpureæ honore decoravit. Utque se PAULI IV. MEMORIÆ GRATUM ostenderet, monumentum marmoreum, ad Minervæ templum cum Sacello construxit, sex millibus aureis insumptis, annuò reditu assignatò, ut per singulos annos solemnes Pontifici Paulo exequiæ solverentur.* Magnificum, inquit NEARISTOZETUS, oportet, tueri hoc Pauli monumentum. Videri id potest apud Oldoinum, respondit DULODORUS, & quidem non tantum Pontificis sedentis simulacro, aliisque ornamentis ; sed & sequenti inscriptione magnificentum :

JESU. CHRISTO. SPEI. ET. VITÆ. FIDELIUM.

PAULO. IIII. CARRAFÆ. PONT. MAXIMO.

ELOQUENTIA. DOCTRINA. SAPIENTIA. SINGULARI.

INNOCENTIA. LIBERALITATE. ANIMI. MAGNITUDINE. PRÆSTANTI.

SCELERUM. VINDICI. INTEGERRIMO.

CATHOLICÆ. FIDEL. ACERRIMO. PROPUGNATORI.

PIUS. V. PONTIFEX. MAXIMUS.

GRATI. ET. FIL. ANIMI. MONUMENTUM.

POSUIT.

VIXIT. ANNOS. LXXXIII. MENSES. I. DIES. XX. OBIIT. MDLIX.

XVIII. KAL. SEPT. PONT. SUL. ANNO. V.

Hæc bene se habent, inquit NEARISTOZETUS, & eò mihi gratiora sunt, quò apertius & rationem suggerunt, cur OPT. MAXIMUS in summo appellatur. Sed de effigie adhuc vellem addas ; Ea enim in Numismate præcipuè consideranda est. De effigie, respondit DULODORUS, imò & de tota PAULI prosopographia sunt sequentia Onuphrii verba : *Fuit Paulus IV. staturâ magnâ, corpore gracili, ore subtrissi & minaci, vultu macro, oculis introrsus recedentibus, & vehementi obtutu scintillantibus, naso parvo, rarâ & brevi barbâ.* Sed quid opus est prosopographiâ, cum tamen Numisma eam clarissimè monstret ?

Ad secundum Numisma progredior, inquit NEARISTOZETUS, Trirèmes in eo video, adeoque lubet quærere, an talibus Victoria fuerit parta ? an Pontificis fuerint ? & quot ? De omnibus docebit Onuphrius, respondit DULODORUS : *Cœverunt, inquit, fœderatorum classis in Sicilia, Messanæ*

E portu,

portu, in itaque ibi numero, compertum est, Venetos habuisse Triremes centum, Quinquere-
 mes sex, & duas oblongas naves, præter biremes, Myoparones, aliaque mi-
 nora navigia. M. Antonius Columna, præfectus Pontificius, duodecim Triremibus,
 & Johannes Austriacus, classis totius Imperator, cum Johanne Andrea Aurea, octo-
 decim Triremibus & viginti duabus navibus, inter quas erant tres Melitenfium
 Triemes, imperabat. In universa hac classe Italorum, Germanorum, & Hispano-
 rum viginti millia reperta sunt, exceptis laxis, Calonibus, & aliis ministris. Tre-
 centi præterea nobiles, qui propriis stipendiis militatum venerant. Christiano-
 rum robur, interlocutus est NEARISTOZETUS, satis magnum fuit; sed
 quantum Turcarum? Id ex cladibus noscas, respondit DULODORUS. Ex
 classe inimica, pergit idem Author, centum septendecim triemes, Tredecim, quas
 Galeottas vocant, integræ, nulla parte laceræ, in Christianorum potestatem vene-
 runt: Octingenta circiter Triemes, Quinquere-
 mes, & Biremes, perforatæ, de-
 presse, aut incensæ perierunt: Quadraginta circiter omnis generis naves fugâ
 elapse, tantæ cladis nuncium retulerunt. Inventa sunt in captis navibus cen-
 tum & sexdecim maximæ machinæ bellicæ, ducentæ quinquaginta sex minores.
 Perierunt triginta duo Turcarum millia, atque inter eos multi magni nominis
 Principes belli duces, provinciarum Gubernatores: Plures, quàm ter mille, &
 quingenti in servitutem abrepti sunt, &c. Major numerus, subjecit NEARI-
 STOZETUS, ut video, Turcarum perit, quàm Christianorum fuit; Sed
 miror, victoriam hanc solitò victoriæ symbolo adumbratam, qualiter fere in-
 nummis Augusti visitur. Quid? an hoc ex pietate Pontificis? Pietatem Pon-
 tificis, respondit DULODORUS, in Cruce & Calice agnoveris, indeque for-
 tasse Victoriam hanc, Angelum potiùs arbitaberis. Quanquam quid prohibet
 etiam Victoriam, sed Christianis symbolis instructam, statuere? Ingeniose
 certè Pontifex Victoriam ex Nummis Augusti, Victoriam Christianorum adhi-
 buerit, innuens, quod & Onuphrius ait, *istâ Naumachiâ ab Augusti Imperatoris
 tempore, hâc locò, in d in toto mari mediterraneo, majorem & celebriorem non
 fuisse.* At, inquit NEARISTOZETUS, an tanta Classis Christianæ pietas
 fuit, ut Victoria hæc Cruce & Calice fuerit ornanda? Si Panvinium audis, in-
 quit DULODORUS, fuit; Ipse enim Pontifex eum audisset, elades in Cypro
 acceptas, ardentissimis precibus Deum invocavit, quò tandem potentii suâ dexterâ
 sceleratissimi hostis audaciam comprimeret. Inde cum omnia ad expectationem
 instituta essent, adhibite sunt variæ exhortationes, quibus milites ad Christianè
 vivendum incitabantur. Optimi quoque constituti modi, ut orationibus, & vitæ
 pietate, cum fiducia fortitudinem ad eò flagitarent, quò tandem vires Turcicas
 cum illorum ignominia Christianique gloria possent enervare. Ipse etiam Johannes
 Austriacus & Columna, duabus veclî triremibus, omnes ac singulas naves accede-
 bant, ipsaque in ordinem, qualis necessarius, redigebant, milites quoque ad intrepidè
 pugnandum, & cum ardore, pro fide Christiani, aut vincendum aut fortiter occum-
 bendum, hortabantur. Capucini & Patres Societates Jesu, quorum ordinum
 multi religiosi per classem erant, distributi, omni quoque devotione & sanctissimis
 verbis milites animosos reddiderant, ut imparvili adversus inimicos Dei arma su-
 merent, eosque ad interneccionem delerent. Hæc quidem ad pietatem admoni-
 tio fuerunt, reposuit NEARISTOZETUS. Quid autem milites? Omnes,
 persequitur DULODORUS, eòdem teste, paulò ante peccata sua sacerdoti-
 bus erant confessi, & cum viderent Vexillum CRUCIS erectum cum piis affectibus
 ad eosdem sacerdotes confugerunt, indulgentiam peccatorum suorum petentes, & se
 Deo commendari flagitantes. Agnosco rationem Crucis & Calicis, inquit
 NEA-

NEARISTOZETUS, nec dubium est, cum hæc præcesserint, partam Victoriæ Deo fuisse adscriptam, cum Numisma id aperte arguat. Imò & Onuphrius testatur, respondit DULODORUS. *Per totum Christianismum, inquit, ob incredibilem hanc Victoriæ festi dies agebantur, magna instituta solemnitas, & in iis DEO VINDICI acta sunt gratiæ. Venetiis quoque Nummi cusi sunt, cum hac inscriptione:*

ANNO MAGNÆ NAVALIS VICTORIÆ DEI GRATIA
CONTRA TURCAS.

Quâ inscriptione Senatus ille magnificentissimus insinuare voluit, victoriæ hanc non suis viribus partam, sed miraculosè A DEO DATAM fuisse. Hæc Veneti, excepit NEARISTOZETUS, sed nobis de Pontifice sermo est. Etiam de hoc author testatur, perexit DULODORUS. Non tantum illi, inquit, sed omnes etiam Christiani, & præsertim PONTIFEX hanc Deo acceptam referebat, eique cum summa devotione gratias agebat. Non abs ratione, inquit NEARISTOZETUS; nisi fallor in ipso navalis pugnæ conflictu Christus, Redemptor noster, & sancti Apostoli Petrus & Paulus angelorum agmine stipati, strictis gladiis Turcis minitantes, in sublimi aère constitère. Ciacconius fabellam habet, respondit DULODORUS, nititurque Turcarum captivorum confessione eam adstruere; sed inde ortam crediderim, quòd Pontifex noster cum prælium in Vaticano coloribus adumbrandum curaret, in aère Christum fulmen jaculantem, Petrum & Paulum gladios stringentes, cum innumera angelorum, fulmina jaculantium, turba ab uno latere: ab alio autem Inferos fugientes expressit. Schema exhibet Oldoinus ad Ciacconium à Baptista de Cavalariis aeneis tabulis expressum. Si hæc ita sint, inquit NEARISTOZETUS, fulmen jaculantem Christum etiam in nummo agnoverim. Sive Christum, respondit DULODORUS, sive Deum Patrem, perinde est; utrinque enim quadrat inscriptio, quæ invento anam dedit: DEXTERA TUA DOMINE PERCUSSIT INIMICUM. Sed notis plus satis inhæsimus. Literæ F. P. sub Pontifice expressæ artificis nomen indicant, Franciscum scilicet Parmensem, qui Numisma procuderit. Succedit

NUMISMA ÆREUM

Ejusdem

P I I V . P . M .

Quod minus bene, & apud Molinetum, & apud Bonannum illustratur. Minus bene? Excepit NEARISTOZETUS. Quâ autem in re? In averâ, respondit DULODORUS; Molinetus enim ad *Judeum Eliam* typum refert, qui, teste Ciacconio, cum prædices esset, sapius à Pio, adhuc Cardinale, ad fidem Christianam amplectendam invitatus, tunc se id facturam pollicitus est,

si Pius Romanæ sedis fastigium conscendisset. Pio igitur Pontifice, promissæ Judæus memor, Baptisimum flagitavit, ac cum tribus filiis, & nepote, die 3. Pentecostes in Vaticana Basilica, Cardinalibus præsentibus, & nonnullis patrinorum munere fungentibus, ab ipso Pio accepit, *Michael*que nominatus est. Quid hæc ad nummum? Non video, exceptit NEARISTOZETUS. Molinetus, perrexit DULODORUS, Judæos Neophytos hic arbitratur moneri, ut in fide perseverent, NE QUID DETERIUS IPSIS CONTINGAT, si Christianos ritus dimittentes in pristinos errores relabantur, Synagogam Ecclesiæ præferentes. Numerus opinioni contrariatur, exceptit NEARISTOZETUS. Elias cum tribus filiis & uno Nepote, *quinque* personas constituunt; sed in Nummo, si bene video, *novem* coram Christo procumbunt. Numerus personarum, respondit DULODORUS, si aliud non esset, placitum non everteret; Quid enim impedit, ut & illi annumerentur, qui exemplum Eliæ secuti, & ipsi ad Catechismum accessere? Quid igitur est? subjecit NEARISTOZETUS. Inscriptio non quadrat, respondit DULODORUS; aperte enim malum aliquod præsupponit: & quidem malum fortunæ, à quo liberati, & coram Christo procumbentes, ad frugem & pietatis ardorem vocantur, NE QUID DETERIUS IIS CONTINGAT: Quod autem malum fortunæ Judæis contigerat? Divitibus, & Aulæ Romanæ non ignotis? Ratio verisimilis est, subjecit NEARISTOZETUS. Quid autem Bonannus? An & ipse ex hoc fundamento Molinetum rejicit? Nihil minus, respondit DULODORUS. Potius ejus opinionem valere posse arbitratur, idè autem, quod tempus ignoretur, quò Numisma percussum fuerit, arbitratur, sibi licere, Clementiam Pontificis in eo recognoscere, quæ injurias reis remittens, illas ne relaberentur, paternè monuit: id quod vel exemplis demonstrat, in quibus tamen nec ipsis malum fortunæ præcessit, cum Pontificis clementia, licet reos, tamen impunitos dimiserit. Aliud adhuc, exceptit NEARISTOZETUS, Bonanni peccatum videtur. Tempus Numismatis, ait, ignorari; Sed ego de hoc valde dubitem. Nonne retrò Pontificis effigiem expressè dicitur, Anno VI. id percussum esse? Hoc bene observas, inquit DULODORUS, & inde Lux Numismati affulget clarissima; idem enim annus in eo argenteo visitur, cuius in averfa victoria de Turcis, ad Naupactum abtenta, adumbratur, de quo modo locuti sumus. Quid hæc convenientia? Nonne aperte arguit, etiam hoc Numisma ad eam victoriam pertinere? Victoriæ hoc in Nummo nulla mentio est, inquit NEARISTOZETUS: Ut taceam, victoriam illam Anno Pontificis nostri V. esse obtentam. Id nihil impedit, respondit DULODORUS. ut Numisma ejus memoriam commendans annò sequenti percussum credi possit: multò minus ut credi possit annò eodem, V. scilicet Regiminis Pii V. sequente, percussum esse & propositum, quod captivos, captivitate Turcicâ liberatos, exhibet. Hos sanè cum liberati essent, quis Christo liberatori gratias tulisse non credat? Quis miretur, si Christus, & sub Christo Pontifex, eos ad pietatem hortetur, sub comminatione: NE QUID DEXTERIUS IPSIS CONTINGAT? Deterius sc. captivitate, ex qua liberati proculdubio ad pedes Christi, & quidni etiam ad Pontificis, Christi ad Romano-Catholicorum opinionem in Terris Vicarii? procubère. Ad pedes Pontificis sanè, vix nisi annò Victoriæ sequente, potuère procumbere. Et quid temporis abstulit Numismatis fabrica? At, inquit NEARISTOZETUS, an tantum Pontificis hoc in bello meritum fuit, ut & Libertatis captivorum Gloriam sibi vindicare potuerit? Omnino, respondit DULODORUS, Id enim Historia
ubique

ubique docet, & longum foret iterare. In fidem rei Inscriptionem addo, quæ inter alias in Mariæ Majoris Basilicâ, sacraque æde, sive sacello, à Pio V. regiâ structurâ ædificatâ, Marmorî incisâ legitur talis :

SELINUM. TURCARUM. TYRANNUM. MULTIS. INSOLENTEM. VICTORIIS. INGENTI. PARATA. CLASSE. CYPROQUE. EXPUGNATA. CHRISTIANIS. EXTREMA. MINITANTEM. PIUS. V. FOEDERE. CUM. PHILIPPO. II. HISPANIARUM. REGE. AC. REP. VENETA. INITO. M. ANTONIUM. COLUMNAM. PONTIFICIÆ. CLASSI. PRÆFICIENS. AD. ECHINADES. HOSTIBUS. XXX. MILL. CÆSIS. X. MILL. IN. POTESTATEM. REDACTUS. TRIREMIBUS. CLXXX. CAPTIS. XC. DEMERSIS. XV. MILL. CHRISTIANIS. A. SERVITUTE. LIBERATIS. PRECIBUS. ET. ARMIS. DEVICIT.

Prodeunt

NUMISMATA ÆREA

Ejusdem

PII V.

PONTIFICIS OFFICIUM EXPERIMENTIA.

Duo hæc Numismata, inquit NEARISTOZETUS, apud Molinetum sub Pio V. non habentur. Eo rariora sunt, inquit DULODORUS, quanquam in reliquis occurrant, imò & apud Bonannum prostant, nec typorum obscuritate laborent. Primum, inquit NEARISTOZETUS, proculdubio ad hæreticos pertinet, quos Pium acriter persecutum ex Onuphrio constat: *hæresium exstirpationi, & hæreticorum exterminationi, studebat Pontifex.* Hanc Numismatis mentem esse, respondit DULODORUS, fortasse non abs re credideris; sed poterit typus etiam ad corruptos Clericorum mores reduci, quos à Pio correctos, Oldoini testimonio constat: *In Petri sede, inquit, collocatus Pius, nihil habuit antiquius, quàm sacrosanctæ religionis cultum, omniumque ordinum, sed Cleri præsertim, mores ad pristinum splendorem revocare, &c.* Egit id exemplo Pauli IV. sub quo typus hic Molineto, imò & Bonanno exhibetur. Quam vellem, inquit NEARISTOZETUS, hoc in Romana Ecclesia ferè ad effectum deduci; Si enim, quod Christus egit, vendentes & ementes inde eiecissent, ubi Pontifex cum toto Clero? annon horum vel maxima ars est, emere & vendere? De eo nunc non quarimus, respondit DULODORUS. De sensu Numismatis solliciti sumus, quò ipse Pontifex typum procuderit. Sane ad venditiones sacrorum, quæ in Romana Ecclesia receptæ sunt, vix est ut credi possit respexisse. Cæterum ut in hoc Pontificis Zelum contemplamur, ita in secundo contemplamur pietatem; Ut enim fluctibus contra naviculam surgentibus, Petrus cum comitibus, Christi auxilium imploravit, quod in nummo exprimitur: ita & Pium V. surgentibus contra Ecclesiam bellorum procellis, ad preces confugisse,

fugisse, hoc symbolo innuitur. Et quid si etiam hic ad hæreticos respexit? Non dixerim, excepti NEARISTOZETUS; fluctus enim extra naviculam sunt, hæretici autem in Ecclesia credebantur, quos Pontifex non metuit. Imò, respondit DULODORUS, navem Ecclesiæ Romanæ oppugnantes etiam metuit, & contra eos oravit. Nonne recordaris bella Huguenottorum in Gallia? At hos à se devictos Henricus Rex Galliæ Pii precibus adscripsit; Ita enim Oldoinus: *Henricus Galliarum Rex obtentâ Hæreticorum victoriâ, equestria signa duodecim ex eis, quæ prælio capta fuerant, ad Pium Pontificem transmittit, per Oratorem suum in publico Cardinalium confessu restituit, HANC SE DEO VICTORIAM PII PRECIBUS INTERCEDENTIBUS ACCEPTAM REFERRE.* Ad Turcam respiciebam, excepti NEARISTOZETUS; cum enim Hic Orbi Christiano gravis esset, Onuphrio teste, Pontifex Pius, ut Deum, cuius potenti manu hostes fidei debellantur & profligantur, pacaret, ejusque opem & auxilium afflictis Christianorum rebus impetraret, Jubilæum promulgavit, & celeberrimam supplicationem instituit, cui ipse tam devotè incedens pedibus interfuit, ut spectatores ad similem devotionem permoveret? Factum id est, respondit DULODORUS, Solymanno in Ungaria Sigethum oppugnante ab initio Pontificatus; Numisma autem anno IV. percussum est, adeoque incidit in eum, quo Huguenotti in Gallia fuere devicti, quibus positus utique patet, ad motus, non Turcarum, sed Huguenottorum Numisma respicere. Assentior, inquit NEARISTOZETUS. Quid autem est, quòd in fibula, pallium Pontificale connectente, vel caput vel hominem ligatum conspicio? Caput, respondit DULODORUS, *Petri* videtur. Homo ligatus *Christum* refert. Illud legitimam successionem significat. Hic autem pietatis objectum est, quæ etiam ex reliquis ornamentis patet, in quibus vel precantes ad aram visuntur, vel ipse Pontifex Christum supplex adorat. Non silenda Oldoini verba. *Quos Christus Dominus noster acerbissimos pro nobis pertulit cruciatus, jugi pene memoria pœ recolebat, ob idque ipsius Salvatoris de Cruce pendentes effigiem coram habere consueverat, Apostolicis hisce verbis inscriptis: ABSIT MIHI GLORIARI, NISI IN CRUCE DOMINI NOSTRI JESU CHRISTI. Atque hinc usus obtinuit, ut imaginem ejusmodi ob oculos habens depingi soleat.* Subit

NUMISMA ÆREUM
GREGORII XIII. P. M.

Ob
HUGENOTTORUM IN GALLIA STRAGEM
PERCUSSUM.

Stragem Huguenottorum, inquit NEARISTOZETUS, jussu Caroli IX. Regis Galliarum Die S. Bartholemaei 1572. Parisiis factam, licet ut nimiae crudelitatis, &

& consilii præcipitis facinus, alii reprehendant, Pontificem tamen hoc Numismate approbasse ac laudasse, ait Molinetus, tribuitque factum Zelo, quo erga *Christianam* Religionem is flagaverit. Pontificiam volebat dicere, inquit DULODORUS, Christianam enim etiam Hugenotti profitebantur. Caterum, ut illud Molinetus rectè, quod facinus per Angelum cœlestis iræ perpetratum, Pontificem asseruit credidisse; ita illud & ipse ex nimio pro Religione sua zelo, quod Hugenottorum Religionem *Seclam & Luem* appellat, *que Veneno suo Galliam infecerit*: Bonannus non mitiore calamo *Rebellium Calvinianorum stragem* appellavit. Nos his diluendis nunc non laboramus. Notandum potius, procul dubio Pontificem hoc typò ad factum Angeli respexisse, quò exercitus Regis Senacherib concidit. Centum & octoginta millia, inquit NEARISTOZETUS, sub Senacherib cecidere: Quot autem sub Carolo? Vix minor numerus, inquit DULODORUS, ipse enim, in literis ad Pontificem Gregorium, *septuaginta millia paucis diebus se confecisse* gloriatus est, & quot perierant bellis? Mirum, inquit NEARISTOZETUS, Pontificem factum probasse? Et cum probaverit, in ejus vita non memorari? Ipsos Romano Catholicos ejus puduit, inquit DULODORUS, uti videre est, apud Thuanum, qui *Diem illum fastis delendum* judicat. Pontificem autem Numismate facinus æternitati sacrasse, mirum non est, cum ingentibus auri & argenti summis bellum contra Hugenottos legatur fovisse: scilicet, si non aliud contra Pontificios, illud certè vel maximum, & sufficiens perverse Ecclesiæ argumentum esset, quòd cædibus & sanguine sua placita propagare satagit, aperte contra Servatoris præceptum, qui etiam Zizaniam ad messem usque tolerandam censuit; Imò & frustra, cum hæreses esse oportere, etiam S. Paulus pronunciaverit. Sed hæc alii fufius. Ad notitiam angeli, qui cladis Hugenottorum author fertur, Caroli exitus consideretur, de quo infra ad ejus Numismata latior erit dicendi campus. Sequuntur

NUMISMATA ARGENTEA
GREGORII XIII. P. M.

ANNO JUBILÆI PORTAM AUREAM RESERANTIS.

Portam aperit Pontifex, excepit NEARISTOZETUS, idque solenni ritu & aureo malleo, id quod sub exordium Jubilæi solebat. Rem capis, inquit DULODORUS.

LODORUS. At, perrexit NEARISTOZETUS, si Pontifex ipse hoc fecit, ut ex Numismate quidem liquet, & etiam Molinetus affirmat, quomodo in sequenti inscriptione res Cardinali Morono adscribitur?

GREGORIO. XIII. P. M. FELICITER. SEDENTE. ATQUE. MANDANTE. PORTAM. HANC. SUB. JULIO. III. TEMPORE. JUBILEI. APERTAM. ET. CLAUSAM. D. JOHANNES. MORONUS. CARDINALIS. ET. EPISCOPUS. OSTIENSIS. ATQUE. HUIUS. CONGREGATIONIS. PROTECTOR. ET. PATER. SOLENNITER. APERUIT. ANNO. DOMINI. MDLXXV. DIE. XXIII. DECEMB. ET. SUB. EODEM. DIE. ITERUM. ANNO. ELAPSO. D. ALEXAND. FARNESIUS. CARD. ET. EPISC. TUSCULANUS. FELICISSIME. CLAUSIT.

Dubium quod moves, inquit DULODORUS, Victorellus dissipabit: Ita ille in addendis: *Ut insignis celebritas*, de Jubilæo loquitur, *magis enitesceret*, Gregorius Cardinales ad pietatem hortatus est: *Die Natalem Dei precedente*, ante vesperas nobili supplicatione ad Portam sanctam accessit, eam ter malleo istam aperuit, & Basilicam illam cum Cardinalibus ingressus est: *Cardinalis Moronus Collegii Princeps, sancti Pauli, via Ostiensis: M. Antonius Columna, Altaempsii Archiepiscopi egrotantis vices implens, S. Joannis Lateranensis: Alexander Sfortia Archiepiscopus, S. Marie Majoris Portas sacras à Gregorio missi aperuerunt.* Vides, NEARISTOZETE, aliam fuisse Portam, quam Moronus aperuit: & aliam, quam Pontifex; Quatuor enim Basilicarum *portæ* aperiri solebant, *Vaticane* scilicet, quam Pontifex: *S. Pauli in via Ostiensis: S. Joannis Lateranensis: & Sanctæ Mariæ Majoris*, quas per alios aperiebat. Cæterum, an Inscriptio illa probè excepta fuerit, meritò dubites; apud Oldoinum enim, ex quo ea refertur, ab initio GREGORIUS legitur, quod cum sequentibus non cohæret: Ita & de anno dubium est, cum inscriptio annum MDLXXV. habeat, cujus die XXIII. Decembris porta fuerit aperta, cum tamen id dicto die anni præcedentis factum fuerit. Hæc chronologis relicta sint, inquit NEARISTOZETUS, Mihi autem quærere lubet, quò fine insignis hæc solennitas fuerit instituta? Ut significetur, respondit DULODORUS, Portam Cæli pœnitentibus apertam esse; id enim significat subscriptio, DOMUS DEI, & PORTA COELI: Id Christus in nubibus cum angelis circumvolitantibus: id Populi juxta portam supplices, sub quibus non Romanos tantum intelliges; sed & omnium Populorum advenas, Arabes etiam, Græcos, aliosque Orientales. Tantis scilicet hoc Jubilæo Romam confluxus fuit, ut, Victorello teste, septem & octo peregrinantium millia sæpè eodem die hospitalis domus sanctissimæ Trinitatis exceperit. Laudanda pietas, inquit NEARISTOZETUS, si jussu Dei res niteretur: cum autem hominum inventum sit, nescio quid judicandum sit. Factum inquirimus, respondit DULODORUS, non justitiam; Quicquid autem sit, negandum tamen non est, inter Protestantas, simul cum ceremoniis etiam pietatis ardorem refriguisse. Sed aliud se sistit, non tam Zeli & Sanctimoniam Episcopalis, quam Providentiæ Principalis indicium. En

41

FIGUM ROMANORUM.
NUMISMA ÆREUM
EJUSDEM
OB RESTITUTUM ANNI AD SIDERA CALCULUM
PERCUSSUM.

Caput Arietis, inquit NEARISTOZETUS, intra Draconem ANNO RESTITUTO MDLXXXII. inscribitur. Quid? an annum 1582. restituit? Non hunc tantum, respondit DULODORUS, sed etiam cum hoc omnes sequentes; Calendarium enim correxit, & ne in posterum mutari posset, sedulo providit. Historiam videsis apud Cicarellam, in ejus vita. Eam hic iterandam eò minus judico, quò notius nobis est hoc meritum ex ipso Calendario Gregoriano, quò hodieque utuntur Romano-Catholici omnes. Decem hoc, inquit NEARISTOZETUS, diebus à Juliano differt. Decem illos dies, respondit DULODORUS, à Sole Julianum recesserat, inde ortà differentia, quòd cum annus 365. diebus & sex horis demptis aliquot minutis impleatur, Julianum minuta illa neglexerat. Gregorius igitur, ut malo consuleret, dies illos decem, ex neglectis minutis ortos, sustulit, & ut in posterum error vitaretur, statuit non solum bissextum quarto quoque anno continuari; sed etiam ut quarto quoque seculo una dies mensi Februario adderetur. Hæc apud Mollinæum legisse memini, inquit NEARISTOZETUS, non minus ac rationem capitis Arietini floribus ornat: Areis scilicet Æquinoctium Værum denotat; incipit enim, cum Sol signum Arietis ingreditur. Addere posses, inquit DULODORUS, idèò hic Caput arietinum expressum esse, quia Princeps signorum aries sit, ut alibi monui. Cæterum non flores tantum, sed & fructus ab hoc Arietis capite dependent, ut totius scilicet anni fertilitas significetur. Hæc benè, inquit NEARISTOZETUS; sed miror, cum Caput Arietis Gregorius in Numismate expresserit, ab ingressu tamen Solis in Arietem Eum calculum non duxisse. Sane, si hoc fecisset, non tantum apices naturales Anno dedisset; sed & menses suos quoscunque signis vindicasset, qui nunc ne dimidiati quidem iis subsunt, cum tamen eorum asterismos aperte præferant. Concinnius sanè ipso Solis in Arietem ingressu primum diem Martii: in taurum, primum diem Aprilis: & sic in cæteris, numeraremus. Julio Cæsari hoc obijciendum fuisse, respondit DULODORUS; Gregorius enim non novum Calendarium condidit; sed Julianum ad suos apices restituit. At, inquit NEARISTOZETUS, cur hoc non observatum in Diæta Imperiali Ratisponensi, cum de mutando Calendario agentibus, Gregorianum Libertati Germanorum præjudicare videretur? Nonne hac ratione potuissent & scopulum vitare? & gloriosius instituto defungi? Cave credas, respondit DULODORUS. Tot Illustria Germanici Imperii fidera, Tot excellentes Mathematici, qui negotium hoc ordinarunt, procul dubio nihil sine gravi causâ statuere. Ego quidem

F dubio

dubio huic Tibi eximendo impar sum; sed Astronomi procul dubio ex affe satisfacient, quos proinde consulendos Tibi suadeo. Ego ad Draconem tranſco, qui, ut ex insignibus Pontificis Gentilitiis desumptus, ita in Gyrum ductus, & caudam apprehendens, non tam æternitatis, ut alii credunt, quàm Anni symbolum est, ad eoque non tam durationem meriti, quàm ipsum meritum adumbrat. Quis rei author? inquit NEARISTOZETUS. Picrius Valerianus, respondit DULODORUS, Is enim Hierogl. L. XIV. c. VIII. in fine. *Sed nos, inquit, ad anguem nostrum revertamur, quo super animadverti, plerisque figuram ejus in orbem circumducti, & caudam nunc occultantis, nunc admordentis, nunc depascentis, confundere, quod ita distinguendum est: Quæcumque de Mundi annique varietate reciprocationeque dicta sunt, ea per caudæ morsum intelliguntur; Sed enim cum æternitatem, sive, ut nonnulli malunt, ævum sæculumve significabant, Serpentem pingebant caudam tantum sub corpus, ita ut delitesceret, reductam. Sic enim circuitus ille perpetuus intelligebatur.* Acquiesco, inquit NEARISTOZETUS, sed ea omninò conditione, ut etiam ad adversam quædam aspergas in ea enim Pontificis prosopographia & ornamenta stolæ consideranda sunt. Inter ornamenta stolæ, respondit DULODORUS, præcipuum est, Christus super mari ambulans, Petrumque, ad eum ex navi accedentem, sublevans. De prosopographia, sufficiat, quod Cicarella tradit: *Aspectu placidum fuisse, & Majestate plenum.* Nos coronidis loco Numismatum horum artificem veneramus, cujus nomen *Laurentius Parmensis* in plerisque legitur, transimusque ad

NUMISMA REUM
SIXTI V. P. M.
OBELISCUM QUARTUM A SE ERECTUM
JACTANTIS.

Obeliscum Quartum? excepit NEARISTOZETUS, quinam igitur fuerit tres priores? Ex Ciacconio discas, respondit DULODORUS: *Obeliscos, inquit, Sixtus QUATUOR, vetustate disrictos, refecit, & ante Basilicam Principis Apostolorum S. Mariæ Majoris, S. Johannis Lateranensis, nec non S. Mariæ del Populo erexit, & sanctissimo Crucis signo dicavit.* De omnibus his si plura desideres, Victorelli additiones consule: Si ipsos contemplari volupe est, ad Kircherum, qui & ære expressos, & commentario illustratos publicavit. De reliquis, inquit NEARISTOZETUS, id *ἄρον* hic foret. De quarto autem, quem in Nummo conspicimus, quidni Victorellum audiamus? Verba subjicio, inquit DULODORUS: *Hunc, inquit, Semnesertei Aegypti Regis Obeliscum, Aegyptiacis literis nobilem, Helopoli Romanæ, Cæsare Augusto jubente, advectum, & in Circo Maximo Soli sacratum, Sixtus Cruci Dominice sacravit.* Quas subjicio inscriptiones narrationi lucem afferunt:

FICUM ROMANORUM.

43

IMP. CÆSAR. DIVI. F.
AUGUSTUS.
PONTIFEX. MAXIMUS.
IMP. XII. COS. XI. TRIB. POT. XIV.
ÆGYPTO. IN. POTESTATEM.
POPULI. ROMANI. REDACTA.
SOLI. DONUM. DEDIT.

SIXTUS. V. PONT. MAX.
OBELISCUM. HUNG.
A. CÆSARE. AUG. SOLI
IN. CIRCO. MAXIMO. RITU.
DICATUM. IMPIO.
MISERANDA. RUINA.
FRACTUM. OBRUTUM Q.
ERUL. TRANSFERRI
CRUCI Q. INVICTISS.
DEDICARI. JUSSIT.
AN. M. D. LXXXIX. PONT. IIII.

ANTE. SACRAM.
ILLIUS. EDEM.
AUGUSTIOR.
LATIOR Q. SARGO.
CUJUS. EX. UTERO.
VIRGINALI.
AUG. IMPERANTE.
SOL. JUSTITIÆ.
EXORTUS. EST.

Infans Obeliscorum moles, inquit NEARISTOZETUS, hodiènum miratur Orbis; sed ego humanum ingenium miror, quòd tantas moles transferre & erigere potuit. Sub Sixto V. respondit DULODORUS, id Architecti *Dominici Fontane* industriâ peractum est. Ipsiùs imaginem, simul cum Machinis, quibus usùs fuit, videre poteris are expressas à *Job. Guerra Mutinensi*, unde postea & Kircherus defumfit. Cæterum, ut annò Pontificatùs IV. hoc factum est, ita anno V. Numisma percussum; ita enim conciliari debent anni, in Numismate expressi. Sub stola Pontificis, subjecit NEARISTOZETUS, adhuc literas video: NI. BONIS, nisi fallor. Sculptoris nomen adumbrant, respondit DULODORUS, legique debent NICOLAUS BONIS, uti docet Claudius de Molinet, in Præfatione. Sed his relictis pergitur ad

NUMISMATA PONTI-
 NUMISMATA ARGENTEA
CLEMENTIS VIII. P. M.
 Ob
 CONVERSIONEM GENTIUM, ET JUBILÆUM
 PERCUSSA.

Nihil hic de Conversione Gentium, inquit NEARISTOZETUS. Petrus cernitur in nomine Dei rete eiciens, & Piscium, ut in Evangelio est, ingentem multitudinem capiens, id quod Molinetus & Bonannus ad primordia referunt, innuente Pontifice, se Ecclesie regimen suscepisse, non de suis præfumentem meritis, aut in suis confidentem viribus; sed in sola Dei virtute, & *in verbo ejus*, in quo qui sperat, non confundatur. Hanc Molineti sententiam esse, inquit DULODORUS, non ignoro: Cum autem in Nummo Annus Pontificatus VI. expressus sit, typusque juxta apertè capturam fidelium, qui sub Piscibus intelliguntur, adumbret, omninò Ego ad Missionem quandam hic alludi crediderim, quæ Pontificis autoritate fuerit instituta. Et quid si *Mendicantium Ordo* tangatur, cujus religiosus iter in Indiam Clemens permisit? Quid si Congregatio Propagandæ Fidei, cujus ille prima principia jecit? De utroque videri potest additio Oldoini ad Ciaconium. De priore digna sunt verba, quæ adjiciantur: *Non tantùm, quæ proxima erant, curabat Clemens; sed etiam de remotissimis, pro UNIVERSALIS PASTORIS munere sollicitus, cum, postquam fides Christi annunciari Japonibus cepisset, Gregorius XIII. considerans id ministerio & operâ religiosorum Societatis Jesu factum fuisse, hæc, aliisque de causis motus, sub gravibus penis prohibuisset, ne qui cujuscunque gradus, conditionis, ordinis, tam Seculares quàm Regulares, ad Provincias Japonicas Evangelii predicandi, vel doctrinam Christianam docendi, aut Sacramenta ministrandi, aliarum munia Ecclesiastica obeundi causâ, sine suâ & Sedis Apostolicæ expressâ licentiâ proficisci auderent: jam inde Clemens, ut ipsemet prædictâ suâ constitutione narrat, à Philippo Portugallie & Algarbie Rege Catholico monitus, ad eas aliasque vicinas regiones, ac provincias amplissimas, Orientalis Indię, ad fidem traducendas, & spiritualibus alimentis fovendas, plures ministros necessarios esse, quàm ex sola Societate Jesu haberi possent, omnibus & singulis Mendicantium Ordinum Superioribus Generalibus concessit, ut cum necessitas postularet, Ordinum suorum spectate vitæ & eruditionis religiosos, ad prædicta ministeria idoneos, per Lusitaniam duntaxat, & susceptâ inde navigatione in Indias & Civitatem Goam, atque ad superiores Ordinum in illis partibus existentes transmittere, ac tam ipsi sic transmittendi, quàm alii in iisdem Indiarum partibus existentes, ad id electi, tam ad Japonicas, quàm ad alias proximas & adjacentes, etiam Chinæ & sinitimorum, ac terræ firmæ, Indię Orientalis Insulas, regiones, & provincias accedere possent, monitis salutaribus addit, quibus ii in ejusmodi missionibus se gerere debeant, &c.* Hactenus Oldoinus. Et ad primum Numisma abundè, respondit NEARISTO-

STO-

STOZETUS, quid autem ad secundum? neque enim arbitror quicquam in eo obliturum est, cum Porta Jubilæum designet, adscriptusque annus MDC. de eo dubitari non finat. Numismatis à Molineto & Bonanno diversitas, inquit DULODORUS, etiam per se jam claro locum facit. Juvabit tamen frequentia ex Victorello adscribere: *Pervigilio Dominicæ Circumcisionis Clemens Portam sanctam aperuit: quod pervigilio Natalis libenter fecisset (ex more) si per chiragram licuisset.* Succedit

NUMISMA ARGENTEUM

Ejusdem

CLEMENTIS VIII.

MUNUS PASTORITIVM ADUMBRANS.

Licet in eo Molineti sententiam amplectar. Pontifex sanè hic tanquam Petri successor, & accepto à Christo mandato, ut oves pasceret, cum Augustino videtur orare: *DA QUOD JUBES.* Id ab initio si fecerit, inquit NEARISTOZETUS, mirum non est. In Numismate autem annus XII. expressus est. Res talis est, respondit DULODORUS, quam singulis annis, imò & diebus & horis, orare Pontificem convenit. Anno autem XII. id Clemens eò ardentius procul dubio fecit, quò majores eò annò ubique turbæ agitabantur. Jacobus Jesuitas Anglia pepulit. Iidem ex Gallia pulsî, ad Pontificis instantiam vix in quædam oppida recipiebantur. In Belgio durabant inter Pontificios & Protestantibus bella. In Germania Papistici ritus passim abrogabantur. In Hungaria Fockhæjus surgebat, ut reliqua taceam: Quibus omnibus adactus Pontifex, quid mirum si oraverit: *Da Christe, quod jubes!* An Clemens, excepit NEARISTOZETUS, tam fidelis Pastor fuit? Si historiis credis, respondit DULODORUS, fuit; Ita enim de eo Cicarella: *Princeps erat iis animi dotibus præditus, quæ in summo Viro, & Universali Pastore desiderari possunt.* Prodit

NUMISMA ÆREUM

LEONIS XI. P. M.

FAMÆ POST FATA DULCEDINEM CELEBRANS.

Molinetus, imò & Bonannus, aliter, excepit NEARISTOZETUS.

Ad humani-

manitatem ac mansuetudinem, cum innata magnanimitate, quæ genti Medicæ competit, conjunctam hoc Numisma referunt; eam enim rectè per examen apum, in ore Leonis à Samsone inventum, arbitrantur designari. Si hæc ita sint, respondit DULODORUS, ad Pontificem vivum hæc averfa pertinebit. Ad vivum autem pertinere non posse, apertè utique arguit Leo mortuus; Quomodò enim hic Pontificis vivi, & quidem cognominus, symbolum foret? Præmatura sanè mors, quæ ne mensè quidem solum Pontificale ei concessit, sententiæ nostræ favet, famæ post fata dulcedinem hic agnoscanti: idque eò magis, quò notior ejus virtus, etiam post mortem dulcedinis suæ gratiam diffudit; Nisi fortasse sub Leone, non Pontificem, sed Christum, Leonem de Tribu Judæ agnoscas, ad eòque Pontificis Pietatem venereris, quòd ex Christi morte dulcedinem animæ hauriendam, non ipsè tantum crediderit, sed & aliis persuaserit. Tertia ratio mihi in mentem venit, inquit NEARISTOZETUS. Notum est, mortuorum cineres & ossa miraculorum feracia Romano-Catholicis credi: Quidni igitur tale quid, de mortui Pontificis cadavere, etiam hic indigetur? Fortasse, respondit DULODORUS, licet non de omnibus, sed de Sanctis tantum id arbitrentur: Leonem autem in Sanctorum numerum adscriptum non meminerim. Adde quod nec unicum ejus post mortem miraculum legatur; Unde tutius vel in pietate, vel quod verius arbitror, in famæ post fata dulcedine substiteris, quod nihil de hoc Pontifice, nisi laudandum, Authores memorent. Unicam Inscriptionem subjicio, quam Oldoinus ex Francisco Suvertio protulit:

LEONI. XI. PONT. OPT. MAX.
 QUOD. GENTILITIAM. LEONIS. X.
 BENEFICIENTIAM. PROPAGAT.
 URBANAM. MAGNIFICENTIAM
 ADAUGET.
 MEMORIAM. AUGUSTIOREM. FACIT.
 FLORENTISSIMUM. MEDICÆ. CULMEN.
 GLORIÆ.
 URBIS. ÆTERNÆ. ACCLAMATIONE.
 PERPETUÆ.
 S. P. Q. R.

Sed de his hæctenus. Sequitur

NUMISMA AUREUM

PAULI V.

Cum

PEDILAVIO CHRISTI.

Pedilavium, excepit NEARISTOZETUS, etiam Bonannus publicavit. Sed nec

nec iisdem cum proposito figuris, respondit DULODORUS, nec eodem ex Metallo, nec denique eodem de anno. Annum suo Numismati XVI. assignat in indice, cum nostrum annò primò percussum sit: Metallum aes facit, cum nostrum auro purissimo radiet: Figuras aliter disponit, & sine edificio: Inscriptionem in basi, non in circulo exhibet: Annum Christi planè omittit. Hæc annon sufficiant, ut Numismati locum demus? Sufficiunt, exceptis NEARISTOZETUS; sed res expressæ obscuræ non videntur. Imo essent, respondit DULODORUS, nisi Spartam hanc Bonannus præcepisset. Luculenter is, non quidem sub Paulo V. sed sub Pio V. de Pedilavio distulit, cum solennitatem à tempore Christi in Ecclesiâ constanter arbitratus durasse, licet Authorum suffragio id adstui non possit: docet & de ordine, an Petrus primus fuerit: cum aliù Judam primum faciant: & de Christi habitu, an sedens, an genibus flexis pedes laverit? Item de Pelvi, quæ hodiè argentea est, cum Christi fuerit arca: tandemque & de instituti rationibus, signo dilectionis, exemplo humilitatis, & significatu Mysetii, lotionem videlicet affectuum. Transcant hæc, inquit NEARISTOZETUS; quanquam fortasse & mutuum Christianorum auxilium connoretur; ita enim Christus ipse rem explicat, apud Joh. 13.

Εἰ ἐγὼ ἐνίψα ὑμῶν τοὺς πόδας ὁ Κύριος καὶ ὁ διδάσκαλος, καὶ ὑμεῖς ὀφείλετε ἀλλήλων νίπτειν τοὺς πόδας, &c. Sed nondum perspicio, quomodo historia hæc Pontifici applicari possit? Si enim pedilavium Pontificis designetur, sub Christo intelligitur Pontifex, adeoque res non laudi, sed superbiæ cedit; si designetur pedilavium Christi, quod & figuris exprimitur, cedit contemtu, quod ipse Pontifex, quem aliis errare non posse contendunt, lotionem affectuum necesse habeat. Neutrum dixeris, respondit DULODORUS; Exemplum hic tantum, adeoque ipsum Christi pedilavium exprimitur, non autem typus mysticus pedilavium Pontificis adumbrans: Ita soli Christo applicari debet inscriptio: TU DOMINUS ET MAGISTER, non Pontifici. Pontifices Christi humilitatem videri volunt imitari, non Gloriam: Petrum peccatis mundum referre, non pollutum. Alterum dubium subit, inquit NEARISTOZETUS. In adversâ annum Pontificatus *Primus* video: & in averâ annum Christi MDCVI. cum tamen Paulus Anno MDCV. fuerit electus, qui proinde non immeritò ejus *primus* diceretur. Paulus, respondit DULODORUS, electus est Anno MDCV. quidem, sed die 16. Maji. Dutavit igitur primus ejus annus usque ad diem 16. Maji Anni MDCVI. Et hinc constat, Numisma sub anni primi finem percussum esse; Sed his missis Adversâ inspiciamus, ad quam ex assè suffecerint Pauli & laudes & profopographia. Has sequentibus Ciacconii illustrare volupe erit: *Cardinalis Perronius, inquit, & Anonymus Scriptor, qui fortè idem est, nonnullas Pauli, Pontificis declarati, laudes recensuerunt: Eum Libertatis & Auctoritatis Apostolicæ custodem: Eum Virum purum, innocentem, irreprehensibilem, insignis exempli: doctrinâ, prudentiâ, & rerum usû, tantæ dignitati congruente præditum, appellarunt. Spondanus magnum rerum usum, divini honoris & Ecclesiasticæ libertatis zelum, singularem morum comitatem, placidam in omnes beneficentiam, mores incorruptissimos in eo agnovit. Alii in liberali Corporis forma & specie, in membrorum robore, firma valetudine vallato, animum magnarum rerum capax, pietatem, religionem, justitiam, clementiam, humanitatem à gravitate non se-junctam, tuendæ fidei & pauperum juvandorum studium, atque alia plura ornamenta, quæ illum ad maximum imperium administrandum aptum indicabant, commendaverunt. Quid ultra desideres? Succedunt*

NUMISMATA PONTI-
NUMISMATA ÆREA
PAULI V.

Cum
COLUMNA, DIVÆ MARIÆ ERECTA,
&
PONTE CEPERANI, SUPER LIRIM RESTITUTO.

Primum Numisma, inquit NEARISTOZETUS, Columnam Diviæ Mariæ erectam exhibet. An autem & suffragatur Historia? Non hæc tantum, respondit DULODORUS, sed & Intercriptio, quam & Molinetus attulit, & Ego hîc iterandam judico. Talis est:

PAULUS. V. PONTIFEX. MAXIMUS.
COLUMNAM. VETERIS. MAGNIFICENTIÆ. MONUMENTUM.
INFORMI. SITU. OBDUCTAM. NEGLECTAMQUE.
EX. IMMANIBUS. TEMPLI. RUINIS,
QUOD. VESPASIANUS. AUG. EXACTO. DE. JUDÆIS. TRIUMPHO.
ET. REIPUBLICÆ. STATU. CONFIRMATO.
PACI. DEDICAVERAT.
IN. HANC. SPLENDISSIMAM. SEDEM.
AD. BASILICÆ. LIBERIANÆ. DECOREM. AUGENDUM,
SUO. JUSSU. EXPORTATAM.
ET. PRISTINO. NITORI. RESTITUTAM.
BEATISSIMÆ. VIRGINI.
EX. CUJUS. VISCERIBUS. PRINCEPS. VERÆ. PACIS. GENITUS. EST.
DONUM. DEDIT.
ÆNEAMQUE. EJUS. STATUAM. FASTIGIO. IMPOSUIT.
ANNO. SAL. M. DC. XIV. PONTIFICATUS. IX.

Hæc Inscripção, inquit NEARISTOZETUS, cum Numifmate egregiè con-
venit, id in omnibus eleganter illustrans. Idem fanè annus, & in hoc legitur,
apparetque, in Columnæ fastigio, Mariæ simulacrum æreum, cujus pro nominis
Gloria

Gloria hæc columna posita memoratur. Quodnam autem est ædificium, quod juxta visitur? Est Basilica Liberiana, respondit DULODORUS, ad cuius decorem augendum Columnam erectam, ex eadem hac inscriptione liquet. Laboriosum opus! subjecit NEARISTOZETUS, Columnas marmoreas tantæ magnitudinis & transferre & erigere! Bonanno docente, respondit DULODORUS, *Carolus Madernus*, Architectus Mediolanensis id absolvit: Statuam ex argilla confecit *Guilielmus Gallus*, ex ære formavit *Dominicus Feverus*. Altitudo statuæ viginti palmos explet, altitudo Columnæ palmos septuaginta quinque, sine basi & Peristilio: Diameter ejusdem palmos octo æquat: Tota autem, à superficie plateæ, cum statua & basi, ad palmos centum septuaginta quinque assurgit; Sed ecce alterum magnificentiæ non minus ac providentiæ publicæ monumentum in *Numismate secundo*. Pontem video, inquit NEARISTOZETUS, & quidem ut inscriptio habet, Ceperani supra Lirim restitutum. Quid autem Ceperanum? Ubi terrarum situm? Ceperanum, respondit DULODORUS, Bonanno referente, est nobile Castrum ditionis Pontificiæ, regno Neapolitano conterminum, propè Lirim fluvium situm, super quem, Pontem, antiquissimis temporibus, extitutum, indeque vetustate collapsum, jam suo tempore etiam Antoninus Pius restituerat. Altera igitur, excepit NEARISTOZETUS, quam in Nummo cernimus, Pontis hujus restitutio est. Est, inquit DULODORUS; Arcus enim denuò corruerant, pilæque tantum aquarum vorticibus adhuc oblectabantur, quibus injecta lignorum contignatio periculofum incolis transitum præbebat, donec ponte lapideis fornicibus restituto, Paulus & incolis subvenit, & sibi Gloriam auxit. Factum id esse Anno Pontificatûs XIII. ex Inscriptione patet:

PAULUS. V. PONT. MAX.

OPUS. PONTIS. AB. ANTONINO. PIO.

ANTE. ANNOS. M. DC. LXXIV.

RESTITUTUM.

INJURIA. TEMPORUM. COLLAPSI.

REFECIT. A. FUNDAMENTIS. OPPIDO. JUNXIT.

ANNO. SALUTIS. M. DC. XVII. PONT. XIII.

In Numismate, excepit NEARISTOZETUS, Annus XVI. expressus est. Ad Nummi fabricam is pertinet, respondit DULODORUS. Ad Pontem autem adscribere placet Leonis Allatii verba, prout à Bonanno citantur: *Operis*, inquit, *structura eximia, arcubus imparibus, firmitati conducit, majorique oblectamento est medius, duobus reliquis liberior, ampliorque pedum 67. Concitariores excipit aquas, reliqui pedum 35. arctioribus intervallis clauduntur. A substructionibus ad cymatium pedum 50. aditus extollitur. Pile, quæ superimmissi fornicibus pondera sustinent, pedum 27. crassæ, altæ 20. quemadmodum ad Anterides, & proa & puppis ad scindendos aquarum impetus, tyburtino lapide circumvestiuntur.* Quid concinnius ad propositum? Sequitur

NUMISMATA PONTI-
NUMISMA AUREUM
URBANI VIII. P. M.

Cum
PORTA AUREA JUBILÆI INDICE.

Quod Numisma vel idè proponendum ducò, quia Bonannus id se nullibi vidisse, ingenè fatetur. Hinc raritas elucet, inquit NEARISTOZETUS, & fateor hæcenus nec mihi innotuit; Sed placet Pontificis caput, nudum id, & nullò fastus Pontificalis insigni conspicuum: Placet Porta aurea, facie Christi insignita, & egregiò lemmatè inscripta: QUI INGREDITUR SINE MACULA. Verba, respondit DULODORUS, ex Psalmo XV. desumpta sunt, ubi statim ab initio quaeritur: *Domine, quis habitabit in tuo Tabernaculo?* & respondetur: *Qui ingreditur sine macula.* Id scilicet Pontifex Portæ aureæ attribuit, quod ea Christi sit, sicut declarat Julius Tertius eò Numismate, quò Portam hanc: HÆC PORTA DOMINI inscripsit, & JUSTI INTRABUNT PER EAM. An hæc Pontificis mens fuerit, inquit NEARISTOZETUS, valde dubito. Porta hæc ROMA subscribitur, indeque apertum est, Romam adeuntibus hoc schemate persuaderi, eos eò ipsò portam cœli ingredi videri, adedque sine macula esse, aut saltem à Pontifice purgatos, deinceps portam cœli sine macula ingressuros. Fortassis & hoc, respondit DULODORUS, nam constat anno Jubilæi Pontifices largissimum Indulgentiarum Thesaurum peccatoribus ostentare. Id scio, respondit NEARISTOZETUS, cum autem porta hæc adhuc clausa sit, nescio an ad Jubilæum pertinere possit? initio enim Jubilæi aperiebatur, & aperta ad finem usque manebat. At annus juxta exprimitur, inquit DULODORUS, non 1625. tantum, sed & II. scilicet Pontificatûs, qui ad sextum Augusti diem Anni 1625. sive Jubilæi, adhuc duravit, aded ut inde non obscure intelligas ad Jubilæi initia hoc Numisma pertinere, secus ac

NUMISMA ÆREUM

Ejusdem

URBANI VIII.

Cum

PONTIFICE PORTAM AUREAM CLAUSURO,

Quod ipsum etiã Bonannus exhibuit. Scio, inquit NEARISTOZETUS, sed

fed absque Adversa, idque suo more, ut ferè in omnibus. Mihi autem ea res jamdudum displicuit, cum utique negari non possit, interdum ex Adversa Aversa, interdum viceversa, non parum luminis accedere. Bonannus certè ad Aversam propositi: *Completo anni decursu*, inquit, *in Nativitatis Dominicæ Pervigilio, absolutis vespertis, Portam Auream Vaticanam solemnè ritu Urbanus clausit.* Hæc an convenient cun' Adversa? Quidni? subjecit DULODORUS. At annus Pontificatus III. in hac exprimitur, perrexit NEARISTOZETUS, adèoque Portam non decursu anni completo tantum, sed minimum dimidio anno post Jubilæum completum rursus clausam arguit. Dividenda, respondit DULODORUS, quæ Tu conjungis. Annus Pontificatus IV. Numismatis atatem arguit, non tempus clausæ Portæ. Numismata facti alicujus memoriæ etiam annis factum sequentibus dicari solere, jam sæpius monui. Ego Pontificis habitum contemplor, quòd Regno redimitus portam claudat, cum tamen, ut Bonannus dicit, in ejusmodi ingressu Pontifex hoc non utatur; quanquam pag. 130. Alexandrum VI. portam aperturum, *paramenta solita, Regnum sive Tiaram sumpsisse*, ex Bruccardo docuerat. Sed his missis notare libet, ea quæ Pontifex portam clausurus manu portat, annon videlicet *Capsule illæ Plumbeæ* sint, *quas Urbanum aureis, argenteis, & æreis Numismatibus, suo nomine inscriptis, plenas in ipsa structura condidisse* memoratur? Res incerta est, exceptit NEARISTOZETUS; poterunt enim & lateres esse, quibus cemento junctis Porta claudi solet. Ego ad Inscriptionem respicio: *PONAT FINES SUOS PACEM.* Quid hoc? Annon Porta Pontificum *aperta* Pacem Populis nunciabat? Nunciabat parandam, respondit DULODORUS, sed partam nunciabat clausa, non minus ac apud Romanos, quibus Porta Jani clausa pacem significabat. Firmat opinionem hanc, non Urbani tantum in constituenda Pace Politica ardor, quam Inscriptionis rationem Bonannus adfert; sed & Votum Justi Rycquii, quo Caput XVIII. Tractatus de Anno Seculari Jubilæo terminat. Tale est:

FAXIT. DEUS. OPT. MAX.
 PACIFICATOR. ÆTERNUS.
 SICUT.
 OLIM. IN. PROFANA. RELIGIONE.
 PACE. TERRA. MARIQ. PARTA.
 AUGUSTUS. IMP.
 JANI. GEMINI. PORTAS. CLUSIT.
 ITA.
 URBANUS. OCTAVUS.
 RELIGIOSISSIMUS. PONTIFEX.
 DISSIDIIS. PRINCIPUM. CHRISTIANORUM.
 COMPOSITIS. HOSTIBUS. ECCLESIAE.
 ET. IMPERII. PERDUELLIBUS.
 TOTO. ORBE. TERRARUM. DEBELLATIS.
 NOVI. SÆCULLI. PORTAS.
 FELICITER.
 APERIAT. ET. OBSIGNET.

Quæ verba, licet & ipsa de Pace Politica loquantur, Numisma autem præcipuè ad Pacem animarum & Cœlestem pertinere videatur, similitudinem tamen inter Portam Sanctam & Portam Jani egregiè adstruunt. Subit

NUMISMATA PONTI-
NUMISMA ARGENTEUM

Ejusdem

URBANI VIII.

ADDITIS URBI PROPUGNACULIS CUSUM.

Bonannus aureum vulgavit, excepit NEARISTOZETUS. Vulgavit, respondit DULODORUS, inò & probè explicavit, *Urbanum*, asserens, *urbem* *Munibus cinxisse ea parte, quæ meridiano Sole illustratur: propositoque Numismate ea exhiberi, quæ à PORTA JANICULENSI, ad PORTAM usque, quæ dicitur DEI CAVALIGIERI, excurrunt: superare autem spatium unius miliarii, id est palmorum 9072: Mœnia autem inter PORTAM PORTUENSEM, & PORTAM MILITUM LEVIS ARMATURÆ, Unum verè miliarium implere, scilicet palmos 6670.* Hæc Bonannus, & ei fidem quis neget, de Urbi Roma scribenti? Res aperta est, respondit NEARISTOZETUS, Sed mihi denuò dubium ex numero nascitur, sequentem Inscriptionem intuere, Bonanno auctore in Porta Janiculensi exstantem:

URBANUS. VIII. PONT. MAX.

ABSOLUTIS. CIVITATIS. LEONINÆ. MONUMENTIS.

ET. MOENIBUS. AC. PROPUGNACULIS. AD. TYBERIM.

USQUE. EXCITATIS. IMMINENTEM. URBI. JANICULUM.

ET. TRANSTYBERINAM. REGIONEM. CIRCUMDUCENS.

PUBLICÆ. SECURITATI. PROSPEXIT.

ANNO. DOMINI. M. DC. XLIV. PONTIF. XXI.

Annus Pontificatus XXI. hic notatur, cum tamen Numisma anno XX. percussum, ipso Nummo noscatur. Facilis est responsio, respondit DULODORUS. Distinguendum inter opus ceptum & perfectum. Et quid si dicamus, eam partem, quæ in Nummo nostro expressa est, à porta scilicet Janiculensi ad portam militum levis armaturæ, anno XX. jam absolutam fuisse, imperfecta adhuc altera illa ad Portam Portuensem sive Tiberim? quæ proinde anno sequenti demum absoluta fuerit. Inscriptio sanè non de alterutra, sed de utraque parte loquitur. Duae literas, excepit NEARISTOZETUS, G. videlicet & M. Pontifici subiectas video. Quid hæc? an Artificis nomen exprimunt? Id idem, respondit DULODORUS; Legendæ enim GASPARDUS MOLO, quem Urbani VIII. Innocentii X. & Alexandri VII. Numismata edidisse, Molinetus auctor est. Nos ad alia transimus. Sequuntur

FIGURÆ ROMANORUM.
NUMISMATA ÆREA

55

Ejusdem
URBANI VIII.
ARCEM URBANAM
&

AUCTAM AD METAURUM DITIONEM CELEBRANTIA.

Senex Episcopus, inquit NEARISTOZETUS, in nubibus dextrâ Urbem præferens, sinistra Pedum Episcopale tenens, intra Lauream Castello imminet, inscribiturque SECURITAS PUBLICA. Quid hoc? Quis ille senex? Senex Episcopus, respondit DULODORUS, est *Sanctus Petronius Bononiensis*, Civitatis Patronus, quam proinde dextra præfert, adæque tutatur. Castellum quod cernis, arx est, quam in Agro Bononiensî, ad Pontificiam ditionem defendendam, Urbanus condidit, suaque de nomine *Urbanam* dixit. Patet id ex sequenti Inscriptione, quam ex Oldoino transcribimus:

URBANUS. VIII. PONT. MAX.

ARCEM. HANC. DE. SUO. NOMINE. URBANAM. NUNCUPATAM.
VALIDISSIMIS. PROPRIACULIS. GEMINOQUE. VALLO. GEMINAQ.
FOSSA. JUGIS. AQUÆ. FLUXU. REPERTA. CIRCUMDATAM.
UT. SOLL. PATENTIS. IN. DITIONEM. ECCLESIASTICAM. ADITUS.
HOSTICIS. ARMIS. INTERCLUDERETUR. PUBLICÆ. SECURITATI.
CONSULTUS. A. FUNDAMENTIS. EXCITATAM. ABSOLVIT.
ET. USUI. MILITARI. REBUS. OPPORTUNIS. INSTRUXIT.
ET. MUNIVIT.

Pulchra est Inscriptio, inquit NEARISTOZETUS, & simul Inscriptio Numismatis, SECURITAS PUBLICA, egregie dilucidat. Quid autem sub Pontificis ali? ANNUS MDCXXXI. respondit DULODORUS, qui cum anno Pontificatus VIII. coincidit: Nomen item Pontificis GAS. MOL. F. five *Gassardus Molo fecit*, ex quo simul patet, etiam literas G. M. quod diximus, in argenteo Nummo idem significare. Idem nomen, excepit NEARISTOZETUS, imò & idem annus etiam in Numismate altero cernitur. Quid hoc? An res expressa cum priore in idem tempus incidit? Id non dixeris, respondit

G 3

DULO-

NUMISMATA PONTI-

DULODORUS; Arx enim, si Inscriptioni fides, ab Urbano exstructa est anno MDCXXXVIII. Ita sonat:

FORUM. GALLORUM. FLORENTE. ROMANO. IMPERIO.
 NOBILISSIMUM. EMILIAE. VIAE. OPPIDUM.
 HIRCII. ET. PANSAE. ROMANORUM. CONSULUM. ADVERSUS.
 MARCUM. ANTONIUM. CASTRAMETATIONE. AC. VARIIS.
 DEINDE. INTER. BONONIENSES. ET. MUTINENSES. PRAELIIS.
 NOBILITATUM. IN. MARTIS. DITIONEM. SIC. TANDEM. CESSIT.
 UT. ARCE. MUNITISSIMA. ILLI. ADJECTA.
 URBANUS. VIII. PONT. MAX.
 TOTIUS. ECCLESIASTICI. IMPERII. PROPUGNACULUM. DELEGERIT.
 ET. PRISCUM. SPLENDOREM. A. JURE. INTER. CIVES. DICENDO.
 UTILIUS. IN. HOSTES. IGNE. FERRO. PROPULSANDOS. IMMUTARIT.
 ANNO. DOMINI. M. DC. XXXVIII.

Si hoc ita sit, recessit NEARISTOZETUS, quomodo conciliabimus, quod in Nummo Anno MDCXXXI. legitur non minus ac in posteriore? Duplici via id poteris, exceptit DULODORUS, vel statuendo, Numisma sub munitiois principia cūsum, Inscriptionem autem opere perfecto positam esse; Quidni enim septem anni in structuram Arcis credantur absumti? vel etiam, id quod verisimilius est, artificem cudendo, eandem Adversam utrisque Aversis adhibuisse, id quod hodiernum fieri afolet, artificum quidem commodò, non levi autem interdum cum veritatis damno. Res sanè in proposito vel inde magis elucet, quòd ex alià Inscriptione patet, Ditiones ad Metaurum Anno MDCXXXI. auctas, qui in utroque Numismate legitur: adèò, ut inde facile colligas, Adversam ad posterius Numisma propriè pertinere, ad prius autem, nescio an satis accuratè, traductum esse. Verba Inscriptionis eò libentius addo, quòd clarius & explicant, quibus in partibus Ditiò aucta fuerit. Ita habent:

CIVITATES. ET. DITIONES. DUCATUS. URBINI.
 NOMINE. COMPREHENSÆ.
 QUAS. A. ROMANIS. PONTIFICIBUS. FELTRIA. PRIUS.
 DEINDE. RUVERIA. FAMILIA. BENEFICIARIO. JURE.
 POSSEDEBAT.
 IN. FRANCISCO. SECUNDO. EXSTINCTA.
 UTRIUSQUE. SOBOLE. IN. LIBERAM. APOSTOLICÆ. SEDIS.
 DOMINATIONEM. CONCESSERE.
 URBANO. VIII. PONT. MAX. ANNO. SALUTIS. M. DC. XXXI.

Urbini Ducatum Inscriptio memorat, exceptit NEARISTOZETUS; At ego in Numismate *Metaurum* lego. Res eòdem cadit, inquit DULODORUS; Metaurus enim, est fluvius Urbini Ducatum alluens, vulgò *Metro* dictus. Non autem in Numismate tantum, sed & in alterà Inscriptione is nominatur, ex qua & apparet sub *Ditione*, Ditionem Ecclesiæ intelligendam esse. En verba!

URBANO. VIII. PONTIFICI. MAX.
 QUOD. POST. AUCTAM. AD. METAURUM.
 ECCLESIAE. DITIONEM.
 METAURIENSE. DURANTIS. CASTRUM.
 CIVITATIS. JURE. DONAVERIT.
 LOCUMQUE. OB. COELI. SALUBRITATEM,

FIGUM ROMANORUM.

35

URBINATIUM. DUCUM. SEDEM.
 ADDITO. EPISCOPO.
 SALUBRIOREM. ANIMIS. PROCURAUERIT.
 AC. DIOECESIS. FINES. EXTENDERIT.
 URBANIENSES.
 UT. QUOTIES. NOMINENTUR.
 TOTIES. ACCEPTI. BENEFICII. ADMONEANTUR.
 CONDITORI. SUO. POSUERUNT.

Inscriptionem hanc, inquit NEARISTOZETUS, recordor & Molineto citatam, qui inde Puellam in Numismate expressam Urbaniæ typum, ait, referre, manuque gestare Ecclesiam Urbis Cathedralis, quam Urbanus condiderit. An Molineto, respondit DULODORUS, hac in parte subscribendum sit, dubito; Romam enim hanc Puellam esse, non ex habitu tantum, sed etiam ex subscriptione indubium est: indeque subit conjectura, annon Ecclesia, quam Roma eleuat, Divi Petri potius sit, indigetque simul cum Inscriptione, *D. Petri Patrimonium & sedem, auctâ ad Metâurum ditio, elevari?* Bonannus, reposuit NEARISTOZETUS, Romam quidem agnoscit, Templum autem Ecclesiam Cathedralis Durantis oppidi, arbitratur esse, quod Urbanus in urbem erexit, & Episcopatu donavit. Minimum, respondit DULODORUS, non ablutit a figurâ Templi Divi Petri in Vaticano, Numismati Pauli V. impressâ. Sed hac retegisse sufficiat. Pergimus ad

**NUMISMA ARGENTEUM
 INNOCENTII X. P. M.**

Cum

AQUA VIRGINE IN FORUM AGONALE DEDUCTA.

Numisma incognitum non est, excepti NEARISTOZETUS. *Forum Agonale*, verbis Molineto utor, *ubi olim Agonales ludi, seu certamina, agebantur, elegantissimè ornavit Pontifex, non solum eximio Pamphiliorum Palatio, & æde sacra B. Agnetis; sed & fonte limpidissimo ex AQUA VIRGINE, quasi AD ABLUENDUM CRUOREM AGONALIUM CERTAMINUM deducto, in scopuli prærupti formam, largò aquarum undique labentium cursu divite. Illic simulacra quatuor ingentia fluminum ex marmore incumbunt, quæ Orbis partium quatuor primarios designant fluvios, DANUBIUM scilicet, GANGEM, NILUM, & AMAZONIUM, cum symbolis Animalium & Plantarum, quæ juxta eos crescunt & aluntur. Opus totum in ejus apice coronat Obeliscus Ægyptiacus, cui hæc apposta est Inscriptio:*

INNO.

NUMISMATA PONTI-
 INNOCENTIIUS. X. PONT. MAX.
 NATALI DOMO. PAMPHILIA.
 OPERE. CULTUQUE. AMPLIFICATA.
 LIBERATAQUE. IMPORTUNIS. EDIFICIIS.
 AGONALI. AREA.
 FORUM. URBIS. CELEBERRIMUM.
 MULTIPLICI. MAJESTATIS. INCREMENTO.
 NOBILITAVIT.
 OBELISCUM. AB. IMPERATORE. CARACALLA.
 ROMAM. ADVECTUM.
 CUM. INTER. CIRCI. CASTRENSIS. RUDERA.
 CONFRACTUS. DIU. JACUISSET.
 INNOCENTIIUS. X.
 AD. FONTIS. FORI. QUE. ORNATUM.
 TRANSTULIT. INSTAURAVIT. EREXIT.
 ANNO. SALUTIS. M. DC. LI.
 PONT. VII.

Hæc Molinetus, & ad propositum quàm apte? Fateor, inquit DULODORUS, nec ad lucem habeo quod addam. Nihil? inquit NEARISTOZETUS, Quæ igitur ratio, ut Numisma denuò proponatur? duplex, respondit DULODORUS, mutilata inscriptio, & annus in adversa expressus. Inscripção non tantùm, ut apud Molinetum: ABLUTO AQVA VIRGINE, habet; Sed plenus: AGONALIUM CRUORE ABLUTO AQVA VIRGINE, qualiter etiam exhibuit Giacconius. Memini, inquit NEARISTOZETUS. De anno autem velim doceas; Cùm enim, ut ex historia patet, Innocentius noster anno MDCXLIV. ad Pontificatum pervenerit: in inscriptione autem Obelisco apposita, annus VII. occurrat, quomodo in Numismate Annus Jubilæi, & MDCL. notari potuit? Nonne annus Jubilæi, annus Pontificatus VI. fuit? Fuit sextus, respondit DULODORUS, & fuit etiam septimus. Electus est Innocentius Anno MDCXLIV. die 14. Septembris. Hinc consequens est, Annò Jubilæi sive MDCL. dicta die 14. Septembris eum annum VI. implevisse, reliquos autem dies annò septimò annumerari: adeò ut jam clarum sit, Numisma nostrum, si credatur esse percussum anno Pontificatus VII. percussum esse annò Jubilæi ad exitum vergente. Interim non nego, & Obeliscum annò MDCLI. ad 14. Septembrem usque inscribi, & Numisma toto anno Jubilæi percuti potuisse; Quæ enim necessitas, ut hæc eòdem tempore credantur facta? Sed valeant minutæ. Succedit

57

FIGUM ROMANORUM.
 NUMISMA ARGENTEUM
 ALEXANDRI VII. P. M.

Cum
 TEMPLO VIRGINIS MARIÆ A PACE, OB RESTITU-
 ENDAM PACEM HISPANO - GALLICAM
 PERCUSSUM.

Restituendam? inquit NEARISTOZETUS. Quidni restitutam? in eo enim video differe hoc Numisma ab Eo, quod Bonannus protulit. Bonannus ait, Numisma suum anno 1636. percussum esse; Hoc autem anno Pontificatus IV. id est anno Christi 1639. signatum, ex ipso nummo noscitur, eodem videlicet, quò & Pax illa Hispano-Gallica coaluit. Pax Hispano-Gallica, respondit DULODORUS, coaluit anno 1639. fateor, sed mense Novembri. Cum igitur conflet, Alexandrum anno 1635. die Aprilis septimo, electum esse, sequitur annum Pontificatus IV. eodem mense anni 1639. jam completum fuisse, quò mense tamen pax nondum coaluerat. Sed quid multa? cum tamen & inscriptio pacem *restituendam* arguat? DA PACEM DOMINE IN DIEBUS NOSTRIS! Templum hoc inscribitur, quod non orasset Pontifex, si pacem jam restitutam scivisset. Notandum autem Numismata diversis temporibus percussa, ad *vota* referenda esse, diversis temporibus repetita, id quod ex Inscriptionibus à Bonanno publicatis patet. Eas ecce!

VIRGINI PACIS.

VOTA. PRO. ORBIS. CHRISTIANI. CONCORDIA.
 AC. TRANQVILLITATE. DUDUM. SUSCEPTA,
 ÆDE. ILLIUS. AUCTA. ET. EXORNATA.
 ALEX. VII. PONT. MAX.
 SUPPLEX. REPETIT.
 ANNO. M. DC. LVI. PONT. II.

QVOD. VOTIS. REPETITIS.

AD. CHRISTIANÆ. REIPUBLICÆ. TRANQVILLITATEM. COELITUS,
 IMPETRANDAM.
 TEMPLUM. MAGNÆ. VIRGINI. PACIS.
 ARBITRÆ. A. SIXTO. V. ERECTUM. INSTAURAVERIT.
 SACELLIS. ILLUSTRATIS. ET. MAGNIFICENTIVS. EXCULTIS.
 EXCITATA. PORTICU. ET. NOBILIORE. FRONTE. AREA.
 VIISQVE. AMPLIFICATIS. AUXERIT. ORNAVÉRIT.
 D. CONSTANTINUS. DE. RAPHAELIS. ABBAS. ET. PROCURATOR.
 GENERALIS. ET. CANONICI. REGULARES. LATERANENSES,
 PARENTI. BENEFICENTISSIMO.
 ANNO. SALUTIS. M. DC. LVII.

H

Hæc

Hæc Inscriptio, inquit NEARISTOZETUS, apud Bonannum Pacem *impetratam* loquitur: Loquitur Templum *inlauratum*, cum tamen anno 1657. quò ea concepta est, Pax nondum fuerit, adeòque nec vota soluta præsumi possint? Hoc sanè si verum, nescio quomodo verum esse possit, quod Bonannus ait: *Hoc templum*, inquit, *Alexander*, cum Pacem summè desideraret inter Christianos, plurimas preces Deo fundens, ut præsidium Veiparæ mereretur, se reparaturum vovit, statimque manum admovit, CUM inter Reges EST PAX PUBLICATA. At Pax conclusa est demum anno 1659. ut supra audivimus. Mihi, respondit DULODORUS, hic à Bonanno abire, & cum Inscriptioribus sentire licebit. Ædem auctam & exornatam eæ loquuntur; Pacem conclusam non loquuntur; in priore enim apertè VOTA PRO ORBIS CHRISTIANI CONCORDIA AC TRANQUILLITATE SUSCEPTA: Et in posteriore Vota non OB, sed AD tranquillitatem, non *impetratam*, sed *impetrandam*, legi debent, Ita sanè exstant inter eas, quas Ciacconius collegit: adeò, ut vigore harum contra Bonannum rectè asseras, Templi restaurationem statim cum votis susceptam fuisse. Sed transeant hæc. Sequuntur

NUMISMATA AUREA
CLEMENTIS IX. P. M.

Cum

LOTIONE PEDUM, ET PROCESSIONE IN VATICANUM, OB
PACEM ANNO 1667. AOVISGRANI SUBSCRIPTAM.

Pax ea, inquit NEARISTOZETUS, rursus inter Regem Galliarum & Regem Catholicum facta est. Quid igitur ea ad Pontificem? Pontifex, excepit DULODORUS, suis monitis & autoritate eam conciliaverat. Ita sanè Rex Galliæ in literis die 16. Aprilis datis: *Sanctitatis Vestre Autoritas, ob Venerationem, quam nos uni ipsius Personæ hac in re detulimus, Pacem inter omnes Christianos Principes sanxit.* Sed plenius res innotescit ex verbis, Conditionibus Pacis præfixis, quæ ita habent:

Notum sit omnibus &c. Autoritate & Curis Paternis Sanctissimi Dn. Clementis Papæ IX. assiduisque & ferventibus Sanctitatis sue cohortationibus, & officis, cum per plurimas manu sua scriptas literas, tum per operam à Jacobo Cardinale Rosfighio, Nepote suo, ad nos ablegato, & ab Extraordinariis suis Nuntius egregie navatam, &c.

Testi-

Testimonia clara sunt, inquit NEARISTOZETUS, an autem & annus congruit? Annum Pontificatus II. Numisma præfert. An is cum anno Pacis coincidit? Minimum, respondit DULODORUS, ei non contradicit. Clemens Pontifex factus est Anno 1667. die 20. Junii. Pax autem Aquisgrani subscripta Anno 1668. die, ut Bonannus habet, 2. Maji. Secundo Maji, excepit NEARISTOZETUS, ad eoque Anno Pontificatus primò adhuc. Ita est, respondit DULODORUS; sed Annus in Nummo expressus non ad annum pacis pertinet, sed ad annum signati Numismatis, & quidni etiam celebrata processio- nis, quæ in averfa visitur? Hæc sanè prius non celebrari, imò nec Numisma signari poterat, quam pacem factam Pontifici innotuisset, id quod non nisi lapsu plurium dierum, & si Bonanno fides, d. 6. Junii demum factum est. Et quis non judicet, etiam fabricam Numismatis, & apparatus processio- nis aliquantulum temporis abstulisse? ad eoque rectè Annum Pontifi- catus II. appositum esse? Notabiliter autem in subscriptione averfa dicitur, non *Pace Populis concessâ*, sed *Pace Populis SUIS concessâ*, ut scilicet Populi Romani Catholici indigaretur, licet Rex in allatis literis ad omnes Principes eam extendat. Pax, respondit NEARISTOZETUS, præcipue ad Romano- Catholicos spectabat, utpote inter Gallos & Hispanos restituta, quos sub Po- pulis Domini hic Pontificem indigitare, mirum non est; Licet enim omnes gen- tes Domini Populi sint: Licet item & Protestantes Christiani, jure tantò ma- jore, quanto propius Christum contingunt; tamen ut Judæi propriissimè Dei Populus erant, ita hic Pontificem Romanum Romano-Catholicos, Gallos & Hispanos, propriissimè Populos Dei nuncupare, quis miretur? Nota est homi- num persuasio, respondit DULODORUS. Quilibet suam fidem reliquis præcellere putat. Mihi Pontificis moderatio placet, qui non tantum præem suâ operâ restitutum, non sibi, sed *Domino* adscripsit; sed etiam, ut debitas Deo gratias referret, ut Bonannus loquitur, præter lætitiæ signa, festivis igni- bus ac Tormentorum explosione data, solemnem *supplicationem* indixit, in qua, quod in Numismate adu- nbratur, *cum universo Urbis Clero Vaticanam Basili- cam Pontifex ipse pedes adiret*, ibidem sacro interfuit, solemniter celebrato ab Eminentissimo Francisco Cardinale Barberino, Sacræ Romanæ Ecclesiæ Vice- Cancellario, ut Deo Gratiæ *ob Pacem Populis concessam* redderentur. Pontifi- cem, excepit NEARISTOZETUS, in Numismatis averfa, inter Clerum non observo. Mitris Pontificalibus omnes ornati sunt, nec quisquam à reli- quis differt. Is Pontifex est, respondit DULODORUS, cujus Mitra retrò Pyramidem eminet. Id vel inde intelligis, quòd alius *Mitratus* ejus pallium à tergo colligat. Quòd autem *Mitra* & non *Regno* utatur, humilitatem sapi- pit, imò & distinguit actiones; Regno enim in signum Imperii Pontifex, sed rarò utitur, Mitra autem in signum Pontificatus, & ferè semper: Proinde, cum hic gratias Deo referat pro Pace Populis concessa, quod Pontifici præcipuè convenit, rectè utique videbitur Mitra usus, & non Regno. In adversa, inquit NEARISTOZETUS, nec Mitram nec Regnum gestat. *Camelaucio* tegitur, respondit DULODORUS, de quo si plura desideres, adi Bonannum sub Pio II. Ego ad prius Numisma transeo. Nihil hic novi est, excepit NEARISTOZETUS, nisi forsân lotionem pedum, quæ hic adumbratur, anno Pontificatus I. Pontifices celebrasse contendas; nam & sub Paulo V. huic an- no jungebatur. Celebrari solebat, respondit DULODORUS, non primo tantum anno, sed & sequentibus; & quidem eodem interdum anno pluries, id quod Bonannus sub Pio V. notat, ubi plura ad hunc ritum observatu digna ad-

duxit. Ego autem non hoc, sed metalli differentiam hic denuo admiror, quod Bonannus, qui Numismata Pontificum ex variis Cimeliariis collegit, utrumque, quod hic ex auro produximus, Numisma tantum ex aere dederit. Id gloriae Cimeliarii Regii cedit, inquit NEARISTOZETUS, quam & dignis laudibus Italia vehet, si Pontificum suorum decora ei tam insigniter curae fuisse intelligat. Subit

NUMISMA ARGENTEUM
C L E M E N T I S X . P . M .
 PIETATEM IN PATRIAM CELEBRANS.

Hoc Numisma, inquit NEARISTOZETUS, Bonannus & ipsum aereum dedit, indeque gaudeo, idem & argenteum hic occurrere. Metallum, subjecit DULODORUS, me non afficit, sed afficit Pontificis effigies, imò & totum Numisma; faberrime enim factum est, & genio suo prodit, HAMERANI artificium esse, cujus & nomen adscriptum legimus. Effigies, exceptit NEARISTOZETUS, non tantum Pontifice, sed & nobilitate gentis, ex qua prodiit, dignissima est. ALTERIA vocatur, Romana illa, quæ vel nomine *consuetudinem* exprimit. Non gentem, subjecit DULODORUS, sed Personam contemplamur, Virum, ut Bonanno audit, *morum probitate ac modestia eximium*, qui cum annum octuagesimum ageret, die 29. Aprilis Anni 1670. Pontifex electus est: quam tamen dignitatem agrè, & non nisi validissimis rationibus indutus suscepit, inde *Clemens* dictus, qui antea *ÆMILIUS* appellabatur, sacraque tiarâ, tribus coronis ornata, insignitus die undecima Maji, à Cardinale Landgravio de Hassia. Sed hæc, & alia huc pertinentia, Bonannus docuit. Ego ad averfam propero. Averfam, inquit NEARISTOZETUS, jamdudum explicavit, non Bonannus tantum, sed & Claudius de Molinet. Hic Charitatem Romanam agnoscit, eaque ait commendari pietatem Pontificum erga Populum Romanum, cum scilicet annonæ penuriâ laboranti effusus charitatis visceribus subvenit: Ille Historiam ex Valerio Maximo repetit l. 5. c. 4. ubi filia matrem in carcere lacte suo sustentasse, eaque pietate ei vitam obtinuisse, latius docetur. Hæc historia, exceptit DULODORUS, quid huc faciat? non video, cum Filia non matrem, sed Patrem in Numismate lectet. Videtur id sensisse Bonannus, subjecit NEARISTOZETUS; idè enim & alteram illam de *Pero Cimonem Patrem lactante* subjecit, cumque ad facti memoriam pictamque imaginem homines admiratione attonitos memorasset. Nos, inquit, *in pietate Clementis recentia pro veteribus intuemur*; Ille enim cum Italia terre motu contremuisset, plurium Civitatum passus esset excidium, Ariminum Templorum ruinam, etiam multarum solutionem, Civium stragem, quibus jacuit pene in se ipso sepultum, omnia tamen brevi, & ad meliorem formam restituit,

tuit, aurò Pontificiò ex arario liberaliter erogató. Terræ motus hic, subjecit DULODORUS, anno 1672. accidit, cùmque Numisma annò Pontificatus III. signatum sit, ut titulis adjectum est, tertius autem Clementis annus à die 29. Aprilis ejusdem anni fluxerit, apertum est, Bonanni rationem valere, Molincti cadere, quòd nec in Pietate Romanâ hic, nec in largitione annonæ subsistendum; sed omninò ad opem, afflictæ terræ motu Italia, à Pontifice præstitam, respiciendum sit. Pontifex Pater dici solet, regessit NEARISTOZETUS, ejusque filia est Ecclesiâ; Quid igitur si hujus senium adumbretur, quò Pontifex, velut in carcere, contabuillet, nisi filia suæ, id est Ecclesiæ lacte, sive doctrinâ & obedientiâ recreatus fuisset? Nova hæc foret opinio! exclamavit DULODORUS. Cùm autem & annus & historia Bonanno saveant, Ego eum non derelinquerem, idque eò minus, quòd Ejus sententia ad dictamen Emblematis Heroïci concepta sit: Emblemata heroïcum autem in Numismatibus, quibuscunque inventis potius credendum sit. At, inquit NEARISTOZETUS, si Emblemata heroïcum hic locum habere debeat, Pontifex sub filia, Italia sub Patre Simone intelligitur? Omninò, respondit DULODORUS, & me quidem iudice optimè; aperta enim est & verissima comparatio, ut Pero patrem Simonem in Carcere lactavit, eoque & *vificavit* & *beavit*, ita & Pontifex Patriam suam terræ motu concussam: Patriam, inquam, suam, adeoque Italiæ filius; Romanum enim fuisse, ex nobili Alteriorum Familia, Tu ipse suprâ passus es. Succedit aliud

NUMISMA ARGENTEUM

Ejusdem

CLEMENTIS X. P. M.

PORTAM JUBILÆI AUREAM RESERANTIS.

Quod vel idèò producendum arbitror, quòd à Bonanni æreis non tantum & ipsum metallo diversum; sed etiam, quòd alia chronographia insignitum sit. Annus MDC LXXV. inquit NEARISTOZETUS, ut in hoc, ita & apud Bonannum legitur. At non annus Pontificatus Maximi VI. repositus DULODORUS, nam in indice Bonanni annus V. huic nummo assignatur. Id mirum, subjecit NEARISTOZETUS, cùm tamen Reseratio Portæ certam diem requirat. Reseratio Portæ, respondit DULODORUS, anno MDCLXXIV. die 24. Decembris facta est, indeque si hanc respicias, nec annus MDC LXXV. rectè positus erit. Notandum autem, Annum MDC LXXV. annum Jubilæum denotare, cui Reseratio Portæ initium fecit, sive supputatione naturali, ab ingressu Solis in Capricornum sive ratione Ecclesiastica à nativitate Christi. Notandum deinde, ad opinionem Pontificiorum, inscriptionem Numismatis per totum anni Jubilæi decursum veram fuisse; usque enim extremum ejus diem dicere potuere: APERUIT DOMINUS THESAURUM SUUM. Hòc

positò jam constabit, utrumque annum & V. & VI. locum habere; Quintus enim Pontificatus annus duravit usque ad diem 29. Aprilis, indeque incepit Annus VI. adeò ut Bonanni Numisma apertè à nostro diversum sit, utpote ante diem 29. Aprilis percussum, cum nostrum ex ratione chronologica post diem 29. Aprilis rectè projiciatur. Dolendum, inquit NEARISTOZETUS, non Molinetum tantum, sed & Bonannum plerisque in Numismatibus Capita Pontificum omisit; ex horum enim cultu & inscriptione, ut video, non exigua averis lux affulgere potest. Rectè sentis, subjecit DULODORUS. In proposito sanè, non tantum Numismatis aras, sed & artifex in dubium venit, propositum HAMERANI esse, ex adscripto nomine minutissimisque Vestis Pontificia ornamentis clarum est. Quis autem eidem adscribere ausit, & Numisma Bonanni, adversà tibi hæc occurrunt omittà? Eorum hæc culpa est, inquit NEARISTOZETUS, qui Libros edentes sumtibus parcunt, cum tamen interdum scitius esset, libros non edere, quam intemptivà avaritià Res, in eis proponendas, mutilatas proponere. Illud si nihil juvat, at nec nocet; hoc autem falsas ideas inducit, adeoque opiniones generat, procul ut plurimum à vero aberrantes. In proposito, excepit DULODORUS, id tantopere non metues, cum nostro error suppleatur, & Reseratio Portæ res nota sit: Licet Clemens noster majori, quam alii, pompâ eam peregerit. Bonannus rem pluribus, ex quo sequentia tantum, utpote Numismati convenientissima, addo: *Ubi Pontifex ad Portam pervenit Aurcam, acceptò malleò è manibus Cardinalis Alterii ter percussit, dicens ad quemlibet ictum: APERITE PORTAS. Deinde recessit, & Porta rotarum beneficio statim sublata est, & absolutis precibus primus omnium per Portam Auream, Basilicam ingressus est.* Hæc, inquit NEARISTOZETUS, si re ipsâ ita gesta fuerint, nescio annon Numismati contradicant; Aperte enim in hoc Porta Aurea Basilicæ affecta cernitur, & quidem sub ipsum Reserationis actum, cum tamen post actum Reserationis *rotarum beneficio sublata*, & tum demum Pontifex per eam, Basilicam ingressus dicitur. Vocabulum *Porta*, respondit DULODORUS, mihi videtur ambiguum; Porta enim, quæ rotarum beneficio sublata dicitur, proculdubio pro Janua, aut lateribus sumenda erit, quibus Porta Aurea clausa fuerat. Sed hoc in medio relictum esto! Succedit

NUMISMA EX ÆRE AURATUM
INNOCENTII XI. P. M.
 FOEDUS CONTRA TURCAM SPIRITUI SANCTO
 COMMENDANTIS.

Idem hoc, inquit NEARISTOZETUS, etiam apud Bonannum prostat. Sed mutilum, respondit DULODORUS; *Primo* enim Adversa abest, cum tamen

tamen ea non Pontificis tantum effigiem, sed & annum Pontificatus VIII. imò & nomen artificis HAMERANI exhibeat. *Secundò*, abest inscriptus Mensæ ANNUS DOMINI M DC LXXXIII. qui tamen omnino necessarius est, ut annus fœderis noscatur. *Tertiò*, abest Inscripção Circuli exterioris: AD MAJOREM DEI GLORIAM. ET ECCLESIE SUE INCREMENTUM. quibus verbis finis & fœderis & commendationis Pontificiæ adumbratur. Ultima hæc, excepit NEARISTOZETUS, Bonannus in Commentario posuit, ubi & demonstrat, sub quadruplici, quod aræ impositum cernimus, ornamenti genere, ipsum Pontificem Summum, INNOCENTIUM XI, LEOPOLDUM Imperatorem, JOHANNEM III. Polonorum Regem, & M. ANTONIUM JUSTINIANUM Venetorum Ducem indicari. Hoc bene, inquit DULODORUS, servatumque ab artifice dignitatis ordinem velim observes. In medio videlicet, ad dextram posita est Tiara Pontificia, ad sinistram autem Corona Imperialis: Has claudunt à dextra Corona Polonica, ad sinistram autem Pileus Ducalis Venetorum. Id video, inquit NEARISTOZETUS, & miror, non tantum quòd Bonannus etiam ad fœdus prioris anni, inter Imperatorem & Regem Poloniæ videatur respicere, cum tamen annus adjectus, imò & Coronarum numerus id excludat; Sed etiam, & quidem præcipue, quòd inter fœderatorum Coronas etiam Tiara Pontificia ponatur, cum tamen fœdus hoc tantum *trium* fuerit, IMPERATORIS videlicet, REGIS POLONIÆ & DUCIS VENETORUM, id quod etiam Bonannus agnoscit, *Triplex* hoc fœdus appellans. Triplex, respondit DULODORUS, sed Patrocinate Pontifice; Hic enim, licet fidem suam solenni juramentò non adstrinxerit, tamen fœderis author fuit: & Juramenti, quò id firmatum est, & testis & vades. Juramentum, inquit NEARISTOZETUS, Romæ coram Pontifice solennique Cardinalium confessu, Anno 1684. Pontificatus Innocentii VIII. præstitum esse, ex Instrumentis, ipsaque juramenti formula, à Bonanno publicatis, constat: undè simul & discimus, pro *Imperatore*, D. Carolum Episcopum Sabinensem S. R. E. Cardinalem; pro *Rege Poloniæ*, D. Carolum S. R. E. Card. Barberinum; pro *Duce Veneto* D. Petrum Episc. Tusculanum S. R. E. Card. Otobonum juramentum præstitisse; Sed his non obstantibus non video, quò jure Tiaram suam fœderatorum Coronis Pontifex addiderit? Si hoc parum putas, respondit DULODORUS, scito Pontificem ad fœdus plus contulisse, quam ullum fœderatorum, non tantum quòd ipse militem miserit, sed præcipue quòd ingentes pecuniarum summas iis submiserit: qua de re Theatrum Europæum testimonium nunquam intermoriturum perhibet, adeò ut non precibus tantum, sed & ipsà re fœderatis, se non tantum *amicum*, sed & *plusquam fœderatum* exhibuerit: id quod causæ esse potest, ut Tiara ejus inter Coronas fœderatorum appareat, cum interim Spiritui Sancto, qui sub radiante Columba descendit, fœderis firmitatem ardentè commendet: HABETO NOS FOEDERATOS! exclamans. Imò & votum addens: ET SERVIEMUS TIBI! Hoc idem est, reposuit NEARISTOZETUS, quod & in exteriori circulo legimus, ut supra ostendisti. Quid autem mensa, cui coronæ hæc impositæ sunt? An fulcri tantum rationem obinet? Mensam si statuas, respondit DULODORUS, quod & me fecisse recordor, forsam arbitraberis: sed muto sententiam, Aramque esse decerno: quò positò, apertum est, non fulcri tantum rationem, sed & sanctitatis concurrere, quòd fœdus hoc non fluxum sit, humanisque viribus, sed sanctitate Divinà fulciatur; Id enim ejus vinculum coram Pontifice solenni juramento firmatum, luce meridiana clarius demonstrat. Subit

NUMI.

NUMISMATA PONTI-
 NUMISMA ARGENTEUM
ALEXANDRI VIII. P. M.
 Cum
 ZODIACO DUO HEMISPHERIA JUNGENTE.

Quod Numisma meritò produco ; Licet enim Bonannus id jam publicaverit, Lectoris tamen perspicacitati permittit, an assequi possit, quid Symbolò hòc Author voluerit? Recordor, inquit NEARISTOZETUS, & quidem, nisi fallor, Bonannus Authorem ignotum facit, cum tamen sub ala Pontificis nomen *Hamerani* legatur. Quid autem? Annon Bonannus ad Gentilitia stemmata familiae Ottobonae proiudi posse, eleganter omninò conjicit? eò quòd in illis Zona, transversum ducta, campum colore viridi & cyaneo bifariam fecet, color autem cyaneus *Calum*, viridis autem *Tellurem* indicare possit. adèque cum lemmate MUNIT & UNIT optimè etiam de Pontifice enunciari; Sicut enim Tellurem cœlumque *Munit* & *Unit* hæc Zona, ita terram cum cœlo Alexander *univit*, cum Pontificiâ potestate B. Laurentium Justinianum inter Sanctos adscripsit. Ita Bonannum sentire, exceptit DULODORUS, non nego: nec forsân adedè malè, cum & in pallio Pontificali sanctum aliquem, caput stellis circumdatum videam, qui proculdubio ille Laurentius Justinianus fuerit. Imò & illud assertum iuvare poterit, quod in hemisphærio Aqueo-terrestri figura Italiae cum adjacentibus Insulis & Maribus liquidò nescatur: unde dubitari non potest, quin lemma *munit* & *unit* non ad hemisphærium tantum cœlestè, quod suprâ Zodiacum stellis & nubibus signatur; sed etiam ad terrestre pertineat, quòd scilicet Pontifex utrumque, & Cœlum & Terram, & *munit* & *uniat*. Quaquam artifex non adedè concinnè hemisphærium Terræ eadem circuli magnitudinæ exhibuerit, quâ & Cœlum, cum tamen hujus respectu Terra vix globuli minoris mensuram expleat: Non adedè concinnè Zodiacum duplici fasciâ, duplicique signorum ordine conspicuum dederit, cum tamen non hòc situ Astronomis Signa ponantur, sed sex supra horizontem apparentibus, sex reliqua sub eodem latere soleant. Benè hoc observas, inquit NEARISTOZETUS, nec ego video, quòmodo factum excusare possim, nisi fortè signa idèò duplicata asseras, ut & hemisphærium latens designetur. At hoc, reposuit DULODORUS, aptius intelligeretur, si Zodiacus simplex tantum esset, & altero tantum signorum ordine radiaret; ita enim spheram verè *munit* & *uniret*, cum nunc, ubi apparet tantum hemisphærium ambit, eam nec *munit* nec *uniat*. Alii hoc dubium solvant, subjecit NEARISTOZETUS. Nobis sufficere potest adstructa Bonanni conjectura, quæ utique de vero Emblematis sensu nos dubitare non sinit. An in omnibus suffragari possim, inquit DULODORUS, ego adhuc dubito. Quid enim? annon, si

fi unica de adscripto Sanctorum cætui Laurentio Justiniano ratio valeat; Annon, inquam, hoc gloriæ Pontificis derogabit? Sedulitatem Ego, & efficaciam muneris pastoritii adumbratas crediderim, quibus non unum tantum Sanctum; sed totum orbem Catholico-Romanum videatur salvere voluisse. Id sane innuit aliud Numisma, OPT. ORBIS PASTORI, inscriptum; Fides enim Orbis Pastor & *munit* Gregem & *unit*: *Munit* contra fidei hostes, *unit* & inter se & cum Deo & Sanctis. Dum de Sanctis loqueris, excepit NEARISTOZETUS, commodè quæsierim, annon sub stellis ii adumbrentur? Et dum de Orbe; annon de sola Italia cogitandum sit? cum hæc potissimum in Sphæra appareat? Italiam sane cum primis Pontifices contra vim hostium, etiam Politicorum, *munire*, cumque in finem etiam fœderibus, cum aliis potentis, *unire* solent: Et cum Pontifex hic natione Veneris fuerit, annon rectè dicatur *munire* & *unire* Italiam, viribus Vencorum, viribus Pontificiis adjunctis? Hæc in medio sint, subjecit DULODORUS. Sequuntur

NUMISMATA
ARGENTEUM ET ÆREUM
INNOCENTII XII. PONT. MAX.
CREATIONEM ET VOTA PUBLICA CONTINENTIA.

Non creationem, inquit NEARISTOZETUS, sed creationis tempus; Ita enim in priore legitur: INNOCENTIUS. XII. PIGNATEL. NEAP. PONT. MAX. CREATUS. D. XII. JULII. M. DC. XCI. & in posteriore circa effigiem: INNOCentius XII PONTifex MAXimus CREATUS Die XII. JULII. MDCXCI. At, inquit DULODORUS, annon in utriusque averfa, imposita Clypeo Corona Pontificia, prominentesque juxta eam claves, creationem aperte evincunt? Clypeus enim tres ollas exhibet, gentilitium Pontificis insigne, quod ut primum Numisma habet, *ex antiquissima Pignatellorum Neapolitanorum familia natus esset*, quæ ollas nigras, quas Italicè *Pignatellas* vocabant, in campo aureo ostentaret. Ternas, inquit NEARISTOZETUS, de earum origine opiniones enarrat Bonannus. Ego, respondit DULODORUS, duas priores præfero, quod tertia ollas igne repletas statuatur, quales in Nummo non sunt! Priores, inquam, quæ primum ejus Gentis tres ollas argenteas, fumo obductas, ex palatio hostili Constantinopolitano rapuisse statuunt, indeque à Rege Ro-

gerio hoc infigne fortitudinis suæ nactum esse. Hæc patent, inquit NEARISTOZETUS; at non æquè, cur *Justitia & Pax*, insignia Pontificia extollentes, VOTA PUBLICA inferbantur? An quòd publicè voveretur, ut Justitia & Pax Pontificatum Innocentii nobilitarent? Rem acu, respondit DULODORUS, idè enim & alia Numismata apud Bonannum prostant, quorum in uno Columba radiata subscribitur: PACEM DONES PROTINUS! & in aliis duobus Justitia sedens, dextrâque bilancem & gladium, sinistrâ ramum oleæ extollens cum inscriptione: JUSTITIA & ABUNDANTIA PACIS: Ex Psalmo videlicet 71. v. 9. *Orietur in diebus ejus JUSTITIA & ABUNDANTIA PACIS, donec auferatur Luna.* Rectè autem Justitia & Pax conjunguntur, quòd inter arma leges sileant: armis autem, quod in Nummo ex antiquis desuntum cernimus, à pace combustis, & æquitatis statera & scelorum ultor Justitia: gladius, pro salute publica vigilent. Quæ autem, inquit NEARISTOZETUS, voti causa? Bella, respondit DULODORUS, quæ ut sub Creationem Pontificis Europam macerabant, ita & postea durarunt, donec Anno 1698. Pontificatus videlicet Innocentii VII. Vota implerentur, Europæque Pax, simulque cum pace *Justitia* reviviscerent, Gloriamque Pontificis ex publico Numismatis nostri voto extollerent. In primi Numismatis exteriore circulo, inquit NEARISTOZETUS, leguntur verba: NIHIL PRO NOBIS; Sed ut verum fatear, sensum eorum non capio. Quid? an sunt Pontificis symbolum? Fortassis, respondit DULODORUS, quanquam pro certo id affirmare non amsim. Quod sensum attinet, Eum planum arbitror; indicatur enim Pontificis continentia, quod nihil ex Pontificii facultatibus pro se, sed omnia pro bono Publico, Ecclesiæque incremento, impensus sit. Sed hæc de Pontificum Numismatibus sufficiant. Subeunt

NUMISMATA CARDINALIUM.

Licet duorum tantum, talium tamen, quorum prudentia hodiènum in admiratione est. En

NUMISMA ARGENTEUM CARDINALIS DUCIS DE RICHELIEU

Anno 1634.

SECURITATE PARIISIIS, AN GALLIS? PRÆSTITA,
PERCUSSUM.

Notissima est Cardinalis effigies, inquit NEARISTOZETUS, sed averfa mihi

mibi obscurior videtur. Quid enim? An navis Cardinalem refert? An Inscrip-
tio de eo dici potest? Neutrum opus est, respondit DULODORUS. Ty-
pus enim Emblemata Heroicum non exhibet, sed ex historia & Emblemate mi-
xtus est. Ut urbem Lutetiam, vel etiam Galliam, adumbraret Auctor, non
quidem Urbem aut Galliam ipsam, sed *Navim* expressit, & Lutetia insignis, &
Regni symbolum. De insigni urbis dicam infra ad Numisma Ludovici Magni:
De simbolo Regni apertum est ex ratione; Quod enim Navarchus in navi, id
Rex in Regno est. Et haecenus typus aliquid ex Emblemate trahit. Non de
Rege hic sermo est, excepit NEARISTOZETUS; sed de Cardinale Duce
de Richelieu. Id nihil obstat, respondit DULODORUS; ut enim Naucleri
prudentia navim gubernat, Navarchi autem dignitati nihil derogat; ita & hic
Regis prerogativa nihil decedit, licet Cardinale Duce Lutetia, imò tota Gal-
lia, tuta memoretur. Et sic typus historiae vindicatur; nam sub pronomine
HOC, alius non intelligitur, quam ejus in adversa Effigies, Nomen, & Tituli
sunt: invento vel ideò æstimandò, quòd & sub vocabulo DUCE duplex sen-
sus lateat, *dignitatis* videlicet & *meritorum*. Si dignitatem respicias, Aman-
dum Johannem Cardinalem DUCEM de Richelieu, etiam in adversa legis: si
merita *Ducem Confessorum* agnosces, quibus Lutetia, totaque Gallia tuta persi-
tit. Magnum Elogium, excepit NEARISTOZETUS; An autem & ve-
ritate nititur? Si historiam anni 1634. in Numismate adscripti, consulas, respon-
dit DULODORUS, nihil dubitabis. Secesserant Parisiis, & Regia mater, &
Regis frater, non amica gratulatione dimissi, sed Regis, Cardinali addictioris,
placidis offensi: Secesserant, non innocuò itinere, sed Bruxellis, in tutelam
Regis Hispaniarum, Regi & Regno Galliae non exiguam, ut videbantur, tempe-
statem moturi. Id frater Regis, Dux Aurelianensis, perniciosissimò Galliae foede-
dere destinaverat, quod in Theatro Europeo, Tom. III. videri potest. Sed has
Machinationes Cardinalis prudentia praevertit, Regis fratre permotò, ut relicti
Hispanorum partibus, per speciem Venationis, Bruxellis hoc anno discederet,
Lutetiamque, Regis Gratiae se permittens, advolare. Quid Lutetia? Quid
Gallia metu intestini belli tunc liberata? Nonne se *tutam Duce Cardinale* jure
pronunciaverit? Notandum sanè, quod in Theatr. Eur. Ejus se consilia secutu-
rum, ipse frater Regis promiserit. *Als der König seinem Bruder sagte: Mein
Bruder / ich bitte euch / ihr wollet den Herrn Cardinal lieben. Antwortet ihm
der Monsieur: Ich wil ihn so lieb haben / als mich selbst / und bin resolvirt
seinen Rathschlägen zu folgen.* Sequitur

NUMISMA ARGENTEUM

Ejusdem

CARDINALIS RICHELIEU,

SUB FINEM VITÆ PERCUSSUM.

Annus adscriptus est, excepit NEARISTOZETUS, nisi fallor idem, quòd

& Richelieu mortuus memoratur : indeque facillè crediderim ; sub Leone ægro , in averſa expreſſo , eundem jam morbo languidum intelligi debere. Quid autem Canes ? an hoſtes adumbrant ? Hos ipſos , reſpondit DULODORUS ; id enim arguit Lemma : *Potentior Hoſtibus æger*, elegantiffimum fanè , cum Emblematis naturam omnibus numeris abſolvat ; ut enim ſub Canibus Leonem infeſtantibus Cardinalis hoſtes ; ita ſub Leone ægro non tantum adverſam Cardinalis valetudinem ; ſed & ejuſdem potentiam , eamque hoſtibus majorem , docet adumbrari. Securus enim quieſcit Leo , & vel quieſcendo hoſtium robriem elidit ? An ita & Cardinalis ? exceptit NEARISTOZETUS. Omnino , reſpondit DULODORUS. Hoſtes ejus erant *Regia Mater*, *Dux Aurelianenſis Regis frater*, & *Dux Bullionæ*, cum pluribus aliis horum ſuffraganeis , inter quos non poſtremus erat *Domini le Grand*, aliàs *d'Effiat* dictus , de quo in Theatro Europæo Tom. IV. p. 784. ſequentia leguntur : Es hatte auch le Grand oder d'Effiat dem König ſchon eine Furcht eingejagt / ihn / daß er ihm ſolte / und den Herrn Cardinal Richelieu ganz und gar aufjabe / zu gewinnen / mit deme er es allbereit ſo weit gebracht hatte / daß ihm der König bald die Hände bißweilen die Haar oder das Auggeſicht / küſſete. Und hatte der Cardinal / wie auch Monſ de Chavigny und de Noyers gemig zu thun / dem König die eingepflanzte Furcht wieder zu benehmen. Locus ad rem facit , inquit NEARISTOZETUS ; An autem & edoces , Cardinalem hoſtibus potentioſiorem fuiſſe ? Imò fuit , reſpondit DULODORUS , cum Regina mater Coloniae mortem ; & Ducum , Aurelianenſis & Bullionæi , conſpiratio patefacta , ſuppliciiſque dicti Domini le Grand , aut d'Effiat , & Domini Thuani expiata fuiſſet : de qua re dicto Theatri Europæi loco latius docemur. Tunc fanè *Æger Cardinalis hoſtibus ſuis potentior fuit*, non miſius ac *Æger Leo potentior tamen eſt Canibus*. Ex his dubium naſcitur , inquit NEARISTOZETUS , an ſub duobus in Numiſmate Canibus duo Duces , Aurelianenſis & Bullionæus , intelligendi ſint ? an autem Domini d'Effiat & de Thou ? Poſteriores præferem , reſpondit DULODORUS , non tantum æquior in dignitatem Generis Regiam , ſed & quòd horum culpa Cardinali & infeſtior fuerit , & in vulgus magis effuſerit. De Duce Aurelianenſi , certè , in eodem Theatro Europæo , ſequentia leguntur : Des Königs Bruder / Duc d'Orleans , war zu dieſer Conſpiration mit perſuadir. Sed vocat nos

NUMISMA ARGENTEUM
CARDINALIS MAZARINI,
 UTILISSIMAM REPUBLICÆ PROVIDENTIAM DEMONSTRANS.

Cardinalem agnoſco , inquit NEARISTOZETUS. Eadem Ejuſ effigies eſt , quæ

que & ære expressa in historiis occurrit. Non effigies, exceptit DULODORUS, sed averſæ Emblemata, Numismati locum conciliat. Solem video, subjecit NEARISTOZETUS, aut si mavis Solis radios, Globum Terræ illustrantes. Quid hoc ad Cardinalem, cum Sol Regis hieroglyphicum sit? Proposito in Numismate, respondit DULODORUS, est Mazarini, significatque: *Ut à Sole Terris, ita & à Cardinale Gallis & ordinem & rerum copiam procedere.* Eleganter! exceptit NEARISTOZETUS; Mazarinus enim supremus Regni Minister erat, à quo in Regno & ordinem & rerum Copiam quis non speraret? Generale id meritum foret, respondit DULODORUS. Ad Numisma autem specialius agendum. Et quomodo? subjecit NEARISTOZETUS. Nonne Emblemata ad meritum generale pertingit? Id non nego, respondit DULODORUS, sed adscriptus annorum numerus meritum speciale arguit. Numerus annorum, regeſſit NEARISTOZETUS, ad Numismatis ætatem pertinere potest, indeque nisi meritum speciale liquidò demonſtres, Tibi non accedo. Res facilis est, respondit DULODORUS. Anno 1660. Numisma percussum eſſe, ex hoc adſcripto annorum numero liquet: Et Anno, si non eodem, certè præcedente, non tantum Pax cum Hispanis facta est; sed &, pacis fulcrum, Regiæ nuptiæ celebratæ sunt. Quid hoc ad Cardinalem? exceptit NEARISTOZETUS. Cardinalis, respondit DULODORUS, conciliaverat & Pacem & Nuptias, idque in Insula fluyii *Bidassoa*, in confiniis Regnorum, juxta montes Pyrenæos, cui nomen *Insula Phasianorum* memoratur. Convenerat ibidem cum Ludovico de Haro, supremo Regis Hispaniæ Ministro, pacisque & nuptiarum condiciones constituit, uti latius videre est in Theatro Europæo T. VIII. p. 1186. seqq. ex quo non piget sequentia p. 1191. adſcribere. *Hierauff nun kriegte alles einen schlenmigen Fortgang/ so das am 28. Oct. 7. Novembr. das ganze Friedens- Werk und die Heyraths- Tractaten mit der Königl. Infantin/ von den beyden hohen Staats- Ministris, Prinzen Don Louis de Haro, und Herrn Cardinal Mazarini, in Beyſeyn der vornehmſten Cavaliers von ihren Suiten/ unterschrieben ward.* Quid videtur? NEARISTOZETE. Qui Pacem & Reginam Regno Galliæ conciliavit, nonne videatur, & *ordinem & rerum copiam*, Pacis & Nuptiarum progeniem, Regno attulisse? Subicit aliud

NUMISMA ARGENTEUM

Ejusdem

CARDINALIS MAZARINI,
CONSILIORUM FELICITATEM INDIGITANS.

Oculus hanc adumbrat, exceptit NEARISTOZETUS, nec abs ratione; Oculus enim

enim Confilii hieroglyphicum est, quòd vias exploret, per quas ambulamus. Inde Salomo Prov. 4. *Palpebræ tuæ præcedant gressus tuos.* Hactenus bene, respondit DULODORUS; Notandum autem, Oculum in nummo non humanum, sed Cœlestem notari, qui Providentiæ Divinæ symbolum est; de hoc enim propriè dixeris: ET NUTUM FATA SEQUUNTUR. Cœlestem, exceptit NEARISTOZETUS, & radii & situs demonstrant; sed si hoc statuum, vercor, ne extra sphaeram Emblematis Inventor abierit? Quid ambitio humana, dicam, an adulatio? regeffit DULODORUS, relinquit intactum?

Cælum ipsum petimus stultitiâ.

Quicquid autem sit, quod de Oculo Cœlesti, id est Providentiæ Dei asserit averfa, *nutum* videlicet *fata sequi*: id & de Cardinale ipso, ratione, si non pari, tamen aliquo modo simili dixeris, cum toto Ministerii sui tempore, rarissimâ consiliorum, prudentiæque luce effulserit, & tantò providentiæ ardore, tantâ felicitate fuerit usûs, ut non tantum impleverit, quod Sallustius præcipit: *Priusquam incipias, consulto: & ubi consulueris, maturè factò opus est*; Sed & divinitatem, & consultando & exequendo, videri potuerit fuisse amulatus. Id sanè inscriptio arguit: ET NUTUM FATA SEQUUNTUR. Sequitur Tertium

NUMISMA ARGENTEUM
CARDINALIS MAZARINI
ARCIS REGIÆ RESTITUTIONEM CURATURI.

Inscripção hujus Numismatis, inquit NEARISTOZETUS, de Cardinale rectè dicitur. At de figura averfæ qui intelligi possit, non video; nihil enim hic, nisi imperfecta adhuc ædificii cujusdam structura cernitur, quæ nescio quò sensu inscribatur: ALTERNAT PALLADIS ARTES? Emblemata Heroicum venaris, inquit DULODORUS, & fateor, tale facillimè strui potuisse appposito videlicet Rege quodam, scèptrò structuram urgente, qualiter Æneas apud Virgilium pingi solet, arces Carthaginis extruens, cui proinde Mercurius: *Quid struis?* Aut qualiter Nimrod ad Turrim Babilonicam. Uterque sanè eleganter inscriberetur *alternat Palladis artes*, quòd scilicet à rebus bellicis, ad Architecturam consilia videantur contulisse, non minus ac Cardinalis, arcis Regiæ restitutionem moliens, à curis politicis. Sed notandum, typum hunc non Emblematicum, sed Historicum esse: Sensuque proinde non duplici, sed simplici censendum, quem inscriptiones tam averfæ, quàm averfæ, simul cum structura, efficiant; hæc enim ideò tantum adjecta est, ut innuatur, quam rem aggressus, Palladis artes Cardinalis alterner. An tot sunt Palladis artes, exceptit NEARISTOZETUS, ut eas determinare necesse fuerit? Et an etiam Architectura artibus Palladiis accensetur? Architecturam, respondit DULODORUS, artibus Palladiis accenseri, indubium est. Testatur vulgatum illud:

Pallas

*Pallas, quas condidit arces,
Ipsa colat.*

Ut taceam Elogium *Μεγαλίδος*, quod Minervæ, quæ cum Pallade eadem est, ab artibus Mechanicis inditum, haud abs ratione credas. Artibus autem multis, ne dicam omnibus, Palladem præfidere, non miraberis, cum artes sapientiæ proles sint; Pallas autem sapientiæ Dea, ob hujus sedem in capite, ex Capite Jovis prognata feratur. Ita non tantum bellorum arbitra, sed & pacis, ut alibi dicitur: Non tantum Architecturæ, sed & texturæ, secundum illud Propertii L. 4.

Cœ texture Minervæ,

Et forum Palladium, quod ex ditissimis Antiquitatis fontibus protulit, in Admirandis Statuariæ, celeberrimus Sanctus Bartolus. Texturæ, inquit NEARISTOZETUS, in Nummo nulla est mentio; Nec ea Cardinalis gloriæ cederet, respondit DULODORUS, proindeque ut amoveretur, necesse omnino fuit, addi Speciem Architecturæ, ut intelligeretur, solitas sibi artes Palladias Prudentiam videlicet consiliorum, se alternasse quidem, sed non texturam, non Militiam, aut aliam sibi non conveniente; sed Architecturam, quam Regi suo integritatem & venustatem Palatii restitutus sit, ut hæcenus restituerit venustatem Regni. An illud Palatium memoras, inquit NEARISTOZETUS, quod vulgo *le Louvre* appellant? Illud ipsum, respondit DULODORUS; Hoc enim eodem, quo Numisma percussum est, anno, & quidem sub initium die videlicet 27. Januarii incendio fortuito fuerat mutilatum. Audi verba Theatri Europ. Tom. IX. pag. 465. *Der König suchte der Königin immer neue Lust und Ergöblichkeit zu machen / bald mit Comedien / danu mit Tansen / und sonderlich ward gar eysfrig an einen grossen Ballet in dem Louvre gearbeitet. Der Arbeiter Unachtsamkeit aber brachte in solchen Fröhlichkeiten einen grossen Schrecken und schmerzliche Widerwärtigkeit / in dem durch ihr Verschuen den 27. Januarii (6. Februarii) in dem schönen Saale zwischen der Königl. Capelle und einem andern Saale eine geblinze und wütende Feuers-Brunst auskam / welche innerhalb vier Stunden denselben schönen Saal fast ganz und den grossen dabey zum Theil mit vielen raren Tapezereyen / Gemälden / und andern seltsamen Kostbarkeiten / wie auch bey dreyszig oder vierzig Nuthen von der grossen Gallerie, so König Heinrich der IV. bauen lassen / in die Asche legte / und über 2. Millionen Schaden that. Damnum ingens! exclamavit NEARISTOZETUS, & dignum, cui restituendo supremus Regni Minister ingenium commodaret; at nisi fallor Mazarinus brevi post mortuus est? Non falleris, respondit DULODORUS, Mortuus memoratur, die 27. Februarii, adeoque uno post incendium illud mense. Cum autem ad extremum usque vitæ halitum negotiis vacasse memoretur, mirum non est, si & reparando incendii damno curas suas impenderit, easque hoc Nummo expressas credamus. Subjectus sane annus 1661. rem aliò detorqueri non patitur. Unum restat, inquit NEARISTOZETUS, & quidem in Titulis Mazarini. Non CARDinalis tantum & DUX; sed & REGni ARCHIMareschallus dicitur. Cave credas! reposuit DULODORUS. Potius REGius ARCHIMedes legeris; Id enim elogium & cum Architectura convenit, & fulcitur Collegio Mazarinæo, Palatioque Thuilleriarum, quæ & ipsa Cardinalis hic legitur extruxisse. Sequuntur*

NUMI-

NUMISMATA ARCHIEPISCOPORUM,

Et ipsi quidem pauciora, sed nobis eò minus omittenda, quò clarius genium eorum ostendunt, quorum memoriae percussa sunt. Primas tenet

NUMISMA AUREUM

JOHANNIS PHILIPPI,

ARCHIEPISCOPI ET ELECTORIS MOGUNTINI, FIDUCIAM IN DEO COLLOCANTIS.

Pluribus Hic titulis fulget, inquit NEARISTOZETUS; sed cum plerique literis, vel unicis, vel paucis tantum, expressi sint, nescio, an minus exercitati eos assequantur. Ita leges, respondit DULODORUS:

JOHannes PHILippus Dei Gratia Sanctæ Sedis MOGuntinæ ARCHIEPiscopus, Sacri Romani Imperii Princeps, GERmaniæ ARCHICancellarius, PRinceps ELECTor, EPiscopus HERBipolitanus, FRancorum ORientalium DUX.

An dignitates hæ, quasivit NEARISTOZETUS, etiam in Insignibus expressæ sunt? Non omnes, respondit DULODORUS; nihil enim in his, præter *Rotam Moguntinam*, quam à Willigisi, Carpentarii filio, deducunt, hodièque Archiepiscopi Moguntini argenteam in parma rubea usurpant: Inde *vexillum* est, minio & argento quadripartitum, ex aurea lanca dependens, in parma cœrulea, Episcopatus Herbipolensis insigne: Tandem *Tres Cuspides* videntur eâ parte, quâ ascendunt, argentei: quâ descendunt, rubci, *δῆγμα* Ducum Franconia, de quibus omnibus latius admodum Reverendus Spenerus in Op. Herald. parte speciali p. 236. seqq. Quid autem Parma media? excepit NEARISTOZETUS. Gentilitia est, respondit DULODORUS, & quidem Gentis *Schönbornianæ*, ex qua Johannes Philippus ortum ducebat; Ita enim idem Author: *Parmula media rubea, referens Leonem aureum, coronatum, tribus rupibus, vel cuspidibus, argenteis insistentem. δῆγμα hoc Electori fuit Gentile, ut videre est Wapenbuch p. 133. Sed ut figura illa corrigenda sit ex ista. Familia, pergit, Schönbornia in Rhenanis Equestribus imprimis celebris multò tempore fuit. Si hoc ita sit, excepit NEARISTOZETUS, Ego tres Cuspides, quibus totus insigniorum Clypeus ab Angelis imponitur, ex hac gentilitia parma defumtus, adeoque, docente lemmate, non *Cuspides*, aut *Rupes*, appellandos arbitrarer, sed *Montes*. Fortassis non adeò malè, respondit DULODORUS, quanquam & *Montes* appel-*

ARCHIEPISCOPORUM.

73

appellati videri possint, ut ratio emblematis constaret. At, inquit NEARISTOZETUS, annon hoc, quòd cuspides, aut rupes, ex suo insigni Gentilitio defumtos, MONTES SANCTOS inscripsit, Electoris superbiam arguat? quasi in se recognoscenda sint ternæ dignitatis fundamenta? Non arbitror, respondit DULODORUS; ut enim montes etiam aliunde, ita & ex parma sua gentilitia defumere potuit, cum hos adjectum *sanctitatis* Elogium determinet, adeoque Divinitati adscribat. Verum scilicet hic Emblemata Heroicæ agnoscere, cum duplex sensus sit, & Lemma non tantum de clypeo, sed & de ipso Electore intelligi possit, cujus proinde fiducia in Deo, eleganter eò videtur expressa, sive personam ejus respicias, sive officium & dignitatem; Utrinque enim rectè pronuntiabis: FUNDAMENTA EJUS IN MONTIBUS SANCTIS

Sequuntur

NUMISMATA ARGENTEUM ET AUREUM. JOHANNIS HUGONIS, ARCHIEPISCOPI TREVIRENSIS, PIETATEM, ET IN DEO FIDUCIAM, TESTANTIA,

Virtutes Archi-Episcopo dignissimas, & quas æternâ suâ cum Gloriâ non semel demonstravit. IN MANIBUS TUIS, inquit, SORTES MEÆ: adeoque fateatur, nihil sibi absque Dei nutu, vel minimum, nocere posse. HIS ARMIS! ait, in Numismate secundo: adeoque declarat, non armis Martiis se, sed spiritualibus confidere. Hæc clara sunt, exceptit NEARISTOZETUS, at non aequè arma ipsa, sive Insignia; nam tribus hæc Clypeis distincta video: Et Clypei quidem, securitatem ab hostibus designare possunt, quid autem figuræ iis expressæ? *Crucem* in omnibus vides, respondit DULODORUS, adeoque intelligis, fiduciam in crucifixo. *Crux* à dextris, Trevirensis est, rubra videlicet, in laterculo argenteo; *Crux* à sinistris, Spirensis notat, eamque argenteam in solo cœruleo; Mediam Reverendissimus Spenerus *decussim rubream* appellat,

K

cui

cui comites *quatuor folia viridia*, in parma aurea, insignia *Orfsbekiorum* sint, ex nobilitate Rhenana, ut videre est apud Sibmach. P. 1. p. 124. ubi tamen falso *Orfsberg* dicantur: Clypeus igitur hic Johanni Hugoni gentilitius fuit, cumque ex familia *Orfsbekiorum* oriundum demonstrat. Quid autem parmulæ prioribus impositæ? subjicit NEARISTOZETUS. Altera, respondit DULODORUS, *Agnum Prumiensem* exhibet: Prumiensis scilicet Monasterii & Abbatia in Sylva Arduenna, de cujus origine, & quomodo ad Archi-Episcopos Trevirensis ejus administratio pervenerit, idem Author docet, qui simul & testatur, scutulum *rubeum* esse, in eoque humo viridi insistere *agnum argenteum*, cum *vexillo* ejusdem metalli, cruce impresso: Altera exhibet *Castrum* cum *corona* & *pedo* Weissenburgiorum in signe. De Weissenburgiorum Abbatia idem Spenerus plura. Areola rubea est, castrum *δίσταρον*, argenteum, opere cæmentario nigro, ex quo *pedum* Abbatis Weissenburgensis protenditur, & desuper incumbit *corona*. His ita deductis, inquit NEARISTOZETUS, jam clarior est sensus verborum: IN MANIBUS TUIS SORTES MEÆ; Verè enim & Archi-Episcopatus Trevirensis, & Episcopatus Spirensis, & Abbatia, Prumiensis & Weissenburgica, *Sortes* dicuntur, quòd quasi à sorte, quam nos Providentiam Dei vocamus, Johanni Hugoni obvenerint: Reverà & *fortis* vocabitur Electoris nativitas, quòd hæc ex nobili eadem familia contigerit, cujus meritis non minus, ac suâ virtute, ad tantas dignitates, postea assurgere poterit. Idem, subjicit DULODORUS, etiam de Numismate secundo dixeris; neque enim sola *Cruce* fiduciam in Deo arguit, ut suprà diximus; sed & *Agnus Prumiensis*, quem non absurdè ad Agnum Paschalem, Jesum Christum, retuleris: Imò & *Castrum Weissenburgicum*; Castrum enim fortissimum est Deus noster: Et quid de *foliis viridibus Orfsbekiorum* dicemus? Nonne & color & folia spei insignia sunt? adcò ut HIS ARMIS pientissimus Elector, verè & hostes debellaturus, & sibi simul suisque Victorias, quæ palmis adumbrantur, imò & securitatem, quæ clypeis, non obscurè videatur promittere. Sequitur

NUMISMA AUREUM
FERDINANDI, ARCHIEPISCOPI
ET ELECTORIS COLONIENSIS ET DUCIS
BAVARIÆ,
FIDEM IMPERIO AVITAM SPONENTIS.

Tertius hic fuit Wilhelmi V. filius, Maximiliani, qui bello tricennali, quòd pro Imperatore stetit, Electoratum, superioremq; Palatinatum, familiæ suæ attulit, frater: quibus obtinendis operam Hic non inanem attulisse traditur. Historia mihi nota est, subjicit NEARISTOZETUS. Successit patruo Ernesto,

pra-

præfuitque ab anno 1612. ad annum 1650. usque, cujus die 13. mensis Decembris mortuus fertur. Sed hæc utut sint, Emblema tamen, apertè fateor, me non intelligere. Intelliges, respondit DULODORUS, si sub Leone, Palatino videlicet illo, quem ob Origines communes, etiam Duces Baviaræ ostentant, ipsum Ferdinandum, & sub Sceptro Imperium Romano-Germanicum agnoscas; ita enim facillè dabis, Electorem inuere velle: etiam si dormire videatur, tamen pro Imperii Pace & Gloria, quæ ramis Oleæ & Lauri, utrinque additis, designantur, non vigilaturum tantum, sed & idem omnibus suis viribus sustentaturum: idque non cæco impetu, sed providentiæ Dei confisum, quam prospiciente ex nubibus oculo adumbratam, non est quod dubites. Hic forsitan sensus fuerit, excepit NEARISTOZETUS, quanquam non assequar, quâ veri specie Lemma, AVITA FIDE, addi poterit, cum constet Abavum ejus Albertum IV. Ratisbonam occupasse, eoque Cæsaris iram in se concitasse: Imò & Proavum variis, quanquam inanibus, consiliis Carolum V. folio Imperiali dejicere, seque ejus in locum reponere conatum, id quod utrumque vel ex Tabulis Genealogicis docemur, quas *Author Notitiæ Procerum* nuper lingua Teutonica publici juris fecit: adè ut lemma hoc potius hodiernis Electoribus, Coloniensi videlicet & Baviaræ, quadrare possit, quos & ipsos, proh dolor! Imperatori & Imperio repugnare, nemo nostrum est, qui ignoret. Ferdinandum, inquit DULODORUS, Majorum suorum errores respexisse, credibile non est. *Fides avita*, non ea dicitur, quam vel *Proavus* vel *Abavus* præstitit; Sed ea, quam *Avus*. In hoc ergò Numismatis sensus quaerendus est: Et quidem, cum Hic non tantum Imperatori & Imperio fidus fuerit; sed & testibus iisdem Tabulis, *Leonem mansuetum secum duxerit*, inde arbitror apertissime constare, cur fidem suam *Mansueti Leonis symbolo* Ferdinandus expresserit? imò, cur & Lemma AVITA FIDE addiderit? indicaturus videlicet, se non minus ac Avum Imperio fidum fore, ejusque pacem & gloriam non minus tuiturum ac Avum, licet is Leonem *mansuetum* circumduxerit, ipseque cum omni suo robore videatur quiescere. Ab Archi-Episcopis ad Episcopos transimus. Horum ex ordine unus se sistit. Ecce

NUMISMA ARGENTEUM
ANDREÆ TRZEBICKI,
 EPISCOPI CRACOVENSIS,
 CANDOREM CELEBRANS.

Non *Dei* tantum, excepit NEARISTOZETUS, sed & *Apostolicæ sedis* Hic *Gratiam* agnoscit; Ita enim legitur: ANDREÆ TRZEBICKI Dei & APoSTolicæ SEDis GRAtia, EPiScopus CRACOVIAE, DUX SEVERIÆ. Rectè hoc, respondit DULODORUS, nec mirandum in Præfule Romanæ Sedi devoto,

cum apud hos rarum non sit, Pontificem Deo æquare; Quanquam quòd Pontificum Gratiâ Episcopatus tribuantur, Ducatus autem à Deo recognosci soleant, Dei Gratiâ ad Ducatum Severiæ, Gratiâ Sedis Apostolicæ autem ad Episcopatum haud forsan abs ratione referas. Quicquid autem sit, illud tamen laudandum, quòd Candorem animi sui hic Præsul jactet; Cygnum enim expressit, inscripsitque: CANDORE. Cygno, excepit NEARISTOZETUS, etiam Lutherus adumbratur, sed in mentem mihi venit, quòd Grammonodus in Hist. Galliæ ait, Cygnum quidem candidum plumis, sed cute nigerrimum esse. Quid? An id iudicii etiam in TRZEBIKIUM torquimus? Quod in Grammonodo damnas, respondit DULODORUS, ut imiteris, suadere non possum. Candor etiam errantes ornare potest, si errores suos rationibus convicti deserant, nec contra scientiæ suæ dictamen defendant. TRZEBIKIUM sane tali candore decorum, vel inde credo, fuisse, quòd *Pufendorfio*, in Gestis Friderici Wilhelmi M. Elect. Brand. *referente*, cum Electoris cum Republica pactum eâ ratione oppugnasset, quòd se infcio hoc factum fuisset; ad informationem tamen, quâ tunc rem ad ejus dignitatem non spectasse edoctus est, justitiæ cessit, Electorisque deinceps partes amplexus est. Sed Orbis Romano-Catholici sidera ut relinquamus, Ejus Antagonista monent. Ecce

NUMISMATA PROTESTANTIUM,

Eorum præcipuè, quorum industriâ doctrina purior & ex tenebris extracta est, & hætenus inconcussa stetit. Inter hæc se sistit

NUMISMA ARGENTEUM JOHANNIS HUSSII, IN CONCILIO CONSTANTIENSI COMBUSTI,

Licet Historia notissima sit. Anno 1415. rem factam, vel ex Nummo constat. At qua die? excepit NEARISTOZETUS. Die 6. Julii, respondit DULODORUS, id quod ex Chronico Bohemiæ adstruxeris. Cæterum mirari subit, eò tempore Imperatoris & Concilii potentiam: Et Imperatoris quidem, quòd Concilium contra Pontificum auctoritatem sustinuerit: Concilii autem, quòd Pontifices vel folio dejecerit, vel abdicare coegerit. Ego, inquit NEARISTOZETUS, utriusque potius admiror cæcitatem, quòd Lucem Evangelii, ab Hussio illatam, non agnoverint, cum tamen Pontificum scelera, vel ipsa demonstrare potuissent, aliud esse Ecclesiam *Romano-Catholicam*, aliud *Ecclesiam*

fiam sanctam Catholicam. Politicæ rationes, respondit DULODORUS, ut hodièque, ita & tunc veritati videntur obsticisse. Quid enim futurum erat, si Hussi confessio: *Credo unam sanctam Ecclesiam*, valuisset? Ubi Pontificum, Cardinalium, Episcoporum, aliorumque Cleri Romani Procerum, qui tunc Concilio interfuere, dignitates & emolumenta? Hæc sanè ut subsisterent, fulcienda erat Ecclesia Romana: Et ne injustè egisse viderentur, non veritatis assertor tantum ignibus addicendus, sed & scelera Pontificis, remotione & captivitate vindicanda, ut hæc ratione & sancti zelotæ viderentur, & suæ simul potentia consulerent. Potentia, subiecit NEARISTOZETUS, quæ Dei vindictæ subiacet, fragilis est. Ipse Hussus, teste hoc Numismate, dira vaticinatus est. CENTUM, inquit, REVOLUTIS ANNIS DEO RESPONDEBITIS ET MIHI; Vaticinium hoc, inquit DULODORUS, variè memoratur. Pars cum Authore Numismatis facit: Alii, quod *Huss* Lingua Bohemica *Anjèrem* denotaret, eò alluisse Hussum tradidere, his fere verbis: *Anjèrem conburitis, sed centum revolutis annis veniet Cygnus, quem comburere non poteritis.* Quicquid sit, ad Lutherum vaticinium respicere, obscurum non est; Hic enim revolutis centum annis surrexit, annoque 1517. Theses primas contra indulgentias publicavit, eoque calami sui ardore progressus est. ut maxima Regna, validissimas Nationes, amplissimas Respublicas à superstitionibus purgaret, Papalique adeò dominationi subtraheret. Id apertè demonstrat sequens

NUMISMA ARGENTEUM
MARTINI LUTHERI,

VIRI SANCTO ET DIVINITUS ILLUMINATO CORDE
MULTA STRUENTIS.

Imò *destruentis*, inquit NEARISTOZETUS; destruxit enim Pontificum Romanorum non potentiam tantum, sed & errores fidei, quos per totum orbem disseminaverant. Hoc parum fuisset, respondit DULODORUS, nisi & solium veritati struxisset, fideique adeò puriori per Orbem cathedras crexisset, quò respectu verè utique dici potest VIR MULTA STRUENS. *Struens*, inquam, nam hæc voce destructio supponitur, non vice versà. Notandum autem, *Virum multa struentem*, & non *virum omnia struentem* appellari; reliquit enim & posteris, quod struerent. Imò Ipse se omnia non potuisse, etiam in suis scriptis testatur, monetque posteros, ut & ipsi manus admoveant. *Viro* opus erat, inquit NEARISTOZETUS; Mirum enim est, ex tam parvis initiis, tantam metamorphosin enatam esse. De eventu, inquit DULODORUS, dubitavit &

Albertus Crantzius, cum enim Theſes Lutheri videret, hunc alloquutus, *Frater*, exclamavit, *vade in Cellam, & dic: MISERERE MEI DEUS!* Sed Deo facile eſt, etiam ex adoleſcentibus Viros efficere. Hujus virtute David Goliathum ſtravit: & eadem conſiſum etiam Lutherum, ex hoc Nummo docemur. Cor crucigerum Libro incumbens cœlitus illuminatur. Tali, inquit NEARISTOZETUS, niſi fallor, Lutherus pro inſigni uſurpavit, nam ubique ferè, ubi ejus effigiem vidi, tali Cor appictum erat. Sed non Libro incumbens, excepit DULODORUS, nec divinitus illuminatum; hoc enim in Nummiſmate ſingulare eſt. Cor ſcilicet crucigerum fidem Lutheri in Chriſtum crucifixum denotat; ſed Libro incumbens, denotat diligentiam in ſcrutandis Scripturis, ut radii cœleſtes, divinam illuminationem, ſine quâ Scripturas incaſum ſcrutabimur. Laudanda hæc Lutheri conſeſſio, excepit NEARISTOZETUS. Optandum foret, ut idem ſpiritus omnes Ejus Doctrinam jaſtantes agitare; Tunc enim tantò conatu diſiſionem eorum non fovrent, quos ſimul Babilonem deſeruiſſe conſtat. Optandum hoc, ſubjeit DULODORUS, ſed non ſperandum.

NUMISMA ARGENTEUM
JOHANNIS CALVINI,
PROMTE ET SINCERE IN OPERE DOMINI VER-
SANTIS,

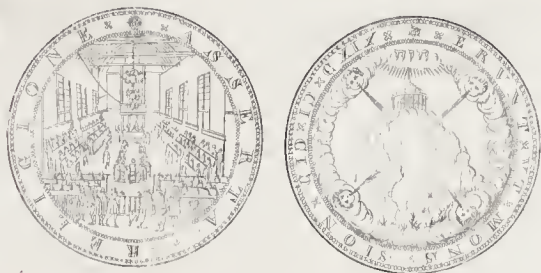

Exemplum quidem & ſemitam oſtendit; ſed quot hodiè, Lutheri ſcita profeſſi, non ad Calvini nomen, tanquam ad hæretici horrent? Adeò proh dolor! hoc verum eſt, ut quidam Papitiſticos errores puriſſimæ hujus doctrinæ præferre publicè fuerint auſi, cum tamen vulgus controverſiarum neſcium, hæc ratione in Barathrum ſuperſtitionum, ex quo tantâ Lutheri conſtantia eductum eſt, apertiſſimè ruriſus præcipitetur. An hos *promte*? an hos *sincere* in opere Domini verſari arbitramur? Id Calvinum feciſſe, excepit NEARISTOZETUS, imò & hodiènum ejus ſequaces facere, mirum non eſt; nullò enim humani emolumenti reſpectu ad prodendum Dei honorem invitantur. Aliud autem inveneris apud eos, quorum intereſt, ut quàm plurimos ſuo ſuggeſtu addictos habeant; horum enim numerus auget magnitudinem lucri, quod tantam vim in mortalium animis habet, ut ſi aliter non poſſunt, vel ridiculò quodam habitu ſe ſuosque diſtinguendos contendant. Minus ex charitate Chriſtiana judicas, inquit DULODORUS. Ego, ut Calvini Cor non tantum in manu Domini hic contemplor, ſed & divinitus illuminari video; ita &

Regum

Regum & Principum: ita & Ministrorum Dei, Myftarumque Scripturæ sacra corda, cujuscunque demum Religionis sint, in manu Dei arbitror esse, adeoque divinitus illuminari opto, ut & ipsi *promptè*: ut & ipsi *sincerè*, non minus ac Calvinus, *in opere Domini* versentur! Exemplum sinit

NUMISMA ARGENTEUM,
SYNODUM DORDRACENSEM
 ADUMBRANS.

In averfa, inquit NEARISTOZETUS, Synodi confeffus cernitur: in averfa autem Templum monti impofitum, fupra quod radiat MNS . Montem autem quatuor ex partibus afflant venti. Synodus infcribitur: **ASSERTA RELIGIONE**; Templum autem Monti impofitum: **ERUNT UT MONS SION. MDCCXIX.** Quid hæc fibi volunt? neque enim omninò intelligo. Sat aperta res erit, refpondit DULODORUS, fi cogites Batavos, ad controverfias inter Reformatos & Arminianos, qui heterodoxis fuis opinionibus Ecclefiam turbabant, anno 1619. Dordraci Synodum indixiffe, eòque miffos non tantum Statuum & Provinciarum Unitarum, fed & Angliæ, Palatinatûs, Haffiæ, Helvetiorum, imò & Genevenfium, Bremenfium, & Embdenfium Theologos, qui unanimi confenfu dogmata Arminii damnarunt, Calvinique placita de Prædeftinatione, de Redemptione, de Vocatione, Conversione, & Perfeverantiâ (nam hæc capita præcipuè controverfa fuere) afferuerunt: id quod latius doceri poteris, fi Acta ejus Synodi, quæ vulgò profant, paulò intentius luftrare dignaberis. Hæc adverfæ lucem affundunt, exceptit NEARISTOZETUS. Quid autem averfa? An Mons in ea expreffus, Montem Sion repræfentat? Non alium, refpondit DULODORUS; At myftico fentù, inquit NEARISTOZETUS, Mons Sion etiam pro Ecclefia Dei Orthodoxa fumitur. Imò & pro Cætu Fidelium, ut Pf. 51. v. 20. Pf. 69. v. 16. Pf. 97. v. 8. Pf. 129. v. 5. & aliis plurimis in locis: Non malè, refpondit DULODORUS, indeque monti huic templum impofitum crediderim, irradiante Jehova, quòd Jehova in Monte Sion crederetur habitare, docente Pf. 68. v. 37. Pf. 74. v. 3. Imò quòd & Jefaïas cap. 18. v. 7. in Monte Sion Nomen Domini Zebaoth teftetur fuiffe; Sed hæc Theologorum meffis eft. Imò & noftra, exceptit NEARISTOZETUS; Si enim hoc ita fit, quomodo conveniet Lemma Monti uni impofitum, & tamen in plurali conceptum? **ERUNT SICUT MONS SION.** Non de monte, refpondit DULODORUS, fed de fidelibus hoc intelligendum. An de Synodi membris? perrexit NEARISTOZETUS, qui in averfa confident, feque nullis opinionum contrariarum flatibus,
 à verâ

à verâ fide dimoveri patiuntur? Hæc opinio, respondit DULODORUS; veritati propior foret, quàm Authoris Libri, qui *la Hollande Metallique* inscribitur. Quid ille sentit? subjicit NEARISTOZETUS: *Les Vents*, inquit, *sont les Novateurs, qui s'efforcent en vain de troubler l'Etat, puisques les Provinces unies sont fermes dans leur Religion.* An hoc malè? At sub Ventis Novatores & ipse intellexerim. An Novatores, respondit DULODORUS, an Novatorum dogmata? perinde est; peccata enim non in his, sed in sequentibus verbis agnosco. I. Enim Provinciis Unitis tribuitur, quod etiam aliorum, Anglorum scilicet, Palatinorum, Hassorum, Helvetiorum, Genevensium, Bremensium, & Emdensium erat. II. De Statu asseritur, quod Doctrinam tangebatur. Cæterum etiam ad Tuam opinionem est, quod moneam. Non video, quid possis? recessit NEARISTOZETUS. Id, respondit DULODORUS, quod emblematis ratio postulat: scilicet sensu Mysticò quidem membra Synodi, in adversa expressæ intelligi, apertò autem, figuram in adversa quærendam esse. At, inquit NEARISTOZETUS, Lemma in plurali conceptum est, cum tamen unus tantum mons, unicum ei impositum Templum, unicumque Jehovahæ Nomen ei subjectum sit? neque enim arbitror, id ventis applicabis, cum hi apertè Doctrinas Arminii, earumque propugnatores denotent? Hoc benè, inquit DULODORUS; at annon vides per semitam, montem, versus Templum, ascendentes? video, inquit NEARISTOZETUS. Hi sunt, respondit DULODORUS, de quibus apertò sensu Lemma sumendum est: *Erunt ut mons Sion.* Sed quinam illi? excepit NEARISTOZETUS. Explicat Psalmista, respondit DULODORUS, Psalmo 125, v. 1. seq. *Qui sperant in Domino*, inquit, *sunt ut mons Sion, qui non movetur, sed æternum manet.* Hic sanè locus non tantum docet, de quibus Lemma sumendum; sed & unde sumtum sit? cumque qui sperant in Domino, universam Ecclesiam Dei constituent, eò apertius est, utraq; in Numismatis facie Ecclesiæ Orthodoxæ typum adumbrari, non quidem quoad statum externum, sed internum: quod inde patet, quòd Doctrinæ, non Politiam Ecclesiæ, contra Novatores Synodus afferuit. Sed aliud promptitudinis & sinceritatis in opere Domini testimonium perhibet.

NUMISMA ARGENTEUM
PRIMO LAPIDI
TEMPLI EVANGELICO-LUTHERANI HEIDELBERGÆ
INCLUSUM.

Heidelbergæ? inquit NEARISTOZETUS. Ita est, respondit DULODORUS, & quidem AUSPICIIS AUGUSTIS, & jussu Principis Electoris CAROLI LUDOVICI, & CAROLI Filii, PRINCIPIS JUVENTUTIS. At, excepit NEARISTOZETUS, nisi fallor, sub Electore PHILIPPO WILHELMO, & qui nunc Palatinatum possidet, JOHANNE WILHELMO, Civis Confessionis Augustanæ, qui hic PRIMUM LAPIDEM posuisse, ÆDEMQUE D. O. M. SACRAM. SUO. ET. PIORUM. ÆRE. EX. FUNDAMENTIS. EXTRUXISSE, dicuntur, duritiem Electorum, *Caroli Ludovici*, & *Caroli*, accusarunt, quòd templa iis in Palatinatu extruenda negassent. Quo jure? quæve veritatis saltem specie hoc fecerint? respondit DULODORUS, vel propositum Numisma testatur; Quò suo commodò? testabitur exitus. Qui rem sincerè dijudicat, facile videbit, cum Augustanæ confessionis asseclis in Palatinatu eandem ludi fabulam, quam Lupi cum Canibus egerunt. Et quanam illa est? excepit NEARISTOZETUS. Deceverant Lupi, respondit DULODORUS, Canes omnes, cujuscuque etiam coloris essent, funditùs extirpare: jamque in aciem progressi, cum Canes secundum colores in Legiones divisos, cernerent, numeroque & viribus se longè potentiores judicarent, ad eos, qui sibi colore similiore videbantur, Legatos misere, qui ostensis genealogiarum tabulis, & simulatò verborum honore iis persuaserunt, solos eos genuinos, sibi que genere quam proximis, reliquos autem spurios esse, idque vel similitudine coloris dignosci; Proinde societatem secum jungerent, quam sanguis poscat, & ad spurios illos communi secum operà debellandos, progredierentur. Cupidè hæc audiit Cinerea Canum natio, quæ aliàs non satis æquò animò tulerat, quòd sibi exercitùs Imperator non primas detulisset; nam sinistrum cornu iis assignaverat. Igitur potentià Luporum, fucatisque Legatorum rationibus persuasa, in castra eorum transit, junctisque ita viribus reliquos canes, horum perfidià debilitatos, facile debellatunt. Quid autem sit? dum adhuc præana canunt, Lupi latratibus offensi, sociis his suis quæstionem generis movent: Et licet hi etiam ululatum imitarentur, tamen quòd urbes relinquere, & cum lupis sylvas habitare nollent, non amplius agnati, sed hostes judicati sunt, nec quicquam præter beneficium ordinis stultitiæ suæ præmium reportarunt; destituti enim, quos everterant, Canum reliquorum auxiliò, & ipsi rabiei facillimè succubère. Apologus hic, inquit NEARISTOZETUS, obscurus non est, & idem, proh dolor! non in Palatinatu tantum, sed & alibi: non in Ecclesiasticis tantum, sed & Civilibus agitur; Et tamen hominum cæcitas tanta est, ut speciosis rationibus quotidie adhuc in transversum rapiantur. Eò magis laudandi, respondit DULODORUS, qui dissidentes conciliare, pacemque adeò & concordiam omni conatu promovendam censent, id quod & Elector Palatinus CAROLUS LUDOVICUS, extructò Fridricopoli Concordiæ templo intendit. Ecce eam in rem

NUMISMATA
 NUMISMA AUREUM.
 EX AURO RHENANO PALATINO LX. DUCATORUM
 PRIMO LAPIDI TEMPLI CONCORDIÆ INCLUSUM
 EOQUE EVERSO EX RUDERIBUS RURSUS
 ERUTUM.

Inscriptionem hoc continet, inquit NEARISTOZETUS, non minus ac superius, & quidem satis Laconicè conceptam. Stylum Electoris adumbrat, respondit DULODORUS, ex cujus calamo fluxit. CAROLI LUDOVICI, Principis non genere tantum Regio, sed & eruditione & prudentia celsissimi. Ejus Gloria perstat, subjecit NEARISTOZETUS, licet non exiguis malignioris fortunæ fluctibus, & per totam vitam, & post mortem, pectata. Sed age! an rectâ viâ processit Princeps tante prudentiæ, Templum Concordiæ sacrandum? nam scio Te ab ejus tunc famulatu fuisse. Rem sane aggressus vulgò dicitur, & Ecclesiæ Protestantium perniciosam, & suis viribus majorem. Posterius, respondit DULODORUS, eventus docuit: Prius ex malevolorum calumniis Te hausisse arbitror. Ego sane institutum ut culpam, adduci non possum. Potius optarem, ut quod ille intendit adhuc perficeretur. Ut concordia Religionum sanciat? excepit NEARISTOZETUS. Non hoc, respondit DULODORUS; sed concordia hominum, diversis Religionibus viventium. Illa Confusionem Doctrinarum includit, adeoque sine præjudicio sanciri nequit; sed hæc cuique fundamenta Religionis relinquit, exteriora tantum, & quæ citra fundamentorum concussionem tolli possunt, complanando. Hoc CAROLI LUDOVICI propositum fuit, probavitque rem vel maximis Ecclesiæ, etiam Evangelico-Lutheranæ, luminibus, quorum haud pauci vel sanguine suo se eam juvaturos professi sunt, agnoscentes videlicet, magnum discordiarum fomitem esse differentias ceremoniarum & culus externi; His enim vulgus tantum non unice ducitur. Religionis fundamentum raro intelligit. Hoc equidem negari non potest, excepit NEARISTOZETUS, valde autem timeo, ut quisquam Principum talem concordiam etiam inter Protestantes sancire possit, nisi forte obturata, de qua supra diximus, luci scaturigine, sed nostrum de his judicium non requiritur. Ad Numisma transeo. Literas in inscriptionis principio D. O. M. A. video, sed eas non termino capio. Deo Optimo Maximo Aeterno legeridas arbitror, inquit DULODORUS,

Dcas

Deus enim *Optimus*, idemque & *Maximus* est, quòd velit & possit juvare, ut de Jove suo dixere Gentiles; sed idem est & *aeternus*, còque a Diis Gentilium distinguitur, qui aeterni non sunt, sed ut ex vano Hominum errore confecti, ita & dudum cum omni suo cultu extincti. Hoc verisimiliter, exceptit NEARISTOZETUS; sed illud non placet, quòd Concordia *Diva* cognominatur: DIVÆ HOC CONCORDIÆ MONUMENTUM. Quid? annon hoc Ethnicissimum sùpit, quo Concordia *Dea* credita est? Nullò modò, respondit DULODORUS. *Divus* Christianis nihil aliud significat, quàm *sanctum* aut *beatum*: *sanctam* autem, Concordiam quis appellare metueret? Quis *sanctam*, ædem ejus monumentum non agnosceret? Sit hoc ita, exceptit NEARISTOZETUS. Quid autem additur PERPETUÆ SECURITATI? Id ideò, respondit DULODORUS, quòd ubi concordia regnat, ibi securitas firmatur. Id sanè intendit Symbolum Belgarum:

CONCORDIA RES PARVÆ CRESCUNT.

Sed hoc mihi non tam placet, quàm placent sequentia: DE. SUO. ET. IN. SUO. PRO. SUI. DIMIDIO. SE. TOTO. SUI. Q. VOVENS. EXTRUXIT. Hæc non intelligo, subjecit NEARISTOZETUS. Intelliges, respondit DULODORUS, si consideres, Templum hoc Concordiæ, sanctissimum Principem suis sumptibus, adeòque DE SUO: imò & in Munimento suo Manheimensi Palatino, adeòque IN SUO extruxisse: Raugraviam porò Palatinam, maritali formâ sibi junctam, eòdem tempore hujus in templi fundamentis fuisse sepultam, quàm proinde SUI DIMIDIUM appellat, & pro qua non minus, ac SE TOTO, SUIQUE, Concordiæ hoc templum Quietorium videtur destinasse, aut minimum vovisse; quanquam & hic eventus votum interceperit: Ipse Heidelbergam avectus, Majoribus suis additus est, sequente post quinquennium & filio, pietissimo Electore CAROLO, quorum tamen exuvia, non minus ac Raugraviam, rabie militari rursus extractæ, & prohi nefas! contumeliosè habitæ sunt. Etiam Numisma hoc, exceptit NEARISTOZETUS, ex Templi rudibus extractum, ab initio dixisti; sed velim doceas, an hoc id ipsum sit, quod Elector primo Lapidi inclusit? & à quo rursus extractum? tandemque, quòmodo in Cimeliarchium Regio-Elect. Brandenburgicum pervenerit? Id facile potero, respondit DULODORUS; Idem ipsum hoc esse, quod CAROLUS LUDOVICUS primo lapidi inclusit, certâ fide asserere auctum; Ex auro enim Palatino Rhenano, vix nisi ad ejusmodi solemnitates Numismata percutiebantur: Et Ego tunc præsens gloriosissimum Electorem hoc ipsum, cum simili argenteo, quod & ipsum in Cimeliarchium Regio-Elect. Brandenburgicum simul transit, additis insuper sacris Bibliis, duobusque Vini, albi & rubri, guttis vitreis, inter ipsâ foundationis solennia, primo lapidi includentem, his meis oculis apexi: vertentibus fati, templòque hostili rabie eversò, GOEPZARDUS, nobilis Luxemburgicus, Pater Guardianus Capuzinorum Cœnobii Manheimensis, ex ruderum fundamentis Numismata rursus eruit, & à Moderno ELECTORE PALATINO, cui ea obtulerat, sibi donata servavit, donec deserta tandem Religione Romano-Catholica Reformatam publicè profectus esset; Tunc enim REGI PRUSSIÆ & ELECTORI BRANDENBURGICO, cujus tutelæ se commiserat, Cimeliarchio Regio inferenda, pretiò & metalli & raritatis receptò, tradidit. Res digna ingeniorum crisi! exclamavit, nescio quò raptu vaticinans NEARISTOZETUS, digna & spè Palatina, & Religionis nostræ fiducia!

NUMISMATA
ADVERTITE. MORTALES.
CONCORDIÆ. ET. PACIS.

IN. ECCLESIASTICIS. CONSTITUENDÆ. MONUMENTUM. CERNITIS.
UTINAM. ID. FELICITATIS. ÆTERNA. BENIGNITAS. NOBIS. INDULGERET.

ELECTOR. RELIGIONIS. REFORMATÆ.

ID. POSUERAT.

A. REFORMATIS. URGETUR. PAX. INTENDITUR. CONCORDIÆ.

ROMANO. CATHOLICUS. SACERDOS.

EX. TERRA. ERUIT.

SUÆQUE. CONFSSIONIS. ELECTORI. OBTULIT.

UTINAM.

ROMANÆ. SEDIS. ASSECLÆ.

REFORMATÆ. FIDEL. SINCERITATEM.

ERUERENT.

PRINCIPIBUSQUE. SUIS. TRADERENT.

TUNC. NEC. TANTA. IN. INNOCENTES. RABIES.

NEC. TANTA. PASSIM. MENTIUM. FORET. CALIGO.

VIAM. MONSTRAVIT.

PATER. GUARDIANUS. CAPUZINORUM.
QUI. FUNDAMENTA. TEMPLI. REFORMATI. ET. PACIFICI. SCRUTATUS.

FUERAT.

SCRUTATUS. EST. ET. FUNDAMENTA. REFORMATÆ. RELIGIONIS.

FACTUSQUE. EST.

EX. SAULO. PAULUS.

EX. PERSECUTORE. PURIORIS. FIDEL. DOCTOR.

IMITANDO. EXEMPLO.

OMNIBUS.

SED. IIS. PRÆSERTIM.

QUOS.

SUMMUS. RERUM. ARBITER.

POPULIS. SUIS. PRÆESSE. VOLUIT.

NEMO. DESPERET.

EX. SYMBOLO. FUNDATORIS.

DOMINUS. PROVIDEBIT.

FRIDERICO.
REGI. PRUSSIÆ.

NUMISMA. OBLATUM. EST.

NON. SINE. NUMINE. ID. FACTUM.

QUID.

PROTESTANTIUM.

85

QUID. SI

CONCORDIAM. ET. PACEM. ECCLESIAE.
QUAM. ELECTOR. RELIGIONIS. REFORMATÆ. INTENDERAT.
QUAMQUE ROMANO-CATHOLICI. HACTENUS. CONTURBANT.
PALATINATUI. RESTITUENDAM.
REGI. HUIC. RELIGIONIS. REFORMATÆ.
REGI. HUIC. ET. NOMINE. ET. FACTIS. PACIFICO.
DIVINA. MAJESTAS. SIMUL. COMMENDAVERIT.

RESURGE.

RELIGIO. PURIOR.

BENE. SPERATE.

PALATINÆ. ECCLESIAE.

DEUS. VESTRAM. CAUSAM. RESPICIT.
PRESSA. EST. IN. PALATINATU. VERITAS.

SED. NON. OPPRESSA.

PERSECUTORIS. CONVERSIONE. RESPLENDET.
REGIÆ. MAJESTATIS. PRÆSIDIO. ERIGITUR.
DIVINÆ. VOLUNTATIS. AUGURIO. FIRMATUR.
JUNGAMUS. VOTORUM. SUSPIRIA.

NIL. DESPERANDUM. JOVA. DUCE. ET. AUSPICE. JOVA.

Hæc cum insolito sibi fervore NEARISTOZETUS perorasset, tanquam re bene acta sibi insigniter videbatur placere; at DULODORUS: Hæc quidem satis ingeniosè, inquit, protulisti; sed vereor, ut cum effectu: Paulus enim, quem prædicas, se nuper subduxit, & fortassis rursus in Saulum degeneravit, adeò ut pessimum is exemplum præbeat. Ego post Deum in nobilissima ELECTORIS PALATINI, Principis undiquaque gloriosissimi, æquitate confido. Hunc ut Patriæ meæ Dominum, meorumque protectorem in his terris veneror; ita non dubito, quin innocentiam Protestantium perspectâ, non habitâ Calumniarum ratione, securitatem Religioni nostræ perpetuam sit & concessurus & defensusus. Id ex Voto sperantes, producimus &

NUMISMA ARGENTEUM

TEMPLI CONCORDIÆ PALATINI
CONSECRATIONEM CONTINENS.

L 3

Templi

Templi Symmetria, excepit NEARISTOZETUS, ad novissimas Architecturæ leges expressa est; indeque nec dubium, quin & internâ venustate se commendaverit. Internam venustatem, subjecit DULODORUS, non abs re præsumis; totum enim venustissimè erat depictum. In vertice Angelos ostentabat, insignia Electoralia Palatina & portantes, & quasi cælo inferentes. Reliquorum non amplius recorder, nisi quòd arte pictoriâ, an optica? Laqueate concavâ convexitate assurgere videbatur, quod tamen planâ tabularum connexionè constabat. Hæc, inquit NEARISTOZETUS, in Nummo videri non possunt; Mihi autem, ut verum fatear, Elector CAROLUS LUDOVICUS, utut alias Prudentiâ per orbem stupendâ celebris, tamen hoc in Concordiâ negotio, latinis carbasi sua videtur tetendisse; Crucem video turri impositam, imò & Cruces tres, Quadrato, cui & ipsi Crux inserta est, in figuram Crucis affixas? Quid hoc? Annon idem, quod mihi dictum est, hoc in Consecrationis actu, non tantum Evangelico-Reformatos & Lutheranos, sed & Romano-Catholicos concionatos esse? Præsens fui, inquit DULODORUS, audivique sacerdotem Romano-Catholicum, non quidem *concionantem*, sed *Concordiæ futuræ*, voce satis stentorâ, *applaudentem*. An hoc Consecrationis actum contaminare potuerit, nescio. Optandum sanè censerem, ut Concordia inter Evangelicos tam arcta coalesceret, ut & Romano-Catholici, ejus sanctitate convicti, in applausum exurgerent. Quod de Crucibus moves, ejusdem significationis arbitror. Crux non tantum Romano-Catholicorum, sed omnium symbolum est, qui Christo crucifixo nomen dedere. Hinc patet, Cruce mediâ intra Quadratum, ipsum *Christum crucifixum*, in quatuor Evangelistarum Libris conspicuum adumbrari: Patet, Crucibus Quadrato in Crucis figuram affixis ternas Religiones Christianorum præcipuas notari, monerique, ut Christo suo adhereant per dogmata quatuor Evangelistarum: humanas traditiones amoveant: Sola Christi dogmata amplectantur, tantâque ad eò inter se concordia coalescant, ut una fides omnium videatur, prout una Crux, omnium harum Crucium compages.

Eleganter hæc explicas, inquit NEARISTOZETUS, Sed eòdem conatu etiam Electori impingis, quod ejus famam haud mediocriter jam tunc læsit: à Papistis videlicet cum alienum non fuisse. Imo alienissimus, respondit DULODORUS. Distinguebat Sapientissimus Princeps, inter *Papistas* & *Romano-Catholicos* Illos summo odio proferebatur. Hos autem, ut & reliquos in Religione dissentientes, tolerandos imò & favore alliciendos censuit. Non video, quid velis? excepit NEARISTOZETUS. Annon *Papiste* & *Romano-Catholici* iidem sunt? Ex mente Electoris, respondit DULODORUS, non dixeris. *Papiste* sunt, qui Papæ in Ecclesia dominatum & agnoscunt & fulciunt; *Romano-Catholici*, qui dogmata profitentur. Et quot inter hos sunt, qui Dominatum Papæ averfantur? Hic temporalia concernit, quæ penes Principes esse deberent, illa Spiritualia, quæ penes Deum sunt, qui sibi soli in mentes hominum potestatem reservavit. Transcant, inquit NEARISTOZETUS, Mihi de Concordia querere libet, cui templum consecratum dicitur, an *Sancta* hæc, an *Sacra* dicatur? Si sacram diceret, respondit DULODORUS, ambiguitate locutio non caret, ideo *Sancta* præferrem; *Sancta* enim dicitur, vel quòd sanctionibus, ne turbetur, cautum sit: vel quòd pura debeat esse, & nulla fucatarum mentium labe infecta. Et hoc est, quod etiam averfa videtur innuere. Ex Nummis Augusti hæc desumpta est, in quibus Consecrationem, sive Deificationem, ipse

Impe-

Imperatoris indicat: *Ara* videlicet *expressa*, quòd deinceps ut Deus colendus fuerit: *Aquila afficta*, quòd Aquila animam ejus in cælum portasse credita sit: *Impositoque fulmine*, quòd Jovis instar & coli, & facris suis adesse, etiam Deus voluerit.

Risit NEARISTOZETUS, & quæso DULODORE! inquit quòd recidit decantata tanti Principis sapientia? Qui modò Romano-Catholicis favit, nonne is ipse etiam Ethnicorum deliria facris miscuit? Si corticem respicias, respondit DULODORUS, fortitan ita judicabis. Sed mihi longè alia mens est. Miror Ego profundissimum tanti Principis acumen, quòd etiam ex Carduis Mella traxerit, Ethnicorumque deliria fusu, Christianâ pietate dignissimo, donaverit. Consecrationem hic non *Viri*, sed *Templi* indicari, averte templum extra dubium ponit: cumque Emblematum ratio duplex, Lemniacæ aversæ de utraque Numismatis parte intelligendum sit, apertum est, vocem CONSECRATIO tam de Ara, quàm de Templo sumi debere, proindeque utrumque S. Concordiæ consecratum esse. Aris, excepit NEARISTOZETUS, Reformati non utuntur. Quid tum? respondit DULODORUS: At nec earum usum damnant? Minimum non damnavit CAROLUS LUDOVICUS, quem *in ejusmodi adiafipis nimis nos Reformatos esse non semel dixisse memini*, simul enim cum his pietatem ex vulgi animis amotam esse. Imò & illud ejus dictum recorder: *Multe Lutherum Principibus omnia Ecclesiasticorum bona cessisse. Minimum Abbatiam vel Episcopatum eum retinere debuisse, ut major inter Protestantes disciplina Ecclesiasticæ auctoritas esset. Multum hoc ad pietatem profuturum*: adeò ut mirari adeò non debeas, Aram in hoc Numismate expressam esse; Ara enim Religionis symbolum est, non tantum apud Evangelico-Lutheranos & Catholicos, sed etiam apud Reformatos, ut ex vulgari illo constat: *Pro aris & focis*. At, inquit NEARISTOZETUS, quid *julven* aræ impositum? quid *aquila* eidem afficta? Aquila, respondit DULODORUS, avis Regia est. Aræ igitur idè afficta credi debet, ut innuat, custodiam & defensionem Religionis, & concordiam ejus alicularum, penes Reges & Principes esse. *Fulven* Vires Regias adumbrat: Aræ igitur incumbit, ut has religionem & concordiam, significetur, non tantum niti, sed & potentiores esse. Si hæc CAROLI LUDOVICI mens fuerit, excepit NEARISTOZETUS, igo sine ejus sapientiam aternitate dignissimam judicarem, sed age! Quid de nominibus *Calvinianorum*, *Lutheranorum*, & *Papicolarum* judicavit? Abolenda hæc censuit, respondit DULODORUS, quòd & ipsi multum ad discordiam conferant. Scilicet agebat, si plures Calvinianos, plures Lutheranos, & plures Romano-Catholicos, quoscunque separatim per omnia Religionis suæ capita examines, paucos invenies in omnibus sibi consona credentes: Et tamen, quia sub uno, vel *Calvinianorum*, vel *Lutheranorum*, vel *Papicolarum* nomine militant, se invicem diligunt, reliquos autem diversi nominis persequuntur. Quidni igitur, si abolitis his factionum nominibus, *Christianos* nos appellemus, eadem concordia crit speranda, licet fidei dogmata diversi diversi profiteantur? Fidei dogmata, addebat, potentiæ Dei subiecta esse, nec quensquam hominum, utut potentissimum, ea cum fructu prohibitorum. *Hereses*, sive diversas circa fundamentalia fidei capita opiniones, esse debere; sed *schismata*, sive divisiones animorum, & odia, Christianos non decere, vel Apostolum judicasse: Et hanc, non illam, se concordiam intendere.

Finic-

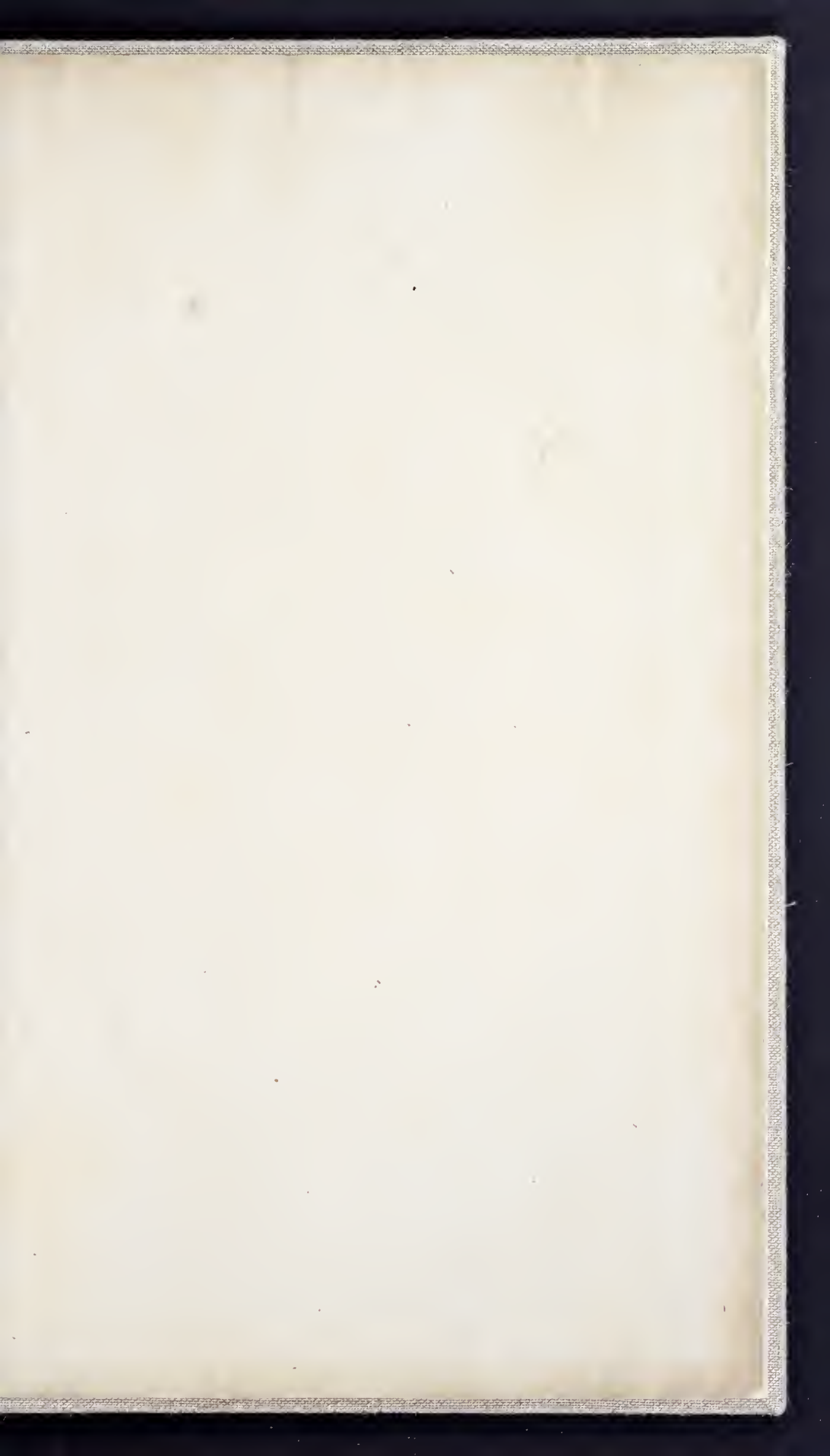
Finierat DULODORUS, cùm undique festivi plausus exorti sunt, ingentique circa Regiam fragore Machinarum Pyrobolicarum fulmina insonuere. Obstupuerunt CONFABULATORES NOSTRI; Tandem, quæcunque, inquit NEARISTOZETUS, rei causa sit, à Sacris ad Profana transitoris in tempore adest: Scilicet ut, convenienti interstitiò, & à labore quiescamus, & ad frequentia eò alacriores redeamus. Dabis igitur veniam, DULODORE, ut lætitiæ publicæ auscultem. Ubi rediero, & Tibi causam pandam, & Numismatum contemplationem resumam. His dictis surrexit, & annuente DULODORO, non sine verborum honore discessit, & in forum properavit.

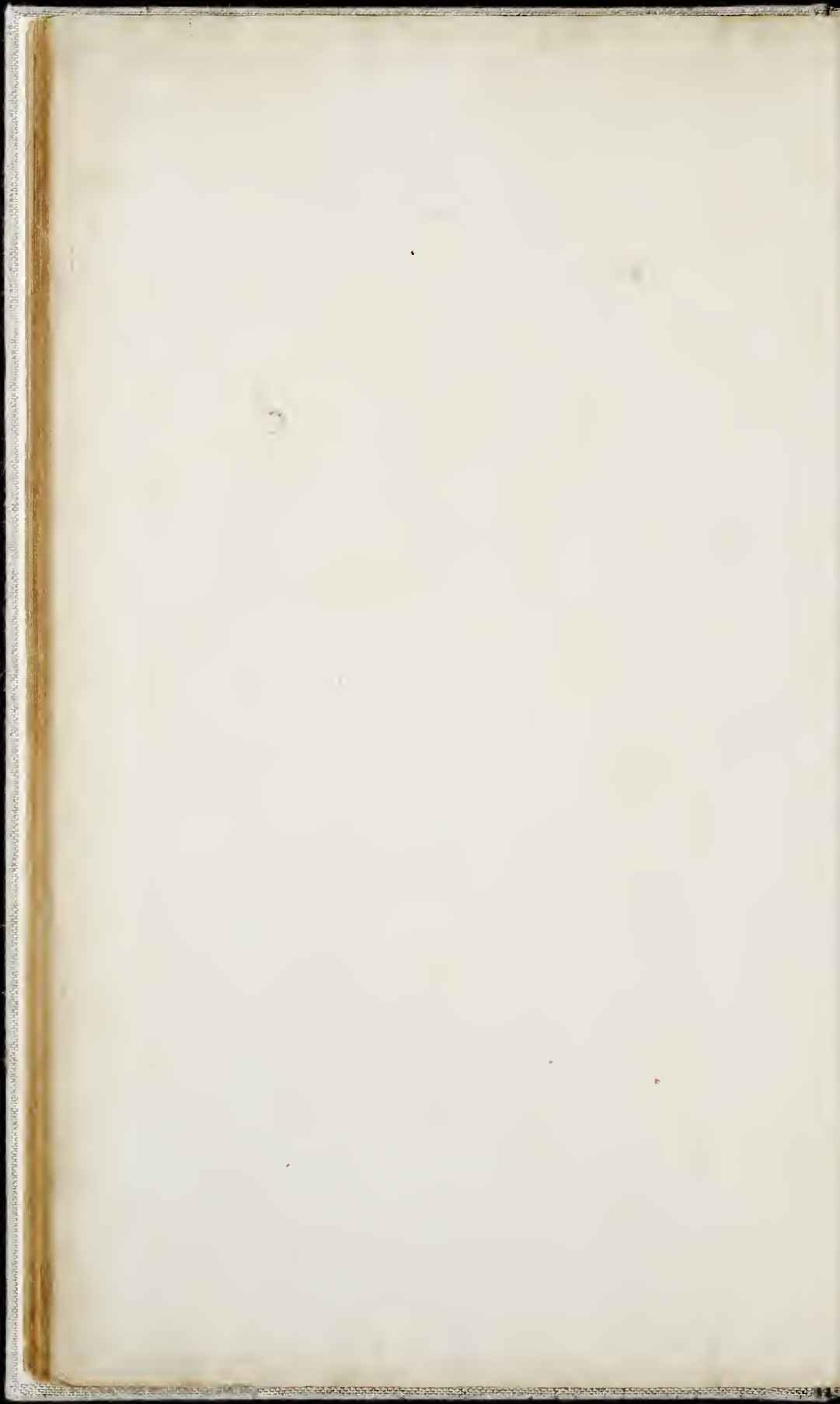

CORRECTIO SPHALMATUM.

Pag. 4. lin. 28. pro *Romanis* lege *Bonanno*. p. 5. l. 10. *Alexander VI.* l. 15. **CONCISTORIUM**.
p. 6. l. 22. *refringit*. l. 28. *Legati credantur*. p. 10. l. 17. *divinam*. p. 12. l. 24. *Christierni*. p. 13. l. 12.
Alexandri. p. 14. l. 16. *Imbris*. p. 15. l. 11. *Majorum*. p. 17. l. 3. seq. **LEONIS** l. *P. M. cum iri-*
bis &c. p. 18. l. 16. *quo maximè*. p. 19. l. 11. *Liberalitate*. p. 20. l. 25. *facultatum*. p. 26. l. 21. *angit*.
l. 33. *radices*. p. 28. l. 9. *Onuphrio cum teste*. p. 29. l. 33. *confirmare*. p. 30. l. 10. *consuluisse*. p. 31.
l. 25. *oblatus*. p. 33. l. ult. *Classes*. p. 34. l. 40. *ipsasque*. p. 37. l. 11. **REDACTIS**. p. 38. l. 29. *pendentis*.
p. 35. l. ult. *facturum*. p. 36. l. 25. *illos*. l. 33. *obtenta*. l. 43. **DETERIUS**. p. 41. l. 35. *conventu*.
p. 42. l. 24. **AUREUM**. p. 47. l. 24. *aliàs*. l. 45. *capacem*. l. penult. *indicabunt*. p. 40. l. 37. *Concilia-*
tiores. p. 52. l. 14. *de urbe*. p. 61. l. 18. *vivificavit*. p. 64. l. 33. *Zodiacus*. p. 67. l. 17. *Armandum*.
l. 24. *placitis*. p. 71. l. 19. *restituturus*. p. 77. l. 29. *cathedras*. p. 78. l. 6. & 8. *tale*. p. 80. l. 5. *puisques*.
Quæ præter hæc occurrunt, Lectoris æquitati commendantur.

Q 9+3
side 841

